

3 4 5 6 **M** 8 9 10 11 12 13 14 15 **B** 17

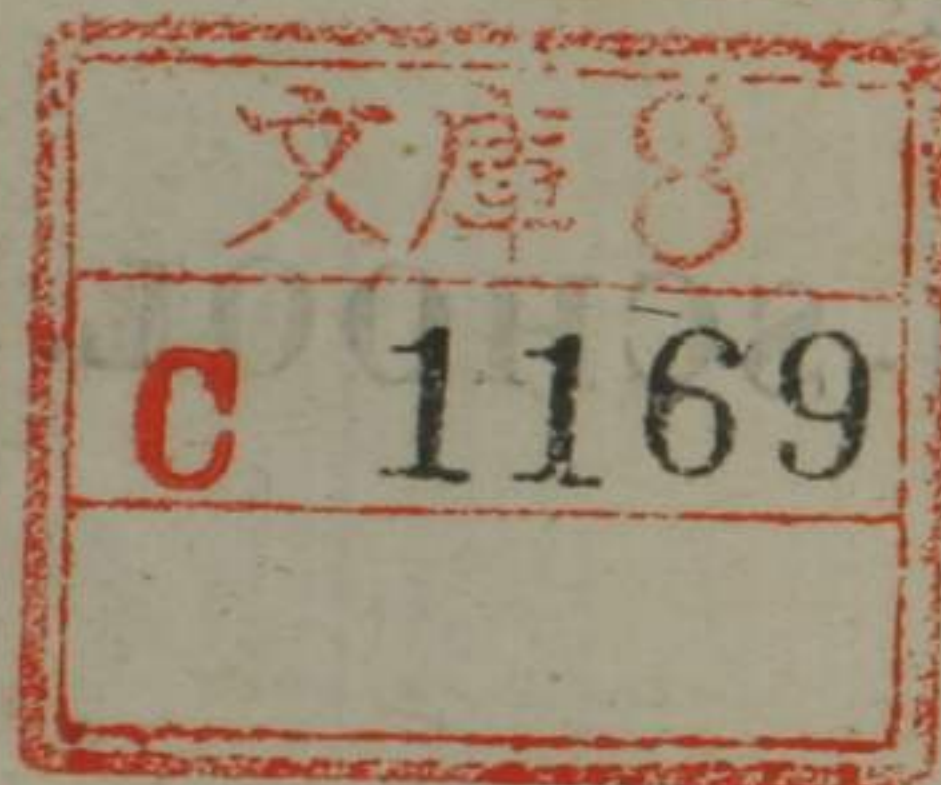
ソルダニシ
スコトル
エシ
ス
ロ
ト
レ

DE

SOLDATEN-SCHOOL.

DE
SOLDATEN-SCHOOL

VOOR DE
KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE

INFANTERIE.

Origineele Uitgave.

In 'sGRAVENHAGE en te AMSTERDAM,
Bij DE GEBROEDERS VAN CLEEF.

1833.

*Extract uit het besluit van Z. K. H.
den Souvereinen Vorst enz. in dato 29
December 1814. No. 55.*

ART. 1.

Aan de GEBROEDERS VAN CLEEF Boek-
drukkers en Boekverkoopers in 's Graven-
hage en te Amsterdam, wordt geaccordeerd
het uitsluitend octrooi voor hen, hunne Erven
of regt verkrijgenden, om binnen deze Landen
te mogen drukken en uitgeven alle Militaire
Reglementen, Verordeningen en Instructiën,
hoe ook genaamd, welke op Onzen last, door
of van wege het Departement van Oorlog, door
den druk zullen worden gemeen gemaakt;
wordende mitsdien, ten behoeve van de Sup-
plianten, gehouden voor alhier gemereerd de
bepalingen van ons Besluit van den 24^e II. N°. 1,
tegen het nadrukken van boeken en werken,
waarvan de eigendom aan anderen toekomt.

*Extract uit het Besluit van Z. M. in
dato 10 October 1829. No. 83.*

ART. 8.

Het is Onze begeerte, dat het Departement
van Oorlog wake, ten einde zij bij het genot
van het hun in den jare 1814 verleende octrooi
volkomen worden gehandhaafd.

*De uitgevers dezès, allen geheelen of ge-
deeltelijken nadruk willende voorkomen, er-
kennen geene exemplaren voor echt, dan
voorzien van hunnen naamtekening.*

Gebroeders van Cleef

65-

1137

INHOUD.

EERSTE HOOFDDEEL.

<i>Formatie van een regiment in orde van Bataille.</i>	Blz. 1.
<i>Orde van parade.</i>	— 5.
<i>Plaatsing der officieren en onder- officieren in de orde van bataille. —</i>	6.
<i>Plaatsing der hoofdofficieren, adju- danten en adjudanten onder-offi- ciers,</i>	— 9.
<i>Plaatsing der tamboers en muzikan- ten.</i>	— 10.
<i>De vaandelwacht.</i>	— 11.
<i>Onderigting der regementen.</i>	— 14.
<i>Onderrigt der officieren.</i>	— 14.
<i>Onderrigt der onderofficieren.</i>	— 16.

TWEEDE HOOFDDEEL.

<i>Soldaten-school.</i>	— 20.
<i>Verdeeling der soldaten-school.</i>	— 23.

E E R S T E A F D E E L I N G.

E E R S T E L E S.

- Positie van den soldaat.* Blz. 29.
Bemerkingen betrekkelijk den stand van den soldaat. — 30.

T W E E D E L E S.

- Regtsom, linksom, regtsom keert.* — 38.

D E R D E L E S.

- Grondregels van den gewonen pas regtuit.* — 40.
Bemerkingen betrekkelijk de beginselen van den pas. — 43.
Algemeene bemerkingen betrekkelijk den pas regtuit, den marsch schuinsch regts en den linkervoet bij den marsch schuins links. . . . — 47.

V I E R D E L E S.

- Grondregels van den schuinschen marsch.* . . , , — 49.

T W E E D E A F D E E L I N G.

- Het dragen van het geweer.* — 55.

E E R S T E L E S.

- Grondregels in het dragen van het geweer.* — 56.
Bemerkingen betrekkelijk het dragen van het geweer. — 57.

T W E E D E L E S.

- Handgrepen.* Blz. 60.
Lading in twaalf tempo's. — 62.
Positie van het eerste gelid. — 75.
Positie van het tweede gelid. — 76.
Positie van het derde gelid. — 77.
Positie van den soldaat met het geweer bij den voet. — 84.
Visitatie der geweren. — 86.
Bemerkingen nopens de handgrepen. — 103.

D E R D E L E S.

- Lading in vier tempo's.* — 104.
Bemerkingen, betrekkelijk de ladingen. — 106.

V I E R D E L E S.

- De vuren.* — 107.
Vuren regtuit. — 108.
Schuinsche vuren. — 109.
Positie der drie gelederen bij het vuur schuins regts. — 110.
Positie der drie gelederen bij het vuur schuins-links. — 112.
Bemerkingen betrekkelijk de schuinsche vuren. — 114.
Twee gelederen-vuur. — 115.
Algemeene bemerkingen betrekkelijk de vuren. — 119.

<i>Algemeene bemerkingsen, rakende de tweede afdeeling der soldaten-school.</i>	Blz. 121.
<i>Den pas marqueren.</i>	— 122.
<i>Den pas veranderen.</i>	— 123.
DERDE AFDEELING.	
E E R S T E L E S.	
<i>Bemerkingsen betrekkelijk den gezwinden pas.</i>	— 136.
T W E E D E L E S.	
<i>Marsch uit de flank.</i>	— 139.
<i>Bemerkingsen betrekkelijk den marsch uit de flank.</i>	— 139.
<i>Bemerkingsen betrekkelijk den marsch uit de flank.</i>	— 145.
D E R D E L E S.	
<i>Rigting.</i>	— 146.
<i>Bemerkingsen omtrent de grondbeginselen der rigting.</i>	— 150.
V I E R D E L E S.	
<i>Zwenkingen.</i>	— 153.
<i>Zwenkingen op de plaats.</i>	— 156.
<i>Bemerkingsen nopens de grondregels der zwenkingen.</i>	— 159.
<i>Van directie veranderen naar de zijde van den guide.</i>	— 163.

SOLDATEN-SCHOOL

V O O R D E

KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE

INFANTERIE.

E E R S T E H O O F D D E E L.

Formatie van een regiment in orde van bataille.

Welke ook de plaats eener brigade in de orde van bataille zij, altijd zal het oudste der beide regimenten, uit welke zij bestaat, op den rechter-, en het jongste op den linkervleugel te staan komen.

Het eerste bataillon van ieder regiment, welke plaatsen de regimenten ook in hunne brigade mogen vervullen, zal

altijd op den rechter-, en het tweede op den linkervleugel geplaatst worden. De ruimte (*intervalle*) tusschen de bataillons zal zijn van veertig voeten.

Ieder bataillon zal zijn zamengesteld uit eene rechter- en eene linkerflank-kompagnie, en vier centerkompagniën. Het dépôt plaatst zich op den linkervleugel van het regiment op eene bataillons-intervalle.

In ieder bataillon zullen de kompagniën van de rechter- naar de linkerzijde, ingevolge haar nummer, worden geplaatst: de rechter-flank-kompagnie op den rechter-, en de linkerflank-kompagnie op den linkervleugel.

Ieder bataillon zal verdeeld worden in twee halve bataillons, onder den naam van *rechter-halfbataillon* en *linker-halfbataillon*.

Iedere kompagnie, hetzij rechter- of linkerflank-kompagnie of fuseliers, zal ee-

ne divisie uitmaken, welke in twee pelotons zal worden verdeeld; de centerpelotons zullen door 1ste, 2de, 3de, 4de, 5de, 6de, 7de en 8ste worden onderscheiden, beginnende met den rechter- en eindigende met den linkervleugel. De rechter- en linkerflank-divisiën van ieder bataillon zullen in dat getal niet begrepen zijn; zij zullen hunne benaming van rechter- en linkerflank-divisiën behouden, en insgelijks in twee pelotons verdeeld wezen.

Het eerste en tweede center-peloton van ieder bataillon zal de eerste divisie uitmaken, het derde en vierde peloton de tweede divisie, het vijfde en zesde de derde divisie, en het zevende en achtste de vierde divisie; de rechter- en linkerflank-kompagniën zullen op zich zelve blijven.

Ieder peloton zal in twee gelijke deelen gesplitst worden, onder den naam

van *sectiën*: die van den rechter vleugel zal *eerste sectie*, en die van den linker vleugel *tweede sectie* genoemd worden.

In iedere kompagnie, welke ook hare plaats zij in het bataillon, zullen de manschappen, naar hunne grootte, van den rechter- naar den linkervleugel gesteld worden. Een derde gedeelte, zijnde de grootste manschappen, maakt het eerste gelid uit; een derde, bestaande uit de kleinste, komt in het tweede gelid; en het overige derde wordt in het derde gelid geplaatst.

De afstand van het eene gelid tot het andere zal één voet wezen, gemeten van de borst der manschappen in het tweede en derde gelid tot aan den rug van hunnen voorman, of wel tot aan den ransel, indien de soldaat dien omheeft.

Wanneer de regementen op den voet van vrede zijn, en men, hetzij met het bataillon alléén of met het regiment, ma-

noeuvreren moet, en, over het geheel genomen, iedere kompagnie minder dan twintig rotten onder de wapens kan brengen, zullen de pelotons op twee gelederen gesteld worden, om bijna eene gelijke uitgebreidheid te beslaan, als zij op drie gelederen doen zouden, indien het regiment op den voet van oorlog was. Om in ieder bataillon de pelotons van eene gelijke sterkte te maken, zal men, indien het noodig is, manschappen van de eene center-kompagnie in de andere doen overgaan.

Orde van Parade.

De orde van parade zal dezelfde als die van bataille zijn, met dit onderscheid, dat de sappeurs en muzikanten zich op den regtervleugel van het regiment, en de tamboers op den regtervleugel van hunne bataillons zullen plaatsen, op eenen onderlingen afstand van vier passen van

elkander. De sappeurs van het regiment zullen zich alsdan vereenigen en zich op twee gelederen stellen.

De hoofdofficieren plaatsen zich alsdan vóór het front, op denzelfden afstand van het eerste gelid, welke voor hen achter het front is bepaald.

Plaatsing der officieren en onder officieren in de orde van bataille.

De kapitein op den regtervleugel van deszelfs compagnie of divisie, in het eerste gelid.

De eerste luitenant op den regtervleugel van het tweede peloton, in het eerste gelid.

De tweede luitenant, als rotsluiters, achter het midden der tweede sectie van het eerste peloton.

De sergeant-majoor, als rotsluiters, achter het midden der tweede sectie van het tweede peloton.

De oudste sergeant in het derde gelid achter den kapitein.

De tweede sergeant in het derde gelid achter den eersten luitenant. — Deze beide sergeanten zullen in de evolutiën door den naam van vervullings-onderofficieren onderscheiden worden, en regterguides van hunne pelotons zijn.

De derde sergeant, als rotsluiters, achter den linkervleugel van het eerste peloton.

De vierde sergeant, als rotsluiters, achter den linkervleugel van het tweede peloton. — Deze beide sergeanten zullen bij de evolutiën linker-guides van hunne pelotons zijn.

In het laatste peloton van ieder bataillon zal de vierde sergeant op den linkervleugel van het eerste gelid van het bataillon geplaatst worden; achter zich hebbende een' korporaal in het derde gelid.

De fouriers der beide flank-, zoo wel als die der center-kompagniën, de vaandeldrager, en twee geoefende korporaals, zullen de vaandelwacht uitmaken.

De in het gelid staande korporaals zullen op de beide vleugels van hunne divisie naarmate hunner grootte, maar bij voorkeur in het eerste en derde gelid gesteld worden, in dier voege, dat de beide pelotons zich door korporaals in het eerste en derde gelid geëncadreerd bevinden.

Bij afwezendheid van officieren of onderofficieren, zullen hunne plaatsen vervuld worden naar de opvolging der rangen in iedere kompagnie. Maar bij gelijktijdige afwezendheid van den kapitein en eersten luitenant van eene kompagnie, zal de kommandant van het regiment, indien hij het goed vindt, eenen eersten luitenant van eene andere kompagnie kunnen zenden, om gedurende de exer-

citie degenen, van welke én kapitein en eerste luitenant afwezend zijn, te kommanderen.

Plaatsing der hoofdofficieren, adjudanten en adjudanten-onderofficiers.

De hoofdofficieren zullen te paard, maar de adjudanten te voet zijn.

De kolonel zal zich plaatsen, dertig passen achter het opsluitend gelid (gelid der rotsluiters), tegenover het midden der ruimte tusschen de beide bataillons van zijn regiment.

Ieder luitenant-kolonel twintig passen achter het opsluitend gelid van zijn bataillon, tegenover het vaandelrot.

De adjudant van elk bataillon op acht passen van het opsluitend gelid van zijn bataillon, achter het midden van het regter-halve bataillon.

De adjudant-onderofficier van elk bataillon op acht passen van het opsluitend

gelid, achter het midden van het linkerhalve bataillon.

Plaatsing der tamboers en muzikanten.

De tamboers van elk bataillon zullen op twee gelederen gesteld worden, vijftien passen achter het derde peloton van hun bataillon.

De tamboer-majoor zal aan het hoofd der tamboers van het eerste bataillon zijn, en de korporaals-tamboers van elk bataillon zullen zich stellen aan het hoofd der tamboers van het bataillon, waartoe zij behooren; die van het eerste bataillon zal zich stellen op den regtervleugel in het eerste gelid der tamboers, wanneer de tamboer-majoor zich present bevindt.

De pijpers zullen zich in één gelid vóór de tamboers rangeren. In orde van parade zullen de tamboers zich op vier passen van den regter-vleugel van het

bataillon stellen, de pijpers gerigt met deszelfs derde gelid, en de tamboer-majoor met het eerste.

Wanneer er zich muzikanten bij de regementen bevinden, zullen zij zich in orde van bataille twee passen achter de tamboers van het eerste bataillon, plaatsen; doch wanneer de tamboers zich op den regtervleugel bevinden, zullen de muzikanten zich links van die van het eerste bataillon plaatsen, welke alsdan zoo veel regts zullen aanschuiven.

De vaandelwacht.

De vaandelwacht van elk bataillon, zamengesteld uit de zes fouriers, den vaandeldrager, en twee geoefende korporaals, zal geplaatst worden aan den linkervleugel van het zesde peloton (de flank-kompagnie er onder begrepen) en zal een gedeelte der tweede *sectie* van hetzelfde uitmaken.

Het eerste gelid van de vaandelwacht zal bestaan uit den vaandeldrager, hebbende aan zijne regter- en linkerzijde eenen fourier.

Het tweede gelid zal bestaan uit eenen fourier en twee korporaals. — In het derde gelid zullen drie fouriers geplaatst worden.

De onderofficieren in het vaandelpeloton zullen, even als de vervullings-onderofficieren, en die in het opsluitend gelid en voor het encadrement bestemd, het geweer hoog in den regterarm dragen.

Men zal bij voorkeur in het tweede gelid der vaandelwacht plaatsen den fourier en de twee korporaals, die de meeste regelmatigheid en volmaaktheid, zoo ten aanzien hunner houding onder het geweer, als in den marsch bezitten.

Het vaandel zal door den vaandeldrager gedragen worden.

De kolonel of, bij deszelfs afwezenheid, de kommandant van het regiment, zal een' onderofficier benoemen, welke de fanion van het tweede bataillon moet dragen. Het is voor den marsch in bataille van het grootste belang, dat de vaandeldrager, zoo wel als deze onderofficier, met de uiterste zorgvuldigheid in de juistheid van den pas geoefend zijn, zoo wel ten aanzien van de lengte als van de tijdmaat (*cadence*), gelijk mede, om zich, zonder af te wijken, in eene gegevene directie voorwaarts te begeven (te prolongeren).

De generale guides plaatsen zich in bataille: de regter achter de eerste sectie, en de linker achter de laatste sectie van het bataillon in het opsluitend gelid.

In orde van bataille plaatsen zich de sappeurs op acht passen distantie van den regtervleugel van het regiment, ter hoogte van het derde gelid; onder het defi-

leren en op marsch zullen zij zich op dezelfde distantie vóór den tamboer majoor van het eerste bataillon plaatsen; gedurende de manoeuvres zullen zij zich op de flank der kolonne, aan de tegenovergestelde zijde der guides, ter hoogte van het derde gelid van het eerste peloton of divisie ophouden; de korporaal-sappeur zal zich altijd op twee passen vóór zijn peloton plaatsen, hetwelk op één gelid moet gerangeerd zijn.

Onderrigting der regementen.

De kolonel en, in zijne afwezendheid, de kommanderende hoofdofficier van elk regiment, zal voor het algemeene onderrigt der officieren, onderofficieren en manschappen van het regiment verantwoordelijk zijn.

Onderrigt der officieren.

Dewijl de onderrigting der officieren,

die alles bevatten moet, wat in de drie scholen, te weten de soldaten-, pelotons- en bataillons-school, is begrepen, alleen door de zamenvoeging van de beschouwing (*theorie*) met de uitoefening (*praktijk*) grondig kan geschieden, zal er in elk regiment een leerstellig (*theoretisch*) onderwijs, afgescheiden van de exercitiën op het veld, worden gegeven.

Te dien einde zal de kommandant van elk regiment, zoo menigmaal hij zulks noodig oordeelt, de officieren vergaderen, hetzij bij hem zelven, hetzij bij den kommanderenden officier van ieder bataillon, om hun al de gronden, betrekkelijk deze onderscheidene scholen, uit te leggen.

Geen officier zal kunnen gezegd worden bekwaam te wezen, voor en aleeer hij in staat zal zijn, al hetgeen in dezen drie scholen vervat is, gepast te kommanderen en volkomen te kunnen ontvouwen.

Men zal echter in deze onderrigtingen zich alleen bepalen tot de gronden en den zin der evolutiën, zonder ooit van de officieren te eischen, dat zij den tekst woordelijk van buiten leeren.

De officieren moeten dikwijls door een' der hoofdofficieren geoefend worden in den marsch, en bijzonder moet men er zich met de grootste zorg op toeleggen, om hun eene goede houding onder de wapens te doen aannemen, en alle zijne oplettendheid op de regelmatige vorming, alsmede op de lengte en tijdmaat van den pas, besteden.

Onderrigt der onderofficieren.

Het onderrigt der onderofficieren zal de soldaten- en pelotons-school behelzen, en zij zullen gehouden wezen, behalve de handgrepen, welke hen in het bijzonder betreffen, ook al datgene, wat

op de behandeling van het geweer door den soldaat, alsmede op het vuren en den marsch eenige betrekking heeft, met nauwkeurigheid te kunnen uitvoeren.

De adjudant, benevens de adjudanten onderofficieren, bijzonderlijk moettende belast zijn met het onderwijs der onderofficieren, zoo zullen de regements-kommandanten beginnen, met zich van de bekwaamheid dier adjudanten en adjudanten-onderofficieren te verzekeren, en hen vervolgens voor het onderwijs der onderofficieren verantwoordelijk stellen.

De adjudant en de adjudanten-onderofficieren zullen beginnen met alle de sergeant-majors, en twee der bekwaamste onderofficieren van iedere kompagnie, op het zorgvuldigste te onderwijzen.

Deze onderofficieren, grondig onderwezen zijnde, zullen elk twee of drie andere onderofficieren uit hunne aanhorige kompagniën uitkiezen, en die op

dezelfde wijze onderrigten, onder het toezigt van de adjudant-onderofficiers en sergeant-majours.

Deze eerste onderrigting, welke niet meer dan de soldaten-school bevatten zal, afgelopen zijnde, zal men de onderofficiëren van ieder bataillon verzamelen, om uit dezelve één peloton op drie gelederen zamen te stellen, aan hetwelk men een' pelotons-kommandant, een' vervullings-onderofficier en rotsluiters zal toevoegen; en zal men dit peloton door den adjudant of adjudant-onderofficier doen exerceren, overeenkomstig de opklimming, in de pelotons-school aangevezen. Dewijl nu dit onderwijs voornamelijk ten doel moet hebben, de onderofficiëren tot het wél onderrigten der rekruten bekwaam te maken, zoo zal men hun al de grondbeginselen van de twee eerste scholen uitleggen, en dat wel eerst op het veld, en daarna door

bijzonder (*theoretisch*) onderwijs, hetwelk zich ook over de onderscheidene werkzaamheden der *guides* (leidslieden) bij de bataillons-exercitiën moet uitstrekken. En ten einde dit onderwijs bij voortdoring te handhaven, zullen de adjudanten en de adjudanten-onderofficiëren van tijd tot tijd de onderofficiëren vergaderen, om dezelve, hetzij op het veld, door de dadelijke uitvoering, hetzij binnen's kamers, door de bespiegeling, te oefenen.

Naarmate er veranderingen op de lijst der onderofficiëren voorvallen, zullen de sergeant-majours gehouden zijn, de nieuw aangestelde sergeanten en korporaals, ieder in zijne kompagnie: te onderrigten: en de adjudant, benevens de adjudanten-onderofficiëren, moeten hieraan met alle zorgvuldigheid de hand houden.

De regements-kommandanten zullen de vaandelwachten en algemeene guides dik-

wijls in den bataille-marsch doen oefenen. Men zal zich met eene naauwgezette oplettendheid er op toeleggen, om de vaandeldragers te gewennen, de regte lijn onveranderlijk, in de gegevene strekking (*directie*), te verlengen, gelijk ook de lengte- en de tijdmaat van den pas met de grootste naauwkeurigheid in acht te nemen.

TWEEDE HOOFDDEEL.

Soldaten-school.

Naardemaal deze school, welke de onderrigting der rekruten ten oogmerk heeft, op het onderwijs der kompagnien, waarvan dat der bataillons en regementen afhangt, een' sterken invloed moet hebben, zoo moet zij met de meeste zorg ingerigt, en het toezigt daarover door de hoofdofficieren gehouden worden. Zij

zal bijzonderlijk worden bestuurd en gekommandeerd door de adjudanten, die aan den kommandant van het regiment voor de naauwkeurigheid en den voortgang van het onderwijs verantwoordelijk zullen zijn: om welke reden dan ook beurtelings altijd een der beide adjudanten, zoo wel als een van de twee adjudanten-onderofficieren, daarbij zal moeten tegenwoordig wezen.

De nieuw aangestelde officieren zullen altijd gedurende ten minste zes maanden, onder de bevelen van den adjudant, bij de rekruten-school gebruikt worden, en hiervan niet anders kunnen worden vrijgesteld, dan op last van den regements-kommandant, en nadat zij in staat zijn, zelve uit te voeren, wél te kommanderen, en duidelijk te verklaren al hetgene, wat in de soldaten- en pelotons-school zal worden voorgeschreven.

Dewijl de kompagnies-kommandanten

verantwoordelijk moeten zijn aan den regements- en bataillons-kommandant voor het algemeene onderrigt van hunne onderhoorige kompagnïën, zullen zij dat hunner rekruten geenszins uit het oog verliezen. Zij zullen te dien einde de sergeanten en korporaals benoemen, om dezelve te onderwijzen, en de officieren, benevens de sergeant-majors hunner kompagnïën gelasten, over dit onderwijs het toezigt te houden.

Er zal altijd zoo veel mogelijk eene algemeene vergaderplaats wezen tot verzameling der rekruten van elk regiment, en een der hoofdofficieren zal daarbij, wanneer zijne bezigheden het toelaten, tegenwoordig zijn.

Zoodra een zeker getal rekruten bekwaam is, om in de pelotons-school te kunnen overgaan, moet de adjudant dezelve te zamen trekken, en hetzij door een' der nieuwe, bij deze school ge-

plaatste officieren, hetzij door een' onderofficier laten exerceeren. Hij zelf moet een waakzaam oog over deze onderwijzing houden, en daarbij de aangewezenen trappen van het onderrigt in de pelotons-school doen in acht nemen.

Als de adjudant oordeelt, dat een of meer rekruten, welke dit peloton uitmaken, zich in staat bevinden om in het bataillon over te gaan, zal hij de kommandanten der kompagnïën, tot welke zij behooren, doen waarschuwen, en hen, in derzelve tegenwoordigheid doen exerceeren; ten einde de kompagnies-kommandanten daaruit zouden kunnen oordeelen, of deze rekruten genoegzaam onderwezen zijn, om in het bataillon over te gaan.

VERDEELING DER SOLDATEN-SCHOOL.

De soldaten-school zal in drie deelen worden gescheiden.

Het eerste gedeelte zal bevatten hetgeen men den man, als rekrut, alvorens hem het geweer te doen dragen, moet onderwijzen.

Het tweede, de handgrepen, de lading en de vuren, en het derde, de onderscheidene passen, de beginselen van den marsch in front en uit de flank, de rigtingen, zwenkingen en veranderingen van directie.

Ook zal ieder gedeelte, op den navolgenden voet, wederom in vier lessen gesplitst worden.

Eerste afdeeling.

- 1ste Les. { Positie (of stand) van den soldaat zonder geweer.
- { Beweging van het hoofd, regts en links.
- 2de Les. Regtsom, linksom, regtsomkeert.

3de Les. Gronden van den gewonen pas, regtuit.

4de Les. Gronden van den schuinschen marsch.

Tweede afdeeling.

1ste Les. Gronden van het dragen van het geweer.

2de Les. Handgrepen.

3de Les. De lading in vier tempo's en de gezwinde lading.

4de Les. De vuren regtuit en schuins; en het tweegelederen vuur.

Derde afdeeling.

1ste Les. Zamenvoeging van vijf tot negen man, tot den marsch in front en de onderscheidene passen.

2de Les. Marsch uit de flank.

3de Les. Grondregelen der rigting.

4de Les. Grondregelen der zwenkingen en der veranderingen van directie.

Elke les zal gevolgd worden van bemerkingen, die ten doel zullen hebben om de nuttigheid van de in haar voorgeschrevene grondbeginselen te betoogen.

De onderwijzers zullen er zich niet te zeer op kunnen toeleggen, om dezelve te beoefenen, en er de noodige toepassing bij het onderwijs der rekruten, van te maken.

De toon van het kommando moet altijd levendig, en de verheffing der stem geëvenredigd zijn aan het getal der geëxerceerd wordende rekruten.

Er zullen tweederlei soorten van kommando's wezen: de kommando's van

waarschuwing, en die van *uitvoering*.

De kommando's van *waarschuwing*, die in het reglement door *curcijf* of lopende drukletters zullen onderscheiden worden, zullen duidelijk en met luider stemme uitgesproken, en hunne laatste lettergreep eenigzins aangehouden worden.

De kommando's van *uitvoering* zullen in het reglement door KAPITALE of hoofdletters worden onderscheiden, en op eenen vasten en korten toon worden uitgesproken.

De kommando's, wier uitdrukking in het reglement door streepjes gescheiden is, moeten in de uitspraak op dezelfde wijze worden afgebroken.

De onderwijzers moeten altijd hetgeen, wat zij onderrigten, in weinige, duidelijke en naauwkeurige bewoordingen uitleggen. Zij moeten hetgeen, wat zij kommanderen, zelve uitvoeren, ten einde zoo doende het voorbeeld te ge-

ven te gelijker tijd, dat zij den regel verklaren. Zij moeten zich toeleggen, om den rekrut te gewennen, de behoorlijke houding van zelve aan te nemen, en hem niet in dezelve plaatsen, dan wanneer zijn gebrek aan begrip hen daartoe zal noodzaken.

E E R S T E A F D E E L I N G.

1. Het eerste gedeelte der soldatenschool zal altijd, zoo veel mogelijk, aan man voor man, en ten hoogste aan twee of drie te zamen onderwezen worden, bijaldien men tot het laatste door het getal der rekruten en dat der onderwijzers, welke men tot het onderrigt kan gebruiken, genoodzaakt wordt. Men zal hen alsdan in één gelid, op eenen pas afstands van elkander, stellen Voorts zal de soldaat zonder geweer wezen.

E E R S T E L E S.

Positie van den soldaat.

2. (1) De hielen op dezelfde lijn, en zoo dicht bij elkander, als de gestalte van den man zal gedoogen; de voeten iets minder geopend dan winkelhaaks, en beide even veel naar buiten gedraaid; de kniën gestrekt, zonder stijfheid; het ligchaam loodrecht op de heupen en voorover gebogen; de schouders terug getrokken en evenveel doorzakkende; de armen natuurlijk hangende; de ellebogen bij het lijf; de palm der hand een weinig buitenwaarts gedraaid; de pink achter en tegen den naad van de broek; het hoofd regt, zonder gedwongen te zijn; de kin ingetrokken, zonder den hals te bedekken; de oogen, op omtrent vijftien passen van zich, op den grond gevestigd.

(1) PL. II. fig. 1 en 2.

3. *Bemerkingen betrekkelijk den stand van den soldaat.*

De hielen op dezelfde lijn;

dewijl, ingevalle de eene meer achterwaarts stond dan de andere, de schouder van denzelfden kant zou terug wijken, of de houding van den soldaat gedwongen zijn.

De hielen meer of min gesloten;

omdat de manschappen, wier kniën inwaarts staan, of die dikke kuiten hebben, de hakken niet sluiten kunnen.

De voeten even veel naar buiten gedraaid, en niet al te zeer geopend;

omdat, bijaldien de eene voet meer naar buiten gedraaid was dan de andere, hij den schouder dezelfde wending zou doen volgen, en dat, zoo de voeten te veel

gedraaid waren, het niet mogelijk zijn zou het bovenlijf voorover te doen brengen, zonder de houding waggelend te maken.

De kniën gestrekt, maar zonder stijfheid;

omdat als de man dezelve te stijf strekte, hem zulks bezwaarlijk en vermoeijend zoude wezen.

Het ligchaam loodregt op de heupen;

dewijl dit het éénige middel is, om den man een volmaakt evenwigt te geven. De onderwijzer moet in acht nemen, dat het meerendeel der rekruten de kwade gewoonte heeft, om, wanneer men hun het geweer op schouder geeft, den eenen schouder te laten zakken, de eene zijde in te buigen, of de eene heup, inzonderheid de linker vóór te bren-

gen; en hij moet er zich op toeleggen, om deze gebreken te verhelpen.

Het bovenlijf voorover gebogen;

vermits de rekruten doorgaans genegen zijn, om, wanneer zij zich regtop willen houden, het tegendeel te doen, den buik uit te steken, de lendenen te buigen, en de schouders achterover te werpen; al hetgeen groote bezwaarlijkheden in den marsch te weeg brengt, gelijk in de bemerkingen op de grondregels van den pas verklaard zal worden. Het is van zoo veel gewigt, hen aan het voorover buigen van het bovenlijf te gewennen, dat de onderwijzer, in den beginne, deze houding zelfs gedwongen moet doen aannemen, vooral door de zoodanigen, wier natuurlijke gestalte eenen tegengestelden aanleg te kennen geeft.

De schouders terug getrokken;

omdat, zoo de man de schouders naar voren en eenen krommen rug had, hetgeen het doorgaande gebrek der landlieden is, hij zich niet zou kunnen richten, noch zijn geweer met vaardigheid behandelen. Het is mitsdien van zeer veel aanbelang, dit gebrek te verhelpen. Te dien einde moet de onderwijzer er op letten, dat de rok en het vest der rekruten de noodige breedte hebben, om niet de houding, die men hun wil geven, te belemmeren, en ook dat de schouders in het te rug trekken, niet te ver naar achteren gebragt worden, om niet de lendenen te doen invallen: iets, hetgeen men op het zorgvuldigst moet vermijden.

De armen natuurlijk hangende, de ellebogen dicht aan het lijf, de palm der hand een weinig buitenwaarts ge-

keerd, de pink achter en tegen den naad van de broek;

dewijl het van gewigt is, zoo voor de volmaaktheid in het dragen van het geweer, als om in het gelid niet meer ruimte te beslaan, dan tot het gemakkelijk behandelen van hetzelfde noodig is, dat de soldaat de ellebogen wél geplaatst heeft. Deze houding der armen, ellebogen en handen voldoet aan alle deze verschillende doeleinden, en heeft daarenboven het voordeel, van de schouders terug te doen wijken.

Het hoofd regt, zonder gedwongen te zijn;

omdat, als het hoofd stijf gehouden wordt, deze stijfheid zich aan het gehele bovenlijf zou mededeelen, waarvan zij de beweging zou belemmeren;

hetgeen deze houding lastig en vermoeijend zou maken.

De oogen regt vóór zich gevestigd; naardien de houding van het hoofd regtuit het zekerste middel is, om de soldaten de gewoonte te doen aannemen, van hunne schouders vierkant te houden: een wezenlijk grondbeginsel, aan hetwelk men hen op het zorgvuldigst moet gewennen.

4. Nadat de onderwijzer den rekrut de behoorlijke houding heeft doen aannemen, zal hij denzelfden het hoofd regts en links leeren wenden, en te dezen einde kommanderen:

1. *Hoofd* = REGTS.

2. STAAT.

5. Op het einde van het tweede gedeelte van het eerste kommando, moet

de soldaat het hoofd, zonder rukken, zoo veel regts draaijen, dat de binnenhoek van het linker-oog zich regt boven de rij vestknoopen bevindt, en de oogen op de lijn van de oogen der manschappen in zijn gelid gevestigd houden.

6. Op het tweede moet hij het hoofd eveneens wederom in de positie regtuit brengen, die de gewonen positie van den soldaat moet zijn.

7. De wending van het hoofd links zal door de tegengestelde middelen worden ten uitvoer gebracht.

8. De onderwijzer moet zorgen, dat de beweging van het hoofd de schouders niet verdraaije, gelijk zou kunnen gebeuren, wanneer zij met rukken geschiedde.

9. Wanneer de onderwijzer vervolgens den soldaat uit den stand van oplettend-

heid tot dien van rust wil doen overgaan, zal hij kommanderen :

RUST.

10. Op dit kommando zal de soldaat niet meer aan den onbewegelijken stand gehouden zijn.

11. De onderwijzer hem denzelfden wederom willende doen aannemen, zal de volgende kommando's doen :

1. *Geeft-acht.*

2. PELOTON.

12. Op het eerste kommando moet de soldaat opmerkzaam wezen.

Op het tweede moet hij de voorgeschrevene positie en de onbewegelijkheid weder aannemen.

T W E E D E L E S.

Regtsom, linksom, regtsom-keert.

13. De wending regtsom en linksom zullen in één tempo volbragt worden. De onderwijzer zal daartoe kommanderen:

1. *Peloton regts (of links) uit de flank.*

2. *Regts (of links) = OM.*

14. Op het tweede kommando zal de soldaat op den linkerhiel draaijen, de punt van den linker voet een weinig op lichtende, en te gelijker tijd den rechterhiel naast den linker en op dezelfde lijn brengen.

15. De wending regtsom keert zal in twee tempo's verrigt worden, op de kommando's:

1. *Peloton.*

Regtsom = KEERT.

Eerste tempo.

16. Op het kommando regtsom, half regtsom maken, den regtervoet achter brengen, de holte drie duim vlak achter den linkerhiel, en te gelijker tijd de patroontasch onder aan op zijde met de regter hand aanvatten.

Tweede tempo.

17. Op het kommando *keert*, op de beide hielen draaijen, de punten der voeten iets opligtende, de kniën gestrekt, achterwaarts front maken, te gelijker tijd weder den rechterhiel naast den linker brengen, en de patroontasch los laten.

18. Wanneer de soldaat het geweer

op schouder heeft, moet hij het, bij het eerste tempo van het regtsom-keert, met de linkerhand zoodanig draaijen, als bij de eerste beweging van de lading zal uitgelegd worden, en op het oogenblik, dat hij den regterhiel naast den linker aantrekt, hetzelfde wederom op schouder brengen.

19. De onderwijzer moet er op letten, dat deze bewegingen het ligchaam, dat voorover moet gebogen blijven, niet uit deszelfs houding brengen.

DERDE LES.

Grondregels van den gewonen pas regtuit.

20. De gewone pas zal de lengte hebben van twee voet, van den eenen hiel tot den anderen, en de snelheid van 76 in eene minuut.

21. Zoodra de onderwijzer bemerkt, dat de rekrut zich de behoorlijke houding heeft eigen gemaakt, moet hij denzelfden de beginselen en het werktuigelijke van den pas verklaren, en zich daartoe drie of vier passen vóór en met het gezicht naar den soldaat plaatsen, en zelf den pas langzaam verrigten, om al zoo het voorbeeld te gelijk met de verklaring van den regel te doen gepaard gaan.

Voorts zal hij kommanderen:

1. *Voorwaarts.*

2. *MARSCH.*

22. (1) Op het eerste kommando moet de soldaat het gewigt van het ligchaam op het regterbeen overbrengen.

23. Op het tweede, moet hij vaar-

(1) PL. III. fig. 3.

dig, maar zonder schok, den linker voet twee voet vóór den regter brengen, de knie gestrekt, de punt van den voet iets naar beneden, en, even als de knie, een weinig en ongedwongen naar buiten gedraaid; te gelijker tijd zal hij het gewigt van het ligchaam vooruit brengen, en, zonder te stampen, den linkervoet plat nêrzetten, juist op den afstand, waarop hij zich van den regter bevindt; gaande al het gewigt van het ligchaam op den voet, die op den grond staat, over. Voorts moet de soldaat snel, doch zonder schok den regtervoet digt langs den grond vooruit brengen, en denzelven op denzelfden afstand en op gelijke wijze, als zoo even ten aanzien van den linkervoet is verklaard, nêrzetten, en alzoo, zonder de beenen te kruissen, of de schouders te verdraaijen, en altijd het hoofd regtuit houdende, blijven voortstappen.

24. Om den marsch te doen ophouden, zal de onderwijzer kommanderen:

1. *Peloton.*

2. HALT.

25. Op het tweede kommando, hetwelk gedaan zal worden op het oogenblik, waarin de eene of andere, onverschillig welke voet, op het punt staat van op den grond gezet te worden, moet de soldaat den voet, die achter is, zonder stampen, naast den anderen aantrekken.

26. *Bemerkingen betrekkelijk de beginselen van den pas.*

Op het kommando *voorwaarts* het gewigt van het ligchaam op het regterbeen overbrengen;

om den man in staat te stellen, van den eersten pas vaardig te kunnen doen, hetgeen als er meerdere manschappen bijeen zijn, van het wezenlijkste belang is.

De punt van den voet naar beneden, maar zonder gemaaktheid;

omdat het neêrbuigen van de punt van den voet de knie spant, en den voet tot het plat neêrzetten voorbereidt.

De punt van den voet een weinig naar buiten gedraaid;

omdat, als men de voeten te veel naar buiten wendde, het ligchaam aan het waggelen, onderhevig zou zijn.

Het bovenlijf voorover;

om het gewigt van het ligchaam op den voet, die neêrgezet wordt, te doen

rusten, den voet, die achter is, gemakkelijker op te ligten, en den pas niet te verkorten.

Maar de knie gestrekt;

want dewijl een troep niet, zonder zich te belemmeren en uit elkander te geraken, eveneens marcheren kan, als of ieder man op zich zelve ware, doordien er geen twee zijn die volstrekt op dezelfde wijze marcheren, is het noodzakelijk, dat de rekruten zich aan een' gelijkvormigen pas, die hoorbaar en naar de maat is, gewennen, zonder hetwelk er geene éénheid mogelijk zou wezen.

Den voet dicht langs den grond strijken;

omdat, zoo de soldaten het been meer, dan noodzakelijk, opligten, zij tijd ver-

liezen en zich vruchteloos vermoeijen zouden. Daarenboven, zoo zij, bij gebrek aan een vast beginsel, de eene meer dan de andere het been opligten of de kniën bogen, zouden de voeten niet te gelijk op den grond worden gezet, en zou er noch tijdmaat, noch geheel wezen.

Den voet plat neêrzetten, zonder stampen;

om het waggelen van het ligchaam en het verkorten van den pas te beletten, hetwelk noodzakelijk zou plaats hebben, zoo de hak het eerst op den grond kwam, of zoo men den voet stampend neêrzette. Deze laatste beweging zou daarenboven nog het nadeel hebben, van de soldaten nutteloos te vermoeijen, en de tijdmaat te verbreken, omdat de eene den voet hooger, dan de andere, zou opligten.

Het hoofd reguit;

omdat deze houding het verdraaijen der schouders belet, en den soldaat in het vierkant doet marcheren.

27. De onderwijzer moet nu en dan aan den rekrut de tijdmaat van den pas aanduiden, door *een* te kommanderen op het oogenblik dat de voet wordt opgeligt, en *twee* als hij moet neergezet worden, en door daarbij de tijdmaat van 76 in eene minuut in acht te nemen. Deze handelwijze zal onbedenklijk veel afdoen, om den soldaat de beide tempo's in te prenten, waaruit de pas natuurlijk is zamengesteld.

Algemeene bemerkingen betrekkelijk den pas regt-uit.

28. Om te beoordeelen, of de hou-

ding van het ligchaam aan de voorgeschrevene beginselen voldoet, of de pas geregeld geschiedt, en of het gewigt van het ligchaam op den voet, die op den grond staat, draagt, moet de onderwijzer zich dikwerf tien of twaalf passen vóór, en met het aangezicht naar den rekrut plaatsen. Zoo hij alsdan niet de zool der schoenen gewaar wordt, wanneer deze de voeten opligt en op den grond zet; zoo hij geene beweging in de schouders, nog waggeling in het bovenlijf bespeurt, kan hij er zich van verzekerd houden, dat de grondbeginselen wél worden nagekomen.

29. Wanneer men de regels van den pas aan twee of drie man te gelijk onderwijst, moet men, om hunne opletendheid niet te zeer te verdeelen, niet van hen vorderen, dat zij zich met de rigting bezig houden. Zij zullen daaren-

boven, als zij de hebbelijkheid aangenomen hebben, om de passen gelijk lang en even snel te doen, het ware middel, om gerigt te blijven, hebben verkregen.

30. De onderwijzer moet ook in het zelfde geval, namelijk als twee of drie man te zamen onderwezen worden, in acht nemen, om dezelve op eenen pasafstands uit elkander te stellen; ten einde zij zich de kwade gewoonte niet eigen maken, van de ellebogen te verwijderen, of tegen hunnen nevenman aan te leunen.

VIERDE LES.

Grondregels van den schuinschen marsch.

31. De snelheid en de lengte der passen bij den schuinsen marsch zullen gelijk wezen aan die, welke voor den gewonen pas regtuit zijn bepaald.

32. Wanneer de rekruten de hebberigheid, om naar behooren in front te marcheren, en de passen van gelijke lengte en snelheid te maken, hebben verworven moet de onderwijzer hen den schuinschen marsch leeren uitvoeren; hij zal de rekruten alsdan arm aan arm in één gelid stellen, en vervolgens kommanderen:

1. *Schuins regts.*

2. MARSCH.

33. Op het eerste kommando maakt ieder man een achtste wending regts op de plaats (of half regtsom).

34. Op het kommando *marsch*, treden de manschappen met den linkervoet en den gewonen pas aan; ieder man marcheert regt vóór zich uit in eene diagonale directie, welke met de oorspronkelijke rigtings- of frontlijn een' hoek van 45 graden uitmaakt.

35. De onderwijzer moet, bij den schuinschen marsch regts, de rekruten de gewoonte doen aannemen, van den rechter-schouder altijd juist achter den linker-schouder van hunnen rechter nevenman te houden, en zich vooral niet van denzelfven te verwijderen; noch ook denzelfven te veel dekken.

36. Wanneer de rekruten alzoo eenigen passen gemarcheert hebben, zal de onderwijzer hen doen halt houden, en hen weder in één gelid, arm aan arm, herstellen, om hen de wending op nieuw te doen verrigten, ten einde hen dezelve wèl eigen te maken; hij zal hen vervolgens den marsch schuins links aanwijzen, welke naar dezelfde grondbeginselen op de tegenovergestelde wijze en kommando's zal worden uitgevoerd.

37. De onderwijzer moet vooral zorgen, dat de voorste man van de zijde,

naar welke men schuins marcheert, goed in de diagonale lijn, zonder slingeren, regt vóór zich uit marcheert, zijne schouders goed vierkant houdt, en de passen van gelijke grootte maakt.

38. Al de grondregels, welke voor den pas regtuit zijn voorgeschreven, moeten bij den schuinschen marsch met even veel naauwkeurigheid worden in acht genomen, als hangende hiervan voornamelijk de juistheid van deszelfs uitvoering af.

39. Het is van een wezenlijk belang, dat de onderwijzer er zich met alle zorg op toelegt, om de rekruten de uitvoering der achtste wending goed eigen te maken; hij moet hen dezelve dikwerf doen herhalen; en ten einde wèl te beoordeelen, of zij het voorgeschrevene in N°. 35. wel nakomen, zal hij zich in de marsch-lijn van den voorsten man

stellen, en van daar zal hij de rij rokknopen van ieder man altoos naast den linkerarm van zijnen regter nevenman moeten zien.

40. De rekruten zich de wending en de houding der schouders aldus hebbende eigen gemaakt, zal de onderwijzer hun den schuinschen marsch, onder het marcheren, doen uitvoeren.

41. Het gelid, arm aan arm, in front marcherende, zal de onderwijzer kommanderen:

1. *Schuins regts.*

2. MARSCH.

42. Het eerste kommando is nu slechts waarschuwing.

43. Op het kommando *marsch* maken de manschappen half regtsom in den marsch, en blijven alzoo regt

vóór zich uit, in de diagonale lijn van de oorspronkelijke, doormarcheren, hetzelfde in acht nemende, wat hier boven in N°. 35 en volgende is gezegd.

44. De marsch schuins links wordt op de tegenovergestelde kommando's naar dezelfde regels uitgevoerd.

45. De onderwijzer moet opletten van het kommando *marsch* te doen op het oogenblik, dat de linkervoet op den grond komt voor den marsch schuins-regts, en de regtervoet voor den marsch schuins-links.

47. Om den marsch in front weder aan te nemen, zal de onderwijzer kommanderen :

1. *Voorwaarts.*

2. MARSCH.

47. Op het kommando *marsch* ma-

ken de manschappen eene achtste wending naar voren, en herstellen zich alzoo weder in hunne vorige positie, arm aan arm, bij den marsch regtuit.

48. Het kommando *marsch* moet hier worden uitgesproken op het oogenblik, dat de regtervoet op den grond komt bij den marsch schuins-regts, en de linkervoet bij den marsch schuins-links.

TWEEDE AFDEELING.

Het dragen van het geweer.

49. De onderwijzer moet den rekrut niet eer tot dit tweede gedeelte der soldaten-school doen overgaan, dan nadat dezelve, in het aannemen der behoorlijke houding en het doen van den pas regtuit en den schuinschen pas, wèl zal geoefend wezen.

50. De onderwijzer zal alsdan drie

man zamen voegen, die hij, met de ellebogen aan elkander, in één gelid zal plaatsen, en hun, op den volgenden voet, het dragen van het geweer aanwijzen.

E E R S T E L E S.

Grondregels in het dragen van het geweer.

51. De rekrut zoodanig geplaatst zijnde, als in de eerst les der eerste afdeeling is voorgeschreven, zal de onderwijzer hem de linkerhand laten in de hoogte brengen, zonder het gewricht derzelve te buigen, en meer dan het voorste gedeelte van den linkerarm te doen werken. Daarop moet de onderwijzer het geweer loodrecht ophigten, en het op de navolgende wijze plaatsen:

(1) Het geweer in de linkerhand, de arm zeer weinig gebogen, de elleboog

(1) PL. III, fig. 1 en 2.

naar achteren en tegen het ligchaam zonder drukken aangesloten, de palm der hand tegen het buitenste plat der kolf geklemd, derzelve buitenste scherpte in het eerste lid der vingers, de hiel van de kolf tusschen den eersten en tweeden vinger, de duim boven op, de beide laatste vingers onder de kolf, die meer of min naar achteren ondersteund moet worden, naardat de gestalte is van den man, in dier voege, dat het geweer, van voren gezien, altijd loodrecht blijft, en dat de beweging van de dij hetzelfde in den marsch niet kan ophigten noch doen waggelen; de laadstok in de buiging van den schouder, de rechterarm natuurlijk hangende, gelijk in de eerste les der eerste afdeeling is voorgeschreven.

Bemerkingen betrekkelijk het dragen van het geweer.

52. Niet zelden ontmoet men rekrut

ten, die aangeborene gebreken hebben in de gestalte der schouders, borst en heupen. De onderwijzer moet zich beijveren, om, alvorens hij den soldaat het geweer op schouder geeft, zoo veel mogelijk, deze gebreken te verhelpen, en daarna met eene gestadige oplettendheid het dragen van hetzelfde dusdanig naar deze gebreken schikken, dat zulks voor het oog zonder dat de manschappen in hunne houding belemmerd zijn, algemeen op dezelfde wijze schijnt te geschieden.

53. Hij zal niet onopgemerkt laten, dat de rekruten, wanneer zij het geweer beginnen te dragen, gewoon zijn, hunne houding te verliezen, en vooral de schouders achterover te werpen: hetgeen veroorzaakt, dat, het geweer zijn steunpunt missende, zij de linkerhand, om het vallen van hetzelfde te beletten, naar omhoog brengen, den linkerschouder laten

zakken, de zijde inwaarts buigen, de ellebogen, om zich in het evenwigt te herstellen, openen, enz.

54. De onderwijzer moet zorg dragen, om alle deze gebreken te verhelpen, en de houding gedurig te verbeteren. Hij moet de rekruten somtijds het geweer afnemen, om het hun daarna weder behoorlijk op schouder te plaatsen; hij moet vermijden, om hen in den beginne te vermoeijen, en er zich op toeleggen, om hun deze houding allengskens zoo natuurlijk en gemakkelijk te maken, dat zij dezelve langen tijd, zonder vermoeijng, kunnen blijven behouden.

55. Eindelijk moet de onderwijzer er bijzonder op letten, dat het geweer niet te hoog, noch te laag wordt gedragen. Werd het te hoog gedragen, dan zou de linker-elleboog zich openen, de soldaat daardoor te veel plaats in het gelid

beslaan, en het geweer waggelend worden. Indien het daarentegen te laag werd gehouden, zou de soldaat, vermits de rotten alsdan te zeer zouden gesloten wezen, niet de noodige ruimte hebben, om zijn geweer ongedwongen te behandelen, de linkerarm zich te zeer vermoeijen, de linker schouder te veel doorzakken, enz.

56. De onderwijzer zal de bewegingen van *hoofd regts* en *links*, alsmede het *regtsom* en *linksom*, en het *regtsom-keert*, met het geweer op schouder, doen herhalen, alvorens hij tot de tweede les overgaat.

T W E E D E L E S.

Handgrepen.

57. De handgrepen zullen aan de drie man, eerst met de ellebogen aan

elkander in een gelid, en naderhand in een rot geplaatst, worden onderwezen.

58. De uitvoering van elk kommando zal niet meer dan één tempo uitmaken; maar dit tempo zal in bewegingen verdeeld worden ten einde den soldaat het werktuigelijke daarvan des te beter te doen verstaan.

59. Op de laatste lettergreep van het kommando, zal de forsche en vaardige uitvoering der eerste beweging plaats grijpen: op de kommando's *twee* en *drie* zullen de overige bewegingen geschieden. Zoodra de soldaat de positie der onderscheidene bewegingen van een tempo behoorlijk verstaat, zal men hem hetzelfde leeren uitvoeren, zonder na die onderscheidene bewegingen stil te houden. Hij moet echter het werktuigelijke daarvan in acht nemen, om vastigheid in de handeling van het geweer te brengen,

en de nadeelen, die voortvloeijen uit hetgeen men noemt *het geweer wegmoffelen* of *de bewegingen verminken*, te vermijden.

60. De handgrepen zullen in deze opvolging onderwezen worden; de onderwijzer zal daartoe kommanderen:

LADING IN TWAALF TEMPO'S.

1. *Laadt* = 'T GEWEER.

Eén tempo en twee bewegingen.

Eerste beweging.

61. Half regtsom maken op den linkerhiel, te gelijk den regtervoet winklehaaks achter den linker, met de holte tegen den hiel, plaatsen; het geweer met de linkerhand omdraaijen, het slot naar voren, en te gelijker tijd de greep of het dunne der kolf in de regterhand

grijpen, het geweer regt op en neêr en van den schouder af; de linkerhand onder de kolf laten (1).

Tweede beweging.

62. Het geweer met de regterhand in de linker neêrrukken, het met deze in denzelfden tijd bij den eersten ring vatten, den duim uitgestrekt langs de lade, de kolf onder den regter vóór-arm met de greep tegen het ligchaam, op omtrent twee duim onder den regtertepel, de tromp ter hoogte van het oog, den beugel een weinig naar buiten, den linker-elleboog aan het ligchaam gesloten; op hetzelfde oogenblik, dat het geweer

(1) Er moet als een vaste regel worden aangenomen, dat telken reize, wanneer in de handgrepen niet uitdrukkelijk wordt gezegd van den duim opwaarts te brengen, het geweer altoos in de volle hand moet worden aangevat.

in de linkerhand valt, wordt de rechterduim boven den vuursteen tegen het pandeksel of het staal geplaatst, de vier overige vingers gesloten, de voorste helft van den rechterarm langs de kolf uitgestrekt.

2. *Opent* = (de) PAN.

Eén tempo en ééne beweging.

63. De pan ontsluiten, door met den rechterduim hard tegen het staal te stooten, terwijl het geweer met de linkerhand tegen en in bedwang wordt gehouden; aanstonds den rechter elleboog naar achteren terug trekken, de hand tusschen het ligchaam en de kolf door aan de patroontasch brengen, en dezelve openen.

3. *Neemt* = (de) PATROON.

Eén tempo en ééne beweging.

64. De patroon tusschen den duim en de beide voorste vingers vatten, en haar terstond, tusschen het ligchaam en de kolf door, tusschen de tanden brengen.

4. *Opent* = (de) PATROON.

Eén tempo en ééne beweging.

65. (1) De patroon tot op het kruid afbijten, haar dicht bij de opening tusschen den duim en de beide voorste vingers vasthouden, haar terstond laten zakken, en regt op en neêr tegen de pan brengen, de palm der rechterhand naar het ligchaam gekeerd, en de rechter-elleboog op de kolf gehouden.

5. *Kruid op* (de) PAN.

Eén tempo en ééne beweging.

(1) PL. III. fig. 4.

66. Het hoofd voorover buigen, het oog op de pan slaan, dezelve vol kruid doen, de patroon dicht bij de opening met den duim en voorsten vinger weder toeknijpen, het hoofd weder oprigten, en de regterhand achter en met de beide laatste vingers tegen het pandeksel brengen.

6. *Sluit* = (de) PAN.

Eén tempo en ééne beweging.

67. Met de linkerhand het geweer tegenhouden, met de twee laatste vingers de pan forsich toesluiten, houdende de patroon bestendig tusschen de beide voorste vingers en den duim; de greep van het geweer met de beide achterste vingers en de palm der regterhand dadelijk aanvatten, het gewricht dier hand tegen het ligchaam gesloten, den elleboog naar achteren en een weinig van het lijf af.

7. 't Geweer = LINKS.

Eén tempo en twee bewegingen.

Eerste beweging.

68. Het geweer langs de linkerzijde weder oprigten, door sterk op de kolf te drukken en den regterarm schielijk uit te strekken, zonder den regterschouder te laten zakken; te gelijk den laadstok naar het ligchaam draaijen, de linkerhand openen, en het geweer in dezelve tot den tweede ring naar beneden laten glijden, rustende de haan op den regterduim; te gelijker tijd front maken, draaijende op den linkerhiel, en den regtervoet vóórbrengen, met den hiel tegen de holte van den linker.

Tweede beweging.

69. Het geweer alsdan uit de regterhand loslaten; hetzelfde met de linker-

hand dicht langs het lijf laten zakken; te gelijk de rechterhand naar boven brengen, ter hoogte en op een' duim afstands van de tromp; de kolf zonder stooten op den grond zetten, de linkerhand tegen het ligchaam onder den laatsten knoop van het vest, het geweer tegen de linker-dij, de tromp vlak over het midden van het lijf.

8. *Patroon* = in (den) LOOP.

Eén tempo en ééne beweging.

70. (1) Naar de tromp zien, het bovenste van de rechterhand forsich naar het ligchaam keeren, om het kruid in den loop te storten, liggende den elleboog op, ter hoogte van het gewricht der hand; de patroon schudden, haar in den loop steken en de hand omgekeerd

(1) PL. III. fig. 5.

laten, de vingers zonder ze te drukken gesloten.

9. *Trekt uit* = (den laad-) STOK.

Eén tempo en zes bewegingen.

Eerste beweging.

71. Den rechterelleboog snel omlaag brengen, den laadstok tusschen den duim en gebogenen voorsten vinger grijpen, de overige vingers gesloten.

Tweede beweging.

72. Door het uitstrekken van den arm, den laadstok schielijk half uittrekken, de nagels naar voren.

Derde beweging.

73. Den laadstok bij het midden, tusschen den duim en voorsten vinger hervatten, de hand omgekeerd, de palm

naar voren, de vingers omhoog, den elleboog vóór het lijf.

Vierde beweging.

74. Den arm uitstrekken en den laadstok alzoo geheel uittrekken, den elleboog altijd voor het lijf doende werken, de hand in de vorige positie.

Vijfde beweging

75. Door het sluiten der vingers, den laadstok schielijk tusschen de bajonet en het gezigt omdraaijen; gaande de laadstokken der manschappen uit het tweede gelid rakelings langs den regterschouder van derzelver voorlieden, den laadstok regt opwaarts, en evenwijdig met de bajonet, den arm uitgestrekt, de oogen naar boven, het dikke einde van den laadstok vlak boven de monding van den loop, zonder denzelven te geraken.

Zesde beweging.

76. Den laadstok met het dikke einde in den loop brengen, en hem tot aan de hand naar beneden stooten, den laadstok in de volle hand, den duim naar het gezigt gewend.

10. *Zet = AAN.*

Eén tempo en twee bewegingen.

Eerste beweging.

77. Den arm in zijne geheele lengte uitstrekken, brengende de rechterhand omhoog, de duim glijdende langs, en drukkende op den laadstok, deszelfs punt tusschen den duim en voorsten vinger grijpen, de overige gesloten.

Tweede beweging.

78. Den laadstok met kracht tweemaal achter elkander in den loop stoo-

ten, zonder de hand te draaijen, en hem aan het dunne einde wederom vatten, tusschen den duim en gebogenen voorsten vinger, de overige vingers gesloten, den regterelleboog aan het lijf.

11. *Steekt op* = (den laad-) STOK.

Eén tempo en vier bewegingen.

Eerste beweging.

79. Den laadstok met eene wip half uitgooijen, en terstond op de helft hervatten tusschen den duim en voorsten vinger, als bij de derde beweging van het uittrekken van den laadstok.

Tweede beweging.

80. Als de vierde beweging van het uittrekken.

Derde beweging.

81. Als de vijfde van het uittrekken, het dunne einde nu boven de monding van den bovensten band houden.

Vierde beweging.

82. Het dunne einde van den laadstok in den bovensten ring zetten, en denzelven met den duim inschuiven, de rechterhand schielijk omhoog brengen, en den pink op het dikke einde plaatsen.

12. *Op schouder* = 'T GEWEER.

Eén tempo en drie bewegingen.

Eerste beweging.

83. (1) Het geweer langs het lichaam met de linkerhand ophigten, deze hand ter hoogte van den schouder hou-

(1) PL. III. fig. I.

den, terwijl de linker-elleboog aan het lijf gesloten blijft, den loop naar buiten gekeerd, tevens de rechterhand laten zakken, om het geweer bij de greep te vatten.

Tweede beweging.

84. Het geweer met de rechterhand oplichten, daarbij de linkerhand loslaten, dezelve laten zakken en onder de kolf brengen; te gelijk de rechterhak tegen, en op dezelfde lijn met de linker aantrekken; het geweer met de rechterhand, in de aangewezen houding vóór het schouderen van hetzelfde, tegen den schouder steunen, rakende de rechterhand het aan bij de greep, zonder die te drukken.

Derde beweging.

85. De rechterhand snel langs de kolf in de voorschrevene positie laten neêrvallen.

Maakt = VAARDIG.

Eén tempo en drie bewegingen.

(1) POSITIE VAN HET EERSTE GELID.

Eerste beweging.

86. Het geweer met de linkerhand omdraaijen, het slot naar buiten, het met de rechterhand bij de greep vatten, even als in de eerste beweging der lading, en in front blijven staan, draaijende alleen de punt van den linkervoet iets naar binnen.

Tweede beweging.

87. Den regtervoet snel terug trekken, de hak omhoog, de teenen gebogen, de knie tien of twaalf duim achter, en omtrent zes duim regts van den linkerhiel op den grond zetten; in acht nemende van niet forsich neêr te vallen;

(1) PL. IV. fig. 1.

te gelijk het geweer met de rechterhand omlaag brengen, en met de linkerhand bij den eersten ring vatten, de kolf zonder stoot, vóór de rechterdij, op den grond zetten, de punt gelijk met den linkerhiel; te gelijk den haan tusschen den duim en voorsten vinger van de rechterhand vatten.

Derde beweging.

88. Den haan spannen.

(1) POSITIE VAN HET TWEEDE GELID.

Eerste beweging.

Gelijk de eerste beweging der lading.

Tweede beweging.

89. Het geweer met de rechterhand vóór het midden van het ligchaam bren-

(1) PL. IV. fig. 2.

gen, het met de linkerhand vatten, sluitende den pink aan den pan- of pandeksel-veër, den duim uitgestrekt langs de lade ter hoogte van de kin, de S of de zij- of schroefplaat ten naastenbij tegen het lijf gedraaid, den laadstok naar het front van het bataillon: te gelijk den rechterduim op den kop van den haan of op de steenschroef brengen, den voorsten vinger onderaan tegen den beugel, de drie overige vingers aan den eersten gesloten.

Derde beweging.

90. Den rechter-elleboog forsich sluiten, bij het spannen van den haan, en het geweer bij den greep vatten.

(1) POSITIE VAN HET DERDE GELID.

Eerste; tweede en derde beweging.
Gelijk die van het tweede gelid.

(1) PL. IV. fig. 3.

AAN.

Eén tempo en ééne beweging.

91. (1) De tromp forsich voorover doen vallen, de linkerhand snel tot aan den eersten ring laten vooruit glijden, de kolf tegen den regterschouder steunen, de tromp een weinig naar beneden; de ellebogen omlaag, zonder aan het lijf gesloten te zijn; het linkeroog toedoen, het hoofd, om te mikken, op de kolf neêrbuigen; den voorsten vinger aan den trekker brengen.

92. (2) Alleen de manschappen in het derde gelid zullen te gelijker tijd den regtervoet acht duim regtsaf zetten, de punt naar den linkerhiel van hunnen nevenman.

Zet = AF.

(1) PL. IV. fig. 4 en 5. (2) PL. IV. fig. 6.

Eén tempo en ééne beweging.

93. Het geweer snel weder omhoog brengen, en de positie van de derde beweging van *vaardig* weder aannemen.

VUUR.

Eén tempo en ééne beweging.

94. Met den voorsten vinger den trekker met kracht terug trekken, zonder het hoofd te bewegen, en in deze houding blijven staan.

LAADT.

Eén tempo en ééne beweging.

95. Het geweer schielijk terug trekken, en de houding aannemen der tweede beweging van het eerste tempo der lading, uitgezonderd dat niet de regterduim tegen het pandeksel komt, maar met denzelfven de gebogen voorste vin-

D 4

ger, terwijl de overige vingers gesloten zijnde, de steenschroef gevat wordt. Het eerste gelid moet schielijk opstaan zonder het lijf voorover te buigen; doch, om niet tegen de geweren van het tweede gelid te stooten, den regterschouder terug trekken; en het derde gelid moet den regtervoet weder achter den linker aantrekken, met de holte tegen den hiel.

96. Wanneer de onderwijzer in deze positie de geweren wil doen laden zal hij kommanderen :

 Haan = (in de) RUST

Eén tempo en ééne beweging.

97. Den haan terug trekken tot in de rust, zorgende van hem niet te spannen; dadelijk de hand, tusschen de kolf en het ligchaam door aan de patroontasch brengen, en dezelve openen.

98. Wanneer de onderwijzer, in plaats van de geweren te doen laden, dezelve wil doen schouderen, zal hij kommanderen :

Op schouder = 'T GEWEER.

99. Op het kommando *op schouder*, moeten de soldaten den haan op de zoo even verklaarde wijze herstellen, de pan sluiten en het geweer bij de greep vatten; op dat van 'T GEWEER, moeten zij de geweren schielijk op schouder brengen en front maken.

(1) *Presenteert.* = 'T GEWEER.

Eén tempo en twee bewegingen.

Eerste beweging.

100. Gelijk de eerste beweging der lading, uitgezonderd dat de soldaat in front zal blijven staan.

(1) PL. V. fig. 2.

Tweede beweging.

101. Het geweer met de regterhand verder omdraaijen, om het regt op en neêr vlak vóór het linker oog te brengen, den laadstok naar voren, den haan ter hoogte van den laatsten knoop van het vest, het geweer onderaan tegen den beugel in de volle regterhand gehouden; te gelijk het met de linkerhand frisch omvatten, den pink tegen de panveêr, den duim langs den loop uitgestrekt tegen de lade, den voorarm aan het lijf gesloten, zonder gedwongen te wezen; in front blijven staan, zonder de voeten te verzetten.

Op schouder = 'T GEWEER.

Eén tempo en twee bewegingen.

Eerste beweging.

102. Het geweer met de regterhand

omdraaijen, den loop naar buiten; het met de regterhand omhoog brengen, en tegen den linkerschouder plaatsen; de linkerhand naar omlaag onder de kolf brengen en de regterhand vrij aan de greep blijven houden.

Tweede beweging.

103. De regterhand schielijk in hare positie laten vallen.

Zet af = 'T GEWEER.

Eén tempo en twee bewegingen.

Eerste beweging.

104. Het geweer, door het schielijk uitstrekken van den linkerarm; laten zakken; het te gelijk met de regterarm iets boven den eersten ring grijpen; het uit de linkerhand loslaten en schielijk vóór den regterschouder brengen, den

laadstok naar voren, den pink achter den loop, de kolf drie duim van den grond; de regterhand rustende tegen de heup, het geweer regt op en neêr, de linkerhand langs de zijde neêrhangende,

Tweede beweging.

105. Het geweer door de hand laten glijden, het zonder stoot nederzetten, en de positie aannemen, die hier zal worden aangewezen.

Positie van den soldaat met het geweer bij den voet.

106. (1) De hand omlaag, den loop tusschen den duim en den voorsten langs de lade uitgestreken vinger, de drie overige vingers uitgestrekt en zamengevoegd, de tromp omtrent twee duim van den regterschouder; den laadstok naar

(1) PL. V. fig. 1.

voren, den hiel van de kolf naast en tegen de punt van den regtervoet; het geweer regt op en neêr.

107. Om in die positie te doen rusten, zal de onderwijzer kommanderen:

RUST.

108. Op dit kommando zal de soldaat de regterhand uitgestrekt op den cordon-riem leggen, en de tromp tegen de regterschouder laten rusten.

109. Om den soldaat vervolgens den onbewegelijken stand weder te doen aannemen, zal de onderwijzer kommanderen:

110. 1. *Geeft-acht.*

2. PELOTON.

111. Op het tweede kommando, moet de soldaat de positie met het geweer bij den voet hernemen, volgens N°. 106.

Visitatie der geweren.

112. Nadat de soldaat het geweer bij den voet heeft gezet, zal de onderwijzer kommanderen :

Inspectie = (van) 'T GEWEER.

Eén tempo en ééne beweging.

113. Op den linkerhiel half regtsom meer dan regtsom maken, den regtervoet op zes duim afstands van den linker, loodregt achter de frontlijn zetten, de voeten winkelhaaks, het geweerorsch met de linkerhand vatte ter hoogte van den ondersten knoop van het vest; het bovenste van den loop achterover doen hellen, zonder de kolf van hare plaats te verschuiven, den laadstok naar het lijf gekeerd; te gelijk met de rechterhand de bajonet bij de schaft en bogt vatten, zoodanig dat het uiterste der schaft een' duim buiten de hand uitsteekt, en dat

bij het uittrekken de duim langs de kling gestrekt is; de bajonet uit de scheede rukken en op de loop zetten; voorts den laadstok uittrekken, zoo als bij de lading in twaalf tempo's voorgeschreven is, en hem in den loop laten glijden; dadelijk front maken, en zich herstellen in den stand van *geweer bij den voet*. No. 106.

114. De onderwijzer zal vervolgens, langs het gelid gaande, de geweren visiteren. Man voor man geeft, naar mate de onderwijzer bij hem komt, denzelven het geweer ter visitatie over: te dien einde wordt het met de rechterhand snel omhoog gebragt, te gelijk met de linkerhand gevat, tusschen den eersten ring en de panveêr, het slot buitenwaarts, de linkerhand ter hoogte van de kin, het geweer regt vóór het linker oog. De onderwijzer neemt hetzelfde aan, en geeft het na gedane visitatie terug; de soldaat

herneemt het met de rechterhand, en brengt het weder in den stand van *geweer bij den voet*.

115. Zoodra de onderwijzer hem voorbij is, moet hij uit zich zelve den laadstok op zijne plaats brengen, den stand hernemende, die bij het kommando: *inspectie van 't geweer!* is voorgeschreven, en daarna wederom front maken.

116. Indien de onderwijzer, in plaats van de geweren te visiteren alleen de bajonet wil laten opzetten, zal hij kommanderen:

Bajonet = op.

Eén tempo en ééne beweging.

117. De hierboven aangewezen positie nemen, de bajonet op den loop doen, zoo als verklaard is geworden, en dadelijk front maken.

118. Indien de bajonet reeds op den loop is, en de onderwijzer den laadstok in denzelven wil laten doen, om, nadat er gevuld is, de geweren te visiteren, zal hij kommanderen:

Laadstok = (in den) loop.

Eén tempo en ééne beweging.

119. Den laadstok in den loop doen gelijk hierboven is verklaard, en aanstonds front maken; hem vervolgens wederom op zijne plaats brengen, naar gelang het geweer van iederen soldaat zal zijn gevisiteerd.

120. De soldaat zal het geweer niet omhoog brengen, om hetzelfde aan den onderwijzer, wanneer deze hem voorbij gaat, over te geven; dewijl de onderwijzer alleenlijk moet onderzoeken, of het geweer niet geladen zij, en hij zulks kan vernemen, door den laadstok bij het

dunne einde te vatten en in den loop te doen klinken.

Legt neêr = 'T GEWEER.

Eén tempo en twee bewegingen.

Eerste beweging.

121. Het geweer met de rechterhand omdraaijen, het slot naar achteren; te gelijker tijd met de linkerhand de punt der patroontasch vatten; het ligchaam gezwind voorover buigen, den linkervoet vooruit zetten, den hiel tegenover den eersten ring; het geweer met de rechterhand regt vóór zich neêrleggen, blijvende de hiel der kolf altijd ter hoogte van de punt van den regtervoet, de rechterknie een weinig gebogen, en de rechterhiel opgeligt.

Tweede beweging.

122. Zich oprigten; den linkervoet

aan den regter aantrekken; de patroontasch loslaten, en de beide handen in hare positie laten neêrvallen.

Neemt op = 'T GEWEER.

Eén tempo en twee bewegingen.

Eerste beweging.

123. Gelijk de eerste beweging van *legt neêr 't geweer.*

Tweede beweging.

124. Het geweer opnemen, den linkervoet aan den regter aantrekken, en dadelijk het geweer met de rechterhand omdraaijen, den laadstok naar voren; te gelijker tijd de patroontasch loslaten en de linkerhand in hare positie laten neêrvallen.

Op schouder = 'T GEWEER.

Eén tempo en twee bewegingen.

Eerste beweging.

125. Het geweer met de rechterhand snel omhoog ligten; hetzelfde, terwijl men het omdraait, omdat de loop naar buiten zou komen, tegen den linkerschouder brengen; te gelijk de linkerhand onder de kolf plaatsen, en de rechterhand tot tegen de panveer laten doorzakken.

Tweede beweging.

126. De rechterhand snel in hare positie laten neêrvallen.

(1) *In den (arm) 'T GEWEER.*

Eén tempo en drie bewegingen.

Eerste beweging.

127. Het geweer schielijk, zonder het om te draaijen, vier duim onder den haan omvatten; en het een weinig opligten.

(1) PL. V. fig. 3.

Tweede beweging.

128. De kolf uit de linkerhand loslaten, den linker-voorarm uitgestrekt op de borst tegen den haan leggen, de hand op den regtertepel.

Derde beweging.

129. De rechterhand schielijk in hare positie laten neêrvallen.

Over = 'T GEWEER.

130. De linkerhandforsch onder de kolf brengen, het geweer met beide handen van den linkerschouder afbrengen, en op den regter leggen; het slot naar boven, en ter hoogte van den schouder, de tromp omhoog, zoodat de bajonet een' voet hooger dan het hoofd gedragen wordt; op het oogenblik dat het geweer op den regterschouder is geplaatst, word de rechterhand onder aan tegen en op de kolf

gelegd, de vingers naar voren, het platte der hand naar boven, de elleboog omhoog, en de linkerhand in hare positie laten neêrvallen.

In (den) arm = 'T GEWEER.

131. Het geweer met de linkerhand in de greep of het dunne der kolf vatten, het met de beide handen in den linkerarm plaatsen; te gelijker tijd de linkerhand los laten, de positie van het geweer in den arm aannemen, en de rechterhand in de greep laten.

Schoudert = 'T GEWEER.

Eén tempo en drie bewegingen.

Eerste beweging.

132. Met de rechterhand frisch de greep van het geweer vatten.

Tweede beweging.

133. De linkerhand frisch onder de kolf brengen.

Derde beweging.

134. De rechterhand schielijk in hare positie laten neêrvallen, en het geweer met de linkerhand, in de positie van op schouder 't geweer, laten doorzakken.

Bajonet = AF.

Eén tempo en drie bewegingen.

Eerste beweging.

135. Het geweer laten zakken, door het verder uitstrekken van den linkerarm, en het te gelijk met de rechterhand boven bij den eersten ring aanvatten, zoo als bij de eerste beweging van *zet af 't geweer.*

Tweede beweging.

136. Met de rechterhand het geweer langs de linkerzijde laten zakken; het met de linkerhand boven de rechter aangrijpen, om de positie van de tweede beweging van 't geweer links aan te nemen, doch zonder de rechterhiel vóór de holte van den linkervoet te plaatsen; de bajonet met de rechterhand afnemen, haar in de scheede steken; en den kleinen vinger van de rechterhand op het dikke einde van den laadstok plaatsen.

Derde beweging.

Op schouder = 'T GEWEER.

137. Het geweer met de linkerhand omhoog werpen, het met de rechterhand bij de greep vatten en het op schouder brengen.

Verdekt = 'T GEWEER.

Eén tempo en twee bewegingen.

Eerste beweging.

138. Met de rechterhand het geweer schielijk omvatten, den duim op de zijplaat en den voorsten vinger tegen den haan; te gelijker tijd het geweer een weinig van den schouder afbrengen, den loop naar buiten, zonder de punt der kolf te verplaatsen; hetzelfde met de linkerhand bij den eersten ring vatten, de duim op den laadstok gestrekt, het geweer recht op en neêr tegen over den schouder, de linker-elleboog aan het geweer gesloten.

Tweede beweging.

139. Het geweer voorover werpen; het onder den linkerarm brengen, blijvende de linkerhand aan den eersten ring,

de duim op den laadstok, om het uitglijden te beletten, de pink op de heup, vallende de regterhand te gelijker tijd in hare positie.

Op schouder = 'T GEWEER.

Eén tempo en twee bewegingen.

Eerste beweging.

140. Met de linkerhand het geweer weder omhoog brengen, zonder te rukken, om te vermijden, dat de laadstok uit de lade springe; hetzelfde met de regterhand om de greep grijpen, ten einde het tegen den schouder te steunen; te gelijker tijd de linkerhand van het geweer af, en snel onder de kolf brengen.

Tweede beweging.

141. De regterhand schielijk in hare positie laten neêrvallen, en te gelijker tijd met de linkerhand het geweer, in

de positie van *op schouder 't geweer*, laten doorzakken.

Bajonet = OP.

Eén tempo en drie bewegingen.

Eerste beweging.

142. Gelijk de eerste beweging van *bajonet af*.

Tweede beweging.

143. Gelijk de tweede beweging van *Bajonet af*, uitgezonderd, dat de regterhand de schaft der bajonet zoodanig, als voorgeschreven is bij de visitatie van het geweer, moet aangrijpen, om haar uit de schede te trekken en gezwind op de tromp te zetten; en den kleinen vinger van de regterhand op het dikke einde van den laadstok plaatsen.

Derde beweging.

Op schouder = 'T GEWEER.

144. Het geweer op schouder brengen, zoo als in de derde beweging van *bajonet af*, is verklaard.

(1) *Velt = 'T GEWEER.*

Eén tempo en twee bewegingen.

Eerste beweging.

145. Gelijk de eerste beweging van het eerste tempo der lading, het geweer omvatten twee duim onder den haan.

Tweede beweging.

146. Met de rechterhand het geweer naar de rechterzijde afrukken, en hetzelfde in de linkerhand een weinig voorbij den eersten ring vangen, den loop naar bo-

(1) PL. V. fig. 4.

ven, den linker-elleboog tegen het lijf, de rechterhand op de rechterheup, de punt der bajonet ter hoogte van het oog. De manschappen van het tweede en derde gelid moeten zorgen, dat zij hunne voorlieden niet met de bajonet raken.

Op schouder = 'T GEWEER.

Eén tempo en twee bewegingen.

Eerste beweging.

147. Op den linkerhiel weêr in front draaijen, den rechterhiel naast den linker aantrekken; en te gelijker tijd het geweer met de rechterhand vóór den linkerschouder, en de linkerhand onder den kolf brengen.

Tweede beweging.

148. De rechterhand snel in hare positie laten vallen.

Omlaag = 'T GEWEER.

Eén tempo en twee bewegingen.

Eerste beweging.

149. Gelijk de eerste beweging van *zet af 't geweer.*

Tweede beweging.

150. De tromp van 't geweer voorover neigen, de kolf achterwaarts en omtrent drie duim van den grond: de rechterhand, op de heup gesteund, zal in dier voege het geweer tegenhouden, dat de bajonetten der manschappen in het tweede en derde gelid hunne voorlieden niet raken.

Op schouder = 'T GEWEER.

151. Op het komando *op schouder*, het geweer loodregt in de rechterhand herstellen; op het komando *'t geweer*,

verrigten hetgeen, wat voorgeschreven is, om het geweer wanneer men het bij den voet heeft, op schouder te brengen.

Bemerkingen nopens de handgrepen.

152. De handgrepen misvormen dikwerf bij de rekruten de houding van het ligchaam, wanneer dezelve nog niet ten volle is gevestigd. Het is daarom noodzakelijk, dat de onderwijzer hen, in den loop der lessen, dikwijls terug brengt tot de regelmatigheid der houding en van het dragen van het geweer.

153. De rekruten zijn ook zeer onderhevig aan het inbuigen der lendenen en het achterover werpen van het ligchaam, vooral bij het eerste tempo der lading, wanneer men hen te lang daarbij houdt. Dus moet de onderwijzer het vermijden, van hen te lang in deze positie te laten.

D E R D E L E S.

Lading in vier tempo's.

154. Deze lading heeft ten oogmerk, de soldaten de tempo's te doen onderscheiden, welke moeten versneld worden, en die, waarbij meer geregeldheid en oplettendheid noodig is, als met name het doen van *kruid op de pan*, het brengen der *patroon in den loop*, en het *aanzetten*. Zij zal gevolgelijk in vier hoofdt tempo's op den volgenden voet verdeeld worden.

155. Het eerste tempo zal op het laatst van het kommando, en de drie andere op de kommando's *twee, drie en vier* uitgevoerd worden.

156. De onderwijzer zal kommanderen.

Lading in vier tempo's.

Laadt = 'T GEWEER.

157. (1) Het eerste tempo der lading verrigten; de pan ontsluiten; de patroon vatten; dezelve openbijten, bij de pan brengen, en kruid op de pan doen.

TWEE.

158. (2) De pan sluiten; het geweer links brengen, en de patroon in den loop doen, uitschudden en laten zakken.

DRIE.

159. (3) Den laadstok uittrekken, denzelfen tot bij de hand in den loop brengen, en met twee stooten aanzetten.

VIER.

160. (4) Den laadstok op zijne plaats en het geweer op schouder brengen.

(1) PL. III. fig. 4. (2) PL. III. fig. 5.
(3) PL. III. fig. 6. (4) PL. III. fig. 1.

GEZWINDE LADING.

161. De onderwijzer zal vervolgens de gezwinde lading onderrigten, die uitgevoerd moet worden even als de lading in vier tempo's, maar in ééns en zonder bij de vier bepaalde tempo's te blijven stil houden. Hij zal te dien einde kommanderen :

162. *Gezwinde lading.*

Laadt = 'T GEWEER.

Bemerkingen betrekkelijk de lading.

163. De onderwijzer moet de soldaten doen opmerken, dat degenen, welke zonder zich te overhaasten, bedaard en geregeld te werk gaan, het best en het spoedigst laden; wijl zij den laadstok omdraaijen, zonder dat hij aan die hunker voor- of nevenlieden haakt, denzelven, zonder mis te steken, in den loop

en weder op zijne plaats brengen, de patroon beter aanzetten, geen kruid storten, en geene patronen bij het nemen uit de tasch laten vallen: al hetwelk van wezenlijk aanbelang is, en door de soldaten met de meeste oplettendheid zal moeten worden in acht genomen.

164. De onderwijzer zal geregeldheid in het verrigten der tempo's en in de houdingen vorderen, zonder welke de soldaten zich belemmeren en elkander hinderen zouden. Hij zal hun, na verloop van eenige lessen, patronen van zemelen of zaagmeel geven, en hen aan het behoorlijk op de pan storten en aanzetten gewennen.

VIERDE LES.

De vuren.

165. De vuren zullen regtuit of

schuins geschieden, zoodanig als hier onder zal worden uitgelegd.

Vuren regtuit.

166. De onderwijzer zal de volgende kommando's doen:

Pelotons-vuur.

1. *Peloton.*

2. VAARDIG.

3. AAN.

4. VUUR.

5. LAADT.

167. (1) Deze onderscheidene kommando's zullen volvoerd worden op de

(1) PL. VI. fig. 1.

wijze, die bij de handgrepen is voorgescreven.

168. Op het tweede kommando, zullen de drie man de aangewezenen positie, volgens het gelid waarin zij staan, aannemen, en op het vijfde, de geweren laden en op schouder brengen.

schuinsche vuren.

169. De schuinsche vuren zullen regts en links, en op dezelfde kommando's als het vuur regtuit geschieden; met dit éénige onderscheid, dat het kommando AAN telkens vooraf gegaan zal worden door het kommando van waarschuwing, *schuins-regts* of *schuins-links*, hetwelk na het kommando VAARDIG zal worden uitgesproken. Op deze waarschuwing zullen de manschappen uit het derde gelid de oogen op de opening of het schiet-

gat, waardoor zij zullen moeten aanleggen, vestigen.

Positie der drie gelederen bij het vuur schuins-regts.

170. (1) Op het kommando VAARDIG, zullen de drie gelederen verrigten hetgeen bij het vuur regtuit is voorgeschreven.

171. Op het kommando AAN, moet het eerste gelid de tromp van het geweer regts, en de linker knie binnenwaarts wenden, zonder de voeten te verplaatsen.

172. Het tweede gelid moet insgelijks de tromp regts draaijen, zonder de voeten te verzetten.

173. Het derde gelid moet den linkervoet omtrent zes duim vooruit brengen.

(1) PL. VI. fig. 2.

gen, naar de punt van den regtervoet van zijnen voorman gewend; het zal ook het lijf, door de linker knie een weinig te buigen vooruit brengen, en de tromp regts draaijen.

174. De drie gelederen moeten den regterschouder terug trekken.

In deze positie moeten de achterste gelederen gereed zijn, om, ofschoon in eene schuinsche rigting, door dezelfde opening, als bij het vuur regtuit, te vuren.

175. Op het kommando *laadt* zullen de drie gelederen de positie hernemen, welke hun bij het vuur regtuit is voorgeschreven; het derde zal, het geweer terug trekkende, den linkervoet weder met den hiel tegen de holte van den rechter zetten.

*Positie der drie gelederen bij het vuur
schuins-links.*

176. (1) Op het kommando *vaardig*, zullen de drie gelederen hetzelfde verrigten, wat ten aanzien van het vuur regtuit is voorgeschreven.

177. Op het kommando *aan*, zal het eerste gelid de tromp links aanleggen, zonder de knie te buigen, noch de voeten te verzetten.

178. De manschappen in het tweede gelid moeten aanleggen ieder in het schietgat ter linkerzijde van zijnen voorman, zonder de voeten te verzetten.

179. De manschappen in het derde gelid moeten ieder den linkervoet omtrent zes duim vooruit en naar den kant van den rechterhiel van hunnen voorman

(1) PL. VI. fig. 3.

zetten, ook te gelijk het bovenlijf vooruit brengen, door de linker knie een weinig te buigen, en ieder aanleggen in het schietgat ter linkerzijde van den voorsten man van zijn rot.

180. De drie gelederen moeten den linkerschouder terug trekken.

181. In dezen stand moeten de manschappen der beide achterste gelederen gereed staan, om ieder door het schietgat ter linkerzijde van zijnen voorman in eene schuinsche rigting te vuren.

182. Op het kommando *laadt*, moeten de drie gelederen hunne geweren in de schuinsche strekking, waarin zij zich bevinden, terug trekken, en in deze positie kruid op de pan doen: het derde gelid zal den linkerhiel in de holte van den rechtervoet plaatsen; en bij het links brengen van het ge-

weer, zullen de drie gelederen dezelfde positie aannemen, als bij het vuur regtuit.

Bemerkingen betrekkelijk de schuinsche vuren.

183. Bij het aanleggen eenen schouder terug trekken;

Ten einde de tromp meer of min schuins te kunnen aanleggen, naar de plaats van het voorwerp, op hetwelk men mikt.

De onderwijzer moet dezen grondregel aan de rekruten duidelijk maken, door wanneer zij de wijze van aanleggen bij het schuinsche vuren behoorlijk verstaan, eenen man voor het front min of meer regts of links, te plaatsen, om dit voorwerp te verbeelden.

Het derde gelid den linkervoet zes

duim voorwaarts doen zetten en het bovenlijf vooruit laten brengen;

ten einde de ongelukken voor te komen; omdat, zonder deze voorzorg, de geweren van het derde gelid, in hunne schuinsche strekking, niet genoeg voorbij het eerste gelid zouden uitsteken.

In het schuinsche vuur links, de geweren in hunne schuinsche rigting terug trekken, en alzoo kruid op de pan doen;

Omdat, zoo men, bij het terug trekken van het geweer om kruid op de pan te doen, dezelfde positie, als bij het vuur regtuit, mede wilde aannemen, men het over het hoofd van zijne voorman zou moeten beuren.

Twee gelederen-vuur.

184. Het twee-gelederen vuur zal

alléén door de beide voorste gelederen verrigt worden; het derde anders niet doende, dan laden en de geweren aan het tweede overgeven. Ingevolge deze schikking moet het eerste gelid staande vuren,

185. De onderwijzer zal de volgende kommando's doen:

1. *Twee-gelederen vuur.*

2. *Pelotons.*

3. *VAARDIG.*

4. *Chargeert.*

186. Op het derde kommando moeten alle drie de gelederen de positie-aannemen, aan het tweede en derde gelid, bij het vuur regtuit en schuins voorgeschreven.

187. Op het vierde kommando,

moeten de manschappen van het eerste en tweede gelid te gelijk aanleggen en vuren. De man in het derde gelid, niet moerende vuren, zal enkel laden en zijn geweer aan die van het tweede gelid overgeven.

188. De man van het eerste gelid moet zijn geweer schielijk laden, en op nieuw afschieten, daarna weder laden, van nieuws vuren, en zoo voorts.

189. De man in het tweede gelid zal zijn geweer, na gevraagd te hebben, met de rechterhand aan zijnen achterman overgeven. Deze moet het met de linkerhand aannemen, en het zijne met de rechterhand overreiken aan den soldaat van het tweede gelid, die met dit geweer zal vuren, het vervolgens laden, nog eens met hetzelfde vuren, en het daarna aan zijnen achterman moet terug geven, en zoo voorts; in dier voege, dat de

man van het tweede gelid altijd, uitgenomen de eerste reis, twee schoten achter elkander, met hetzelfde geweer doet, alvorens het aan den man in het derde gelid over te geven.

190. Na het eerste schot, zullen de eerste en tweede man van ieder rot niet meer aan het te gelijk vuren gehouden wezen.

191. De drie gelederen zullen steeds, bij het links brengen van het geweer, front maken, en, na geladen te hebben, de hierboven in no. 186 aangewezen positie aannemen. Te dien einde zal iedere soldaat, na den laadstok te hebben opgestoken, zijn geweer doen omhoog glijden door de linkerhand, die hij tegen de panveer ter hoogte van de kin moet brengen; terwijl hij op hetzelfde oogenblik half regtsom zal maken, om weder in de voorgeschrevene positie te komen,

en den regterduim aan den steenschroef, om den haan te spannen, en den voorsten vinger onderaan tegen den beugel zal brengen. De man van het derde gelid moet altijd zijn geweer, zonder dat de haan gespannen is, aan dien van het tweede overgeven.

192. Om het vuur te doen ophouden, zal de onderwijzer kommanderen:

Roffel.

193. Op dit kommando zal de soldaat ophouden te vuren, den haan in de rust stellen, het geweer laden of de lading voleindigen, wanneer zulks nog niet geschied is, en schouderen: dragende de manschappen van het tweede en derde gelid zorg, van ieder zijn eigen geweer te hernemen.

Algemeene bemerkingen betrekkelijk de vuren.

194. De vuren zullen in den begin-

ne zonder patronen, en vervolgens met patronen van zemelen of zaagmeel geschieden, om den soldaat meer en meer aan het kruid op de pan doen, en het vaardig, maar geregeld en zonder kruid te storten, in den loop brengen van de patroon; zoo wel als aan het behoorlijk aanzetten, te gewennen. Voorts zal men dit onderrigt, door met kruid te doen vuren, eindigen.

195. Men moet, wanneer men met kruid laat vuren, de soldaten aanbevelen, dat zij, bij het herstellen van den haan met oplettendheid gadeslaan, of er rook uit het zundgat komt, hetwelk tot een zeker teeken verstrekt, dat de schoot is afgegaan. Bijaldien er geen rook uit het zundgat kwam, zou de soldaat, in plaats van op nieuw te laden, achteruit moeten treden, om het zundgat door te steken, en van nieuws kruid op de pan te

doen. In gevalle de soldaat, in de meening dat het schot afgegaan is, eene tweede patroon in den loop had gedaan, zou hij zulks ten minste bij het aanzetten, door de hoogte der lading, moeten gewaar worden en, door er eene derde in te doen, zich ten hoogste strafbaar maken. De onderwijzer zal daarom, na het vuren met kruid, altijd de geweren visiteeren, ten einde te onderzoeken, of iemand der soldaten den misslag begaan heeft, van drie patronen op zijn geweer te doen.

196. De onderwijzer moet ook bijzonder dáárop letten, dat de soldaat, bij het in rust zetten van den haan, denzelven niet door te veel overhaasting spant; een misslag, die ongelukken zou kunnen veroorzaken.

Algemeene bemerkingen, rakende de tweede afdeeling der soldaten-school.

197. Wanneer de drie man, na de

les der handgrepen eenige dagen te hebben beoefend, bedreven zullen zijn in het dragen van het geweer, moet de onderwijzer de les altijd eindigen, door hen gedurende eenigen tijd in één gelid, op eenen pas afstand van elkander, te doen marcheren, om hen hoe langer hoe meer in het werkdadige van den regten en schuinschen pas te bevestigen.

Hij zal hun de noodige aanwijzing doen, om den pas te merken (*marqueren*) en te veranderen, hetgeen in volgender voege zal worden ten uitvoer gebracht.

Den pas marqueren.

198. De drie man met den gewonen pas marcherende, zal de onderwijzer kommanderen:

1. *Marqueert den pas.*

2. MARSCH.

199. Op het tweede kommando, hetwelk geschieden zal in het oogenblik, dat de voet op het punt staat, van op den grond gezet te worden, moeten de soldaten den pas aangegeven, door, zonder vooruit te komen, de hielen beurtelings naast elkander neêr te zetten, en de tijdmaat van den pas gade te slaan.

200. Om den gewonen pas te doen hervatten, zal de onderwijzer kommanderen:

1. *Voorwaarts.*

2. MARSCH.

201. Op het tweede kommando, hetwelk als boven zal geschieden, zullen de soldaten den pas van twee voet weder aannemen.

Den pas veranderen.

202. De soldaten met den gewonen

pas marcherende, zal de onderwijzer kommanderen :

1. *Veranderd den pas.*

2. MARSCH.

203. Op het tweede kommando, hetwelk geschieden zal op het oogenblik, waarin de voet staat neêrgezet te worden, moeten de soldaten den voet, die achter is, schielijk naast dengenen, die zoo dadelijk is op den grond gezet, bijtrekken, en met dezen laatsten voet weder aantrekken.

D E R D E A F D E E L I N G.

E E R S T E L E S.

204. Wanneer de drie man, in de beginselen en het werktuigelijke van den pas, de houding van het ligchaam en het dragen van het geweer, behoorlijk be-

dreven zijn, zal de onderwijzer op het minst vijf of zes, en ten hoogste negen man bijeen voegen, om hun de gronden van de aanraking der ellebogen, of van de voeling bij den marsch in front, de regels van den marsch uit de flank, den gezwinden en achterwaartschen pas, de grondbeginselen van de veranderingen van directie; van de zwenkingen in den marsch en op de plaats, en de grondregels der rigting te leeren.

205. De onderwijzer zal hen arm aan arm in één gelid stellen, en daarop de volgende kommando's doen :

1. *Peloton voorwaarts.*

2. *Guide links (of regts.)*

3. MARSCH.

206. Op het kommando *marsch* zal het gelid schielijk met den linkervoet aanmarcheren.

207. De onderwijzer moet een' wèl ge-oefend man doen vóormarcheren, op twee passen, hetzij voor den regter-, of voor den linker-vleugelman, naarmate der zijde, welke voor de plaatsing van den guide benoemd is, en aan dien vleugelman gelasten, om nauwkeurig in de voetstappen van den man, die hem vooruit gaat, te volgen, en steeds den afstand van twee passen te onderhouden. Zulks is het zekerste middel, om de rekruten de hebberlijkheid, om de passen van de voorgeschrevene lengte en snelheid te maken, te doen verkrijgen.

208. De onderwijzer zal de navolgende regels doen nakomen:

Den elleboog van zijnen nevenman aan de kant van den guide zachtelijk aanroeren;

Omdat, als men alzoo arm aan arm

met zijnen nevenman blijft, men verzekerd kan zijn, dat men ten naasten bij is gerigt, en er geene opening tusschen de rotten ontstaat; zoo men, in plaats van zijne nevenman aan den elleboog zachtjes aan te raken, op hem leunde, zou men hem noodzaken, van op zijne beurt naar den guide te leunen, en daardoor dezen laadsten uit de directie stooten.

Den linker-elleboog, noch den regterarm van het lijf brengen;

Opdat de soldaat zijnen nevenman niet stoote, en in het gelid geen meer plaats besla, dan hij in hetzelfde moet bekleeden.

Voor de drukking wijken, die van den kant van den guide komt, en weêrstand bieden aan het gedrang, dat aan de tegengestelde zijde ontstaat;

Om voor te komen, dat de guide buiten de directie wordt gedrongen.

Zich aan den elleboog van zijnen nevenman naar de zijde van den guide, zoo deze nevenman zich kwam te verwijderen, of zoo men zelf van hem was afgeweken, alleen op eene ongevoelige wijze wederom aansluiten;

Omdat het gebeuren kan, dat de nevenman zich te onpas regts of links begeeft. Indien alsdan de man, welke naast hem staat, en voorts degenen, die op denzelfden volgen, zich haastig naar deze valsche beweging voegden; zou er uit voortvloeijen, dat de misslag van eenen enkelen zich zoude voortplanten tot velen: en wanneer achtervolgens degene, bij wien de misslag zijn begin genomen heeft, denzelfden zoude willen verbeteren, zou hij verplicht wezen, om zijnen nevenman, en deze den volgenden man en zoo voorts, tot aan den vleugel terug te stooten, hetgeen eene

gedurige golving in den marsch zou te weeg brengen. Zoo daarentegen ieder man het grondbeginsel in acht neemt, van zich slechts allengskens naar de bewegingen van zijnen nevenman te voegen, zal deze laatste den tijd hebben, om zijnen misslag te herstellen: en begaat hij er een', zoo zal deze afwijking zich niet voortplanten, en er geene golving plaats grijpen.

Altijd het hoofd regtuit, en de oogen op den grond, twaalf of vijftien passen vóór zich, gevestigd houden, op welke zijde de guide ook genoemd zij;

Omdat, als de soldaten het hoofd naar de zijde van den guide draaiden; hetzelfde den tegenoverstaanden schouder zou doen vooruit komen, hetgeen eene valsche directie aan het gelid geven, en eene gedurige drukking naar den kant

van den guide, en bij gevolg golving, zoude veroorzaken. Het vestigen der oogen op twaalf of vijftien passen voor zich op den grond brengt te weeg, dat de soldaat, onder het marcheren, niet ter zijde afwijkt, hetgeen een zeer wezenlijk stuk uitmaakt.

Indien men bemerkt, dat men zelf te veel vóór of achter is, zich slechts langzamerhand herstellen, door zijnen pas op eene bijna onmerkbare wijze te verlengen, of te verkorten;

Wijl de haastige bewegingen in den marsch altijd strekken om eenen troep uit zijn verband te brengen, golving in denzelfden te veroorzaken, en de tijdmaat te doen verliezen. Want niemand kan eenen pas van twee voeten en een half in denzelfden tijd doen, waarin zijn nevenman er eenen van twee voet maakt, zonder dat de beweging van den

eersten sneller dan die van den tweeden zijn zal; daar men integendeel den pas een' of twee duim kan verlengen, zonder dat daaruit eene merkbare versnelling in de beweging ontstaat.

209. Eindelijk moet de onderwijzer er zich op toeleggen, om aan de rekruten te doen begrijpen, dat de rigting in den marsch alleen kan bewaard blijven, door de regelmatigheid van den pas, de voeling der ellebogen, en het vierkant houden der schouders; dat zoo, bij voorbeeld, de eene grootere passen maakte dan de andere, of zoo de eene schielijker dan de andere marcheerde, zij noodzakelijk zouden moeten uiteen raken; dat, zoo zij niet de aanraking der ellebogen onderhielden, het hun, wijl zij het hoofd regtuit moeten houden, onmogelijk zijn zoude, te oordeelen, of zij terzelfder hoogte met hunne ne-

venman marcheren, en of er tusschen hen geene gapingen ontstaan.

210. Vervolgens zal de onderwijzer hen oefenen, om schuins-regts en schuins-links te marcheren.

211. De onderwijzer moet een' wél-geoeffend man op de zijde van het gelid stellen, naar welken hij wil doen schuins marcheren. Deze man moet naauwkeurig acht geven, om zijne schouders, na de wending, goed vierkant te houden, zijne passen gelijk groot te maken, en zonder slingeren goed regt voor zich uit, in de aangenomene diagonale directie, te blijven doormarcheren, punten op 12 à 15 passen vóór zich op den grond nemende, om zijnen marsch te verzekeren.

212. Het gelid, met den guide links,

in front marcherende, zal de onderwijzer kommanderen:

1. *Schuins-regts.*

2. MARSCH.

3. *Guide regts.*

213. Op het kommando *marsch*, zal het gelid den schuinschen marsch aannemen, zoo als in N°. 43. is voorgescreven.

214. Den marsch in front weder wilstende doen aannemen, zal de onderwijzer kommanderen:

1. *Voorwaarts.*

2. MARSCH.

3. *Guide links.*

215. Op het kommando *marsch*, neemt het gelid den marsch in front,

en op het derde kommando de voeling links weder aan.

216. Den marsch schuins-links zal op de tegenovergestelde kommando's worden uitgevoerd.

217. De onderwijzer het gelid willende doen halt houden, terwijl hetzelfde in den schuinschen marsch is, zullen de manschappen zich op het kommando *halt*, terstond in front herstellen.

218. Wanneer deze verschillende grondbeginselen aan de rekruten gemeenzaam zijn geworden, en zij wèl bedreven zijn in de houding van het ligchaam, het dragen van het geweer, en het werktuigelijke, de lengte en de snelheid van den gewonen pas, moet de onderwijzer uit den gewonen in den gezwinden pas, en omgekeerd, doen vallen, en dat wel op de volgende wijze; het gelid met

den gewonen pas marcherende, zal de onderwijzer kommanderen:

1. *Gezwinde pas.*

2. MARSCH.

219. Op het kommando *marsch*, hetwelk zal geschieden, zonder onderscheid, bij het neêrzetten van den eenen of anderen voet, zal het gelid den gezwinden pas aannemen.

220. De lengte van dezen pas zal dezelfde wezen als van den gewonen, maar zijne snelheid die van honderd in iedere minuut.

221. De onderwijzer zal met den gezwinden pas marcherende, van tijd tot tijd den schuinschen marsch doen aannemen.

Bemerkingen betrekkelijk den gezwinden pas.

222. De marsch met den gezwinden pas zal geschieden naar dezelfde grondbeginselen als die met den gewonen. Maar dewijl het voorstootende van den gezwinden pas den soldaat aanzet, om elkander los te laten, moet de onderwijzer er zich op toeleggen, om de tijdmaat van dezen pas wèl te bepalen, en den soldaat te gewennen van altoos den loodregten stand van het ligchaam zoo wel als de regelmatigheid van den pas te behouden.

223. Met den gezwinden pas marcherende, zal de onderwijzer nu en dan denzelfven doen marqueren, en veranderen.

224. Wanneer de onderwijzer den gewonen pas wil doen hervatten, zal hij kommanderen:

1. *Gewone pas.*

2. *MARSCH.*

225. Op het kommando *marsch* hetwelk gedaan wordt om het even voor welken voet, zal het gelid den gewonen pas weder aannemen.

226. Het gelid in den marsch zijnde, zal de onderwijzer hetzelfde door de, in n°. 24, voorgeschrevene kommando's en middelen doen halt houden.

227. Als het gelid met den gezwinden pas marcheert, moet het kommando *halt* geschieden een oogenblik vóór dat de voet op den grond komt.

228. Het gelid stil staande, zal de onderwijzer het met den achterwaartschen pas doen marcheren, en te dien einde kommanderen:

1. *Achterwaarts.*

2. MARSCH.

229. Op het kommando *marsch*, moeten de soldaten den linkervoet schielijk naar achteren trekken en denzelve neêrzetten op den afstand van een' voet, van den eenen hiel tot aan den anderen, en alzoo blijven voortgaan tot op het kommando *halt*, hetwelk altijd door dat van *peloton* zal vooraf gegaan worden. De soldaten moeten op dit kommando stil staan, en den voet, die vóór is, naast den anderen bijtrekken.

230. De onderwijzer moet toezien, dat de manschappen niet tegen hunnen nevenman leunen, dat zij zich regt achterwaarts bewegen, en dat de loodrechte stand en de houding van het ligchaam, zoo wel als van het geweer, altoos bewaard blijven.

T W E E D E L E S.

Marsch uit de flank.

231. De soldaten arm aan arm, in één gelid staande, zal de onderwijzer hun de volgende kommando's doen:

1. *Peloton regts (of links) uit de flank*

2. *Regts (of links) = om.*

3. MARSCH.

232. Op het tweede kommando zullen zij regts- of linksom maken.

233. Op het kommando *marsch*, zullen zij schielijk met den linkervoet in den gewonen pas aantreden.

Bemerkingen betreffende den marsch uit de flank.

234. De onderwijzer moet een' wèl geoefend man naast den eersten soldaat

van de flank, naar welke het gelid alsdan front maakt, plaatsen, om deszelfs pas te regelen en denzelven te geleiden, en aan den genoemden soldaat aanbevelen, om altijd arm aan arm met dezen man te marcheren.

235. De onderwijzer moet bij den flank-marsch de volgende regelen doen nakomen:

Dat de pas naar de voorgeschrevene grondbeginselen geschiedt;

omdat deze grondbeginselen, zonder welke de manschappen, naast elkander in hetzelfde gelid geplaatst, in den marsch geen geheel zouden kunnen bewaren, nog onvermijdelijker moeten worden nagekomen, wanneer men met rotten marcheert.

Dat bij elken pas de voet van den

man, die vooraf gaat, door den voet van dengenen, die op hem volgt, wordt vervangen;

opdat er tusschen de rotten geene opening komen.

Dat de soldaat, om te vermijden dat hij zijnen voorman op de hakken trapt, de kniën niet buigt;

omdat, als hij de kniën boog, de afstand tusschen de rotten zoowel als de tijdmaat zoude verloren gaan.

Dat voor elken soldaat, door het hoofd van zijnen voorman, de hoofden van alle dengenen, die vóór denzelven marcheren, gedekt zijn;

dewijl dit de zekerste regel is, die, om regt achter den voorsten soldaat van het gelid te blijven, kan gegeven worden.

236. De onderwijzer moet, bij den marsch uit de flank, zich meestendeels ophouden vijf of zes passen op de flank der manschappen, welke hij onderrigt, om voor de nakoming van de voorgemelde grondregelen te zorgen.

237. Ook moet hij zich somtijds achter het voortmarcherende gelid begeven, om hetzelfde in de lengte te overzien, aldaar stil staan, en inmiddels hetzelfde vijftien of twintig passen laten doen, om waar te nemen, of de manschappen op den voorsten soldaat naauwkeurig gericht blijven.

238. De onderwijzer zal met roffen regts of links laten zwenken, en te dien einde kommanderen :

1. *Met roffen regts (of links.)*

2. MARSCH.

239. Op het tweede kommando zal de voorste man van het gelid regts- of linksom maken, en verder regt vóór zich uitmarcheren. Ieder der overige zal achtervolgens op dezelfde plaats, als deze voorste, dezelfde wending doen.

240. Ook zal de onderwijzer de wendingen *regts-* en *linksom* in den marsch doen volbrengen, en te dezen einde kommanderen :

1. *Regts (of links) uit de flank.*

2. MARSCH.

241. Op het tweede kommando, dat onverschillig voor welken voet, en een' oogenblik voordat hij op den grond komt, zal geschieden, zullen de soldaten het ligchaam omdraaijen, den voet, die opgeligt is, in de nieuwe directie plaatsen, en daarin met den anderen voet aan-

treden, zonder de tijdmaat van den pas te verbreken.

242. Wanneer de onderwijzer het gelid, uit de flank marcherende, begeert te doen halt houden, en in front te herstellen, zal hij de volgende kommando's doen:

1. *Peloton.*

2. HALT.

3. FRONT.

243. Op het tweede kommando zal het gelid staan blijven, zonder dat iemand al ware het ook, dat hij zijnen afstand had verloren, zich verroert. Zulks is noodzakelijk, om den soldaat aan eene gestadige in achtneming van zijnen afstand te gewennen.

244. Op het derde kommando zal ieder zich in front herstellen door de wen-

ding *linksom*, wanneer men uit de rechter-, en door de wending *regtsom*, wanneer men uit de linker-flank marcheert.

Bemerkingen betrekkelijk den marsch uit de flank.

245. Wanneer de manschappen zoo ver gevorderd zijn, dat zij den marsch uit de flank met bekwaamheid en gemakelijkheid kunnen uitvoeren, moet de onderwijzer hen in den marsch uit de flank met den gezwinden pas oefenen. Deze les zal hen des te sterker de noodzakelijkheid doen ontwaar worden, om, in den marsch uit de flank, wèl in elkanders voetstappen te volgen, en zoo wel de tijdmaat als den loodregten stand te onderhouden.

Rigting.

246. De onderwijzer moet de rekruten aanvankelijk oefenen zich man voor man te rigten, om hun de grondbeginselen der rigting beter te doen begrijpen. Te dezen einde zal hij aan de beide eerste manschappen van den regtervleugel gelasten, twee passen voorwaarts te doen, en deze manschappen gerigt hebbende, achtervolgens ieder der overige waarschuwen, om zich in de rigting der beide eerste te begeven.

247. Iedere soldaat moet op de waarschuwing om zich te rigten, hem door den onderwijzer gedaan, het hoofd en de oogen regts wenden, in de positie, welke in de eerste les van de eerste afdeling is voorgescheven; voorts in de tijdmaat van den gewonen pas twee passen vooruit doen, doch den laadsten ver-

korten, in dier voege, dat hij zich omstreeks zes duim achter de nieuwe lijn van rigting bevindt, welke hij nooit moet overschrijden. Vervolgens zal hij zich met kleine [glijdende] passen en gestrekte kniën, bedaard en zonder rukken, zich naast den man begeven, tegen wien hij zich moet aansluiten, op zoodanige wijze, dat, zonder dat het hoofd uit zijne houding geraakt, de lijn zijner oogen zoo wel als die zijner schouders in dezelfde rigting is met die van zijnen nevenman, en dat zijn elleboog, zonder zich van het ligchaam te verwijderen, zachtjes die van zijnen nevenman aanraakt.

248. De rigting links zal naar dezelfde regelen geschieden.

249. Nadat de rekruten in dezer voege, man voor man, geleerd hebben, zich naauwkeurig en zonder zoeken te rigten, zal de onderwijzer het geheele

gelid zich in ééns doen rigten op het volgende kommando:

Regts (of links) = RIGT V.

250. Op dit kommando zal het geheele gelid, met uitzondering der beide manschappen, die reeds te voren geplaatst zijn om tot grondslag der rigting te verstrekken, zich met den gewonen pas op de nieuwe lijn begeven, en zich aldaar bedaard, naar de hierboven, in n°. 247, voorgeschrevene regelen, plaatsen.

251. De onderwijzer moet, vijf of zes passen vóór en met het aangezicht naar het gelid staande, voor de nakoming der regelen zorgen, en zich achtervolgens naar den vleugel begeven, die tot grondslag der rigting gediend heeft, om denzelfven na te zien.

252. De onderwijzer het grootste getal der soldaten gerigt ziende, zal kommanderen:

S T A A T.

253. Op dit kommando zullen de soldaten het hoofd en de oogen in de houding regtuit herstellen, en den onbewegelijken stand weder aannemen.

254. De onderwijzer zal vervolgens aan de manschappen, die niet gerigt zullen zijn, kommanderen: dat *rot* (of *die rotten*) *achter* of *vóór*, hen noemende bij hunne nommers. Alleen het rot of de rotten, die genoemd zijn, zullen dadelijk het oog langs het gelid naar de zijde der rigting wenden, om te beoordeelen, hoeveel zij moeten vooruit of terug gaan, zich voorts bedaard op de lijn plaatsen, en vervolgens het hoofd weder in de houding regtuit brengen.

255. De onderwijzer moet zorg dragen van vooraf de rotten te nummeren.

256. De rigtingen achterwaarts zul-

len naar dezelfde beginselen geschieden. De soldaten zullen zich, namelijk, een weinig achter de rigtingslijn begeven, en zich vervolgens door kleine voorwaartsche bewegingen, daarin plaatsen, overeenkomstig hetgeen hierboven in n°. 247 is voorgeschreven.

De onderwijzer zal kommanderen:

Achterwaarts regts (of links) = RIGT V.

*Bemerkingen omtrent de grondbegin-
selen der rigting.*

257. De onderwijzer moet zich aan de nakoming der volgende beginselen laten gelegen zijn:

Dat de soldaat met bedaardheid op de lijn van rigting komt;

omdat de overhaasting nadeelig is voor

de goede orde en zelfs voor de vaardigheid in de uitvoering, die zich alleen laat verkrijgen, door den soldaat te gewennen, om al de bewegingen met kalmte, bezadigdheid en stiptheid te verrigten

Dat hij het ligchaam niet achter-, noch het hoofd voorover buigt;

omdat men zich alleen door de regelmatigheid der houding leert rigten.

Dat hij het hoofd zoo min mogelijk en slechts zoo veel op de zijde draait, als noodig is, om de lijn der oogen te zien;

om voor te komen, dat het hoofd den schouder buiten het gelid brengt, en dat de verkeerde stand van een' man allen, die aan gindsche zijde van hem zijn, doet afwijken.

Dat hij nimmer de lijn van rigting overschrijdt;

omdat, zoo een soldaat dezelve te buiten ging, hij vervolgens zou genoodzaakt wezen achteruit te gaan, om zich op de ware lijn te plaatsen en zijn misslag zich op de manschappen die verder staan, zou voortplanten, welke dus insgelijks zouden genoodzaakt zijn terug te wijken: hetgeen men met te meer zorgvuldigheid moet vermijden, omdat behalve het tijdsverlies, dat daaruit zou ontstaan, het moeilijker is zich achterwaarts, dan zich voorwaarts te rigten.

Dat op het kommando *staat*, de soldaat ganschelijk ophoudt zich te bewegen, ook zelfs wanneer hij niet gerigt mogt wezen;

om hem de hebbelijkheid te doen verkrijgen van met vaardigheid te oordeelen,

hoe zijne rigting moet zijn, en van zich zonder zoeken daarin te plaatsen.

Dat op het kommando, *dat rot*, of *die rotten*, *vóór* of *achter*, degenen, welke niet genoemd zijn, zich niet verroeren;

om niet de rotten, welke gerigt zijn, in wanorde te brengen.

Dat in de achterwaartsche rigtingen de soldaat de lijn een weinig naar achteren overschrijdt;

ten einde zich door eene kleine voorwaartsche beweging op de lijn te brengen; wijl het op deze wijze gemakkelijker valt de rigting te beoordeelen.

V I E R D E L E S.

Zwenkingen.

258. De zwenkingen zijn van twee-

derlei soort: die op de plaats, en die in den marsch.

259. De zwenkingen op de plaats zullen geschieden, om eenen troep te doen overgaan uit de orde van bataille in die van kolonne, of uit de orde van kolonne in die van bataille.

260. De zwenkingen in den marsch zullen plaats hebben bij de veranderingen van directie in kolonne, telkens als deze beweging wordt uitgevoerd naar de tegengestelde zijde van den guide,

261. In de zwenking op de plaats, zal de man, die aan de spil der zwenking is, alleen op de plaats om-draaijen; zonder vóór- of achteruit te gaan.

262. In de zwenkingen in den marsch

maakt de man, die zich aan de spil bevindt, de passen zes duim groot, om het zwenkingspunt vrij te maken, hetgeen noodzakelijk is; zullen de afdeelingen eener kolonne van directie veranderen, zonder haren onderlingen afstand te verliezen, gelijk in de pelotons-school zal worden verklaard.

263. In de beide bovengenoemde gevallen moet de man op den omzwenkenden vleugel altoos de passen twee voet groot maken.

264. De beweging *wendt regts* (of *links*) zal alleen plaats hebben in de veranderingen van directie in kolonne naar de zijde van den guide; en men moet zich wel wachten, deze beweging met de zwenkingen in den marsch niet te verwarren.

Zwenkingen op de plaats.

265. De onderwijzer zal op den vleugel, die marcheren moet, om denzelven te geleiden, eenen wèl ge oefenden man stellen, en kommanderen :

1. *Peloton regts zwenkt.*

2. MARSCH.

266. Op het tweede kommando moeten de soldaten met den linkervoet aantreden, en te gelijker tijd het hoofd een weinig links wenden, met de oogen op de lijn der oogen van de manschappen, die aan hunne linkerhand staan, gevestigd. De man, welke aan de spil staat, zal den pas slechts markeren, en zich voegen naar de beweging van den omzwenkenden vleugel. De man, die dezen vleugel geleidt, moet met den pas van twee voet marcheren, van den eersten pas

af aan, den linkerschouder een weinig voor brengen, de oogen op de uitgestrektheid gronds, die hij betreden moet, vestigen, en nu en dan op het gelid slaan, en altijd den elleboog van zijnen nevenman, maar zachtjes, zonder dezen ooit te drukken, aanraken.

267. De overige soldaten moeten den elleboog van hunnen nevenman ter zijde van den staanden vleugel zachtjes aanroeren, weêrstand bieden aan de drukking, die aan den tegenovergestelden kant ontstaan mogt, en zich voegen naar de beweging van den omzwenkende vleugel, makende de passen zoo veel te kleiner, naarmate zij zich digter bij de spil bevinden.

268. De onderwijzer moet, om de grondbeginselen te tastbaarder te maken, den omtrek des cirkels, alvorens het gelid te doen halt houden, één- of twee

maal doen doorloopen, en er met zorgvuldigheid voor waken, dat het midden niet binnen- of buitenwaarts uiteen worde gedrongen.

269. Hij zal naar dezelfde beginselen links laten zwenken, en om de zwenking te doen ophouden, zal hij de navolgende kommando's doen:

1. *Peloton.*

2. HALT.

270. Op het tweede kommando moet het gelid stil houden, en zich niemand meer verroeren tot op het kommando, hetwelk dadelijk zal volgen.

271. De onderwijzer zich naar den vleugel tegen over de spil begevende, zal de beide eerste manschappen van dien vleugel in de rigting plaatsen, dien hij door het gelid wil doen aannemen, la-

tende tusschen hen en de spil de noodige ruimte voor de overige manschappen, om zich daar tusschen te stellen. Vervolgens zal hij kommanderen:

Links (of regts) = RIGT U.

272. Op dit kommando moet het gelid zich plaatsen in de rigting der beide manschappen, die tot grondslag verstreken moeten, en zich daarbij naar de voorschrevene grondbeginselen gedragen.

273. De onderwijzer zal vervolgens kommanderen: STAAT, hetwelk uitgevoerd zal worden, gelijk in n°. 253 bepaald is.

Bemerkingen nopens de grondregels der zwenkingen.

274. Het hoofd een weinig naar de zijde van den omzwenkenden vleugel wenden, en de oogen vestigen op de

lijn der oogen van de manschappen, welke zich te dier zijde bevinden;

dewijl het, zonder deze inachtneming, onmogelijk zou wezen voor den soldaat, om de lengte van zijnen pas zoodanig te regelen, dat dezelve met de beweging van den omzwenkenden vleugel overeenkomt.

Zachtjes aanhouden tegen den elleboog van zijnen nevenman naar den kant van de spil;

opdat er tusschen de roffen, onder het zwenken, geene openingen ontstaan.

Aan de drukking, die van den kant van den omzwenkenden vleugel komt, weêrstand bieden;

omdat, wanneer men dezen grondregel verzuimde, de spil, welke in de zwenkingen op de plaats een onbewege-

lijk punt moet zijn, door de drukking uit haren stand zou kunnen gedrongen worden.

Zwenkingen in den marsch.

275. Zoodra de rekruten de zwenkingen op de plaats wèl ten uitvoer brengen, moet men hen oefenen om onder het marcheren te zwenken.

276. Te dien einde zal de onderwijzer, wanneer het gelid zich in den marsch bevind, en hij hetzelfde naar de zijde tegen over den guide van directie wil doen veranderen, de navolgende kommando's doen:

1. *Regts (of links) zwenkt.*

2. MARSCH.

277. Het eerste kommando moet op twee passen afstands van het zwenkingspunt geschieden.

278. Op het tweede kommando zal de zwenking op dezelfde wijze, als die op de plaats, worden uitgevoerd, uitgezonderd dat de voeling, in plaats van naar den kant der spil genomen te worden, naar de zijde van den guide zal blijven; dat de man, die zich aan de spil bevindt, in stede van op de plaats te wenden, zich voegen zal, naar de beweging van den omzwenkenden vleugel, den elleboog van zijnen nevenman zachtjes aanroeren, den pas zes duim lang maken en alzoo gronds naar voren winnen, door het beschrijven van eenen kleinen cirkelboog, om het zwenkingspunt vrij te maken, en dat het midden van het gelid een weinig naar achteren zal inbuigen.

279. De zwenking volbragt zijnde, zal de onderwijzer kommanderen:

1. *Voorwaarts.*

2. MARSCH.

280. Het eerste kommando zal geschieden op het oogenblik, dat er nog twee passen moeten gedaan worden om de zwenking te voleindigen.

281. Op het tweede, hetwelk gedaan zal worden zoodra de zwenking volbragt is, moet de man, die den omzwenkenden vleugel geleidt, zich regt vooruit begeven en den gene, welke zich aan de spil bevindt, even als al het overige van het gelid, den pas van twee voet hervatten, en het hoofd wederom regtuit houden.

Van directie veranderen naar de zijde van den guide.

282. De veranderingen van directie naar de zijde van den guide zullen op de volgende wijze worden, ten uitvoer gebragt. De onderwijzer zal kommanderen:

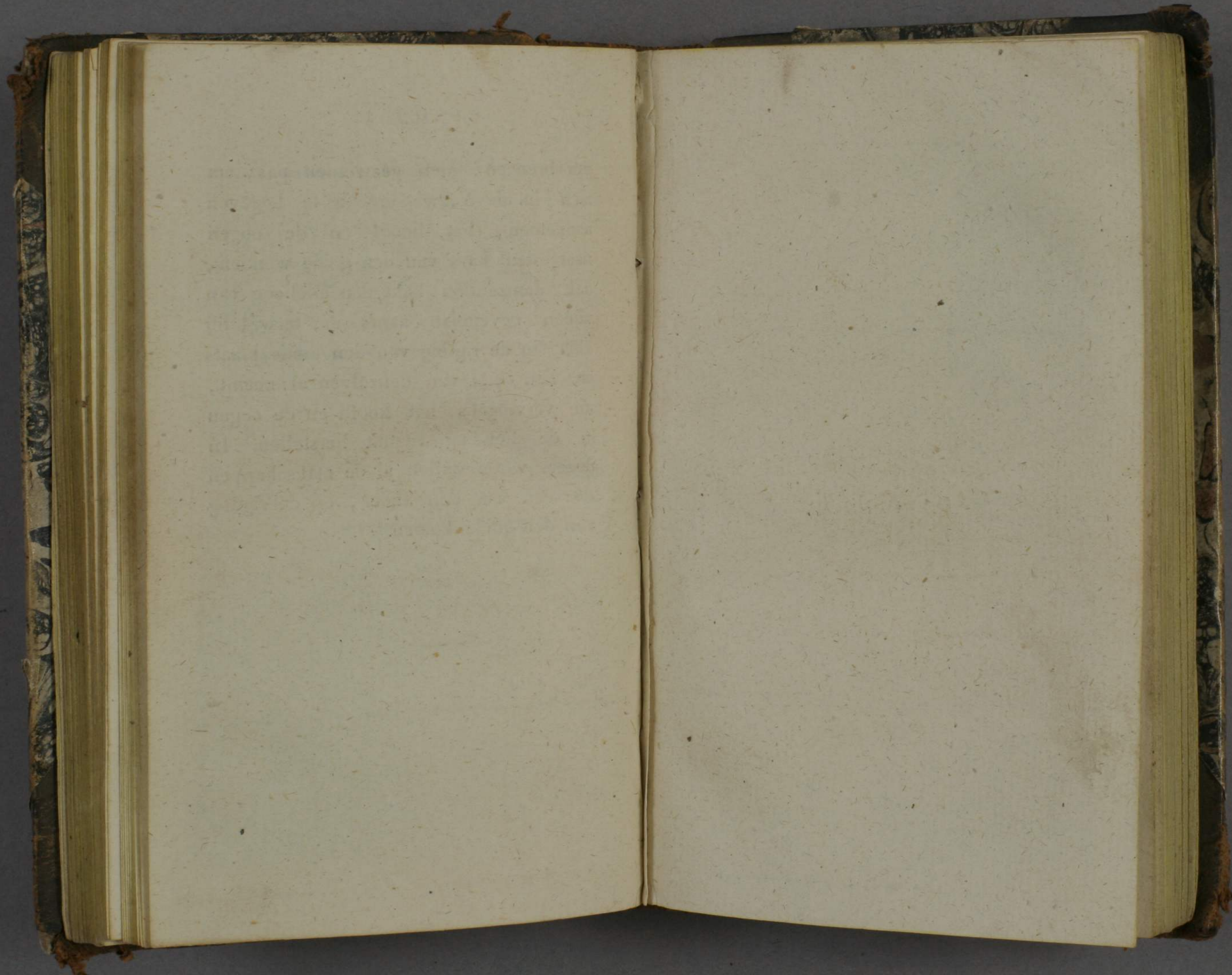
1. *Wendt links (of regts).*

2. MARSCH.

283. Het eerste kommando zal, gelijk hierboven, wanneer er nog twee passen gedaan moeten worden, geschieden.

284. Op het tweede, hetwelk zal uitgesproken worden op het oogenblik dat het gelid moet wenden, zal de guide in den marsch links- of regtsom maken, en zonder de tijdmaat te vertragen of te versnellen, noch de grootte van den pas te verlengen of te verkorten, in de nieuwe directie doormarcheren. Al het overige van het gelid zal zich schielijk, doch zonder te loopen in de nieuwe directie van den guide voegen, en ten dien einde zal ieder man den schouder aan den tegenovergestelden kant van den guide.

vóórbrengen, den gezwinden pas, om zich in de nieuwe directie te begeven aannemen, het hoofd en de oogen naar den kant van den guide wenden, aan dienzelfden kant den elleboog van zijnen nevenman aanraken, terwijl hij zich in de rigting van den guide plaats en den pas van denzelfven aanneemt, en vervolgens het hoofd en de oogen in de houding regtuit herstellen. In dezer voege zullen al de manschappen de een na den ander, op de rigting van den guide komen.

DE
PELOTONS-SCHOOL.

DE
PELOTONS-SCHOOL

VOOR DE
KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE
INFANTERIJ.

Origineele Uitgave.

In 's Gravenhage en te Amsterdam,
BIJ DE GEBROEDERS VAN CLEEF.

1831.

*Extract uit het Besluit van Z. K. H.
den Souvereinen Vorst enz. in dato
29 December 1814. N. 55.*

Art. 1.

Aan de GEBROEDERS VAN CLEEF, Boek-
drukkers en Boekverkoopers in 's Gravenhage
en te Amsterdam, wordt geaccordeerd het
uitsluitend octrooi voor hen, hunne Erven of
regt verkrijgenden, om binnen deze Landen
te mogen drukken en uitgeven alle Militaire
Reglementen, Verordeningen en Instructiën,
hoe ook genaamd, welke op Onzen last, door
of van wege het Departement van Oorlog,
door den druk zullen worden gemeen gemaakt;
wordende mitsdien, ten behoeve van de Sup-
plianten, gehouden voor alhier geïnsereerd
de bepalingen van Ons Besluit van den 24 ll.
N°. 1, tegen het nadrukken van boeken en
werken, waarvan de eigendom aan anderen
toekomt.

*Extract uit het Besluit van Z. M. in
dato 10 October 1829. N. 83.*

Art. 8.

Het is Onze begeerte, dat het Departement
van Oorlog wake, ten einde zij bij het genot
van het hun in den jare 1814 verleende octrooi
volkomen worden gehandhaafd.

*De uitgevers dezes, allen geheelen of
gedeeltelijken nadruk willende voorkomen,
erkennen geene exemplaren voor echt, dan
voorzien van hunne naamteekening.*

De gebroeders van Cleef

INHOUD.

Inleiding. Blz. 1.

EERSTE LES.

EERSTE ARTIKEL.

De gelederen openen. — 6.

ARTIKEL 2.

Rigting met opene gelederen. — 10.

ARTIKEL 3.

Handgrepen. — 13.

*Bemerkingen betrekkelijk de beweging:
velt 'T GEWEER en omlaag
'T GEWEER. — 15.*

ARTIKEL 4.

De gelederen sluiten. — 16.

ARTIKEL 5.

Rigting met geslotene gelederen. — 16.

T W E E D E L E S.

E E R S T E A R T I K E L.

Lading in vier tempo's. Blz. 20.

A R T I K E L 2.

Gezwinde lading. — 20.

A R T I K E L 3.

Pelotons-vuur. — 22.

A R T I K E L 4.

Twee-gelederen-vuur. — 24.

A R T I K E L 5.

De vuren achterwaarts. — 27.

Bemerkingen betrekkelijk de vuren. — 30.

D E R D E L E S.

E E R S T E A R T I K E L.

Marsch in bataille. — 32.

Bemerkingen betrekkelijk den marsch in bataille. — 36.

A R T I K E L 2.

Het peloton in bataille marcherende, doen halt houden, en hetzelfde rigten. — 39.

A R T I K E L 3.

Schuinsche marsch in bataille. — 41.

Bemerkingen betrekkelijk den schuinschen marsch. — 43.

A R T I K E L 4.

Den pas marqueren, en marcheren met den gezwinden- en met den achterwaartschen pas. Blz. 45.

Bemerkingen betrekkelijk den gezwinden pas. — 47.

A R T I K E L 5.

Marsch in bataille met verkeerd front. — 48.

V I E R D E L E S.

E E R S T E A R T I K E L.

Uit de flank marcheren. — 52.

A R T I K E L 2.

Met roten van directie veranderen. — 54.

A R T I K E L 3.

Het peloton uit de flank marcherende, halt doen houden, en in front herstellen. — 56.

A R T I K E L 4.

Het peloton uit de flank marcherende, hetzelfde met roten te rechter- of ter linkerzijde in bataille formeren. — 57.

A R T I K E L 5.

Het peloton uit de flank marcherende, het peloton of de sectiën in den marsch formeren. — 61.

V Y F D E L E S.

E E R S T E A R T I K E L.

Met sectiën in kolonne afmarcheren. — 67.

Bemerkingen betrekkelijk het stellen in kolonne door zwenking. Blz. 72.

ARTIKEL 2.

In kolonne marcheren. — 74.

Bemerkingen betrekkelijk den marsch en de directie in kolonne. — 78.

ARTIKEL 3.

Van directie veranderen. — 81.

Bemerkingen betrekkelijk de veranderingen van directie in kolonne. — 85.

ARTIKEL 4.

De kolonne doen halt houden. — 90.

Bemerkingen betrekkelijk het vastgestelde om de kolonne te doen halt houden. — 91.

ARTIKEL 5.

Als men met sectiën in kolonne is, zich links of regts in bataille formeren. — 93.

Bemerkingen betrekkelijk de beweging om zich links of regts in bataille te formeren. — 100.

ZESDE LES.

EERSTE ARTIKEL.

Rotten doen afbreken, en dezelve wederom doen opmarcheren. — 101.

Bemerkingen betrekkelijk de beweging tot het afbreken en weder opmarcheren der rotten. — 107.

ARTIKEL 2.

In kolonne met den pas de route (langen wegs pas) marcheren, en de onderscheidene in het voorgaande artikel voorgeschrevene bewegingen der rotten verrigten. Blz. 110.

ARTIKEL 3.

De sectiën formeren, en dezelve wederom doen opmarcheren.

De sectiën formeren. — 116.

Het peloton formeren. — 119.

Bemerkingen aangaande de beweging van het formeren en opmarcheren der sectiën. — 122.

ARTIKEL 4.

Contra-marsch. — 124.

ARTIKEL 5.

Met sectiën in kolonne zijnde, zich te regter- of linkerzijde in bataille formeren. — 128.

Algemeene bemerkingen betrekkelijk de pelotons school. — 139.

VERORDENING OMTRENT HET SCHIETEN

NAAR DE SCHIJF. — 140.

HANDGREPEN DER ONDEROFFICIEREN MET

HET GEWEER. — 143.

Het dragen van het geweer. — 144.

Handgrepen der korporaals met het geweer. — 150.

HANDGREPEN DER OFFICIEREN
MET DEN DEGEN.

<i>Het dragen van den degen in de gelederen.</i>	Blz. 152.
<i>Het dragen van den degen buiten het gelid.</i>	— 152.
<i>Het saluëren met den degen, hetzij in het gelid hetzij in den marsch.</i>	— 153.
<i>Het saluëren met het vaandel.</i>	— 154.
<i>Verordening voor den tamboer-majoor.</i>	— 155.
<i>Seinen van den tamboer-majoor voor de verschillende tromroeringen,</i>	— 156.
<i>Seinen voor de bewegingen (evolutiën) der tamboers.</i>	— 158.
<i>De trom afleggen.</i>	— 159.

PELOTONS - SCHOOL

VOOR DE

KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE

INFANTERIJ.

INLEIDING.

Dewijl het onderrigt bij pelotons altijd het bataillons-onderwijs moet vooraf gaan en ten oogmerk heeft, om de soldaten daartoe voor te bereiden, zal men bij de, zich tot in bijzonderheden uitstrekken- de, exercitiën der kompagniën (detail's-exercitiën) naar de opklimming en de grondbeginfelen, welke hierna zullen worden voorgescreven, te werk gaan.

Het peloton uit rekruten bestaande, moet zich insgelijks naar hetgeen dadelijk

zal bepaald worden gedragen. Men zal hetzelfde op drie gelederen stellen, en daarbij een' pelotons - kommandant, een' vervullings - onderofficier en rotfluiters voegen: alle welke manschappen zoodanig als bij het formeren in orde van bataille is vastgesteld, moeten geplaatst worden.

Er zal daarenboven een officier of onderofficier met de exercitie van dit peloton belast wezen, die door de benaming van onderwijzer (*instructeur*) zal worden onderscheiden.

De pelotons - school zal op de volgende wijze, in zes lessen verdeeld worden, en iedere les vijf artikels bevatten.

E E R S T E L E S.

- 1... Het openen der gelederen.
- 2... Het rigten met opene gelederen.
- 3... Handgrepen.
- 4... Het fluiten der gelederen.
- 5... Het rigten met geslotene gelederen.

T W E E D E L E S.

- 1... Lading in vier tempo's.
- 2... Gezwinde lading.
- 3... Pelotons - vuur regtuit en schuins.
- 4... Twee gelederen - vuur.
- 5... De vuren achterwaarts.

D E R D E L E S.

- 1... Front marsch in bataille.
- 2... Halt maken.
- 3... Schuinsche marsch in bataille.
- 4... Den pas marqueren, marcheren met den gezwinden en met den achterwaartschen pas.
- 5... Marsch in bataille met verkeerd front.

V I E R D E L E S.

- 1... Marsch uit de flank.
- 2... Met rotten van directie veranderen.

- 3... Het peloton uit de flank marcherende, halt doen houden, en in front herstellen.
- 4... Regts of links met rotten opmarcheren.
- 5... Uit de flank marcherende, pelotons of sectiën formeren.

V I J F D E L E S.

- 1... Met sectiën in kolonne.
- 2... In kolonne marcheren.
- 3... Van directie veranderen.
- 4... De kolonne doen halt maken.
- 5... Zich in bataille formeren.

Z E S D E L E S.

- 1... In kolonne zijnde, rotten doen afbreken en weder opmarcheren.
- 2... Met den langen wegs pas (*pas de route*) marcheren, en met denzelfden van directie veranderen,

rotten doen afbreken en weder opmarcheren.

- 3... Sectiën en weder het peloton formeren.
- 4... De contra-marsch.
- 5... In kolonne met sectiën zijnde zich te regter- of te linkerzijde in bataille formeren.

Uit welk getal rotten het peloton ook bestaan moge, het zal altijd wanneer het de eerste en tweede les moet uitvoeren, op drie gelederen gesteld worden.

Bijaldien het getal rotten beneden de twaalf is, zal het peloton op twee gelederen worden gesteld, wanneer het de derde, vierde, vijfde en zesde les moet uitvoeren.

In beide gevallen moet de onderwijzer de rotten nummeren van den regter naar den linkervleugel, zoo dat ieder man zijn nummer in zijn gelid weet.

De onderwijzer moet zoo duidelijk en

beknopt mogelijk wezen in zijne verklaringen. Hij moet de bijzondere misslagen der soldaten doen verbeteren door den pelotons-kommandant, aan wien hij dezelve zal aanwijzen indien deze hen niet mogt bemerkt hebben, en deze verbetering niet in persoon doen, dan wanneer de pelotons-kommandant hem niet wel begrepen, of zijne meening kwalijk heeft ten uitvoer gebragt.

De bedaardheid en koelbloedigheid van hem die kommandeert, en van degenen die de uitvoering doen, het voorname middel zijnde om de orde te bewaren, moet de onderwijzer er zich op toeleggen om den troep, dien hij exerceert daaraan te gewennen, en zelf daarvan het voorbeeld geven.

E E R S T E L E S.

E E R S T E A R T I K E L.

De gelederen openen.

1. Wanneer het peloton het geweer

bij den voet heeft en, benevens het opfluitend gelid gerigt is, zal de onderwijzer, de gelederen willende doen openen, de twee naast aan den linkervleugel staande rotsluiters op den linkervleugel van het eerste en van het derde gelid doen plaatsen.

2. De onderwijzer zal daarna de volgende kommando's doen:

1. *Geeft acht.*
2. PELOTON.
3. *Op schouder = 'T GEWEER.*
4. *Gelederen achterwaarts, opent u.*

3. Op het vierde kommando, moeten de pelotons-kommandant, de vervullingsonderofficier en de twee rotsluiters, welke op den linkervleugel van het eerste en derde gelid staan, zich spoedig achterwaarts begeven, om het alignement af te bakenen, op hetwelk de twee achterste gelederen moeten te staan komen.

4. De pelotons-kommandant en de rotsluiter, die op den linkervleugel van het eerste gelid staat, moeten zich op de lijn begeven van het opsluitend gelid, en zich met hetzelfde rigten.

5. De vervullings-onderofficier en de rotsluiter staande op den linkervleugel van het derde gelid, moeten zich, zonder de passen te tellen, op de oogmaat vier passen achter het opsluitend gelid plaatsen.

6. De onderwijzer zich in denzelfden tijd naar de rechter-flank begevende, zal bij opvolging de stelling dier onderofficieren nazien, om zich van derzelver evenwijdigen stand met het eerste gelid te verzekeren. Hij zal, indien het noodig is, hunne stelling spoedig verbeteren, en vervolgens kommanderen:

5. MARSCH.

7. Op dit kommando moet het eerste gelid zich niet verroeren.

8. De twee achterste gelederen moeten in den gewonen pas, zonder de passen te tellen, achterwaarts marcheren, en zich op het voor ieder gelid bepaalde alignement plaatsen, volgens het voorschrift in n°. 256 der soldaten-school.

9. De pelotons-kommandant zal het tweede gelid, en de vervullings-onderofficier het derde gelid rigten, elk op den linker-rotsluiter van zijn gelid sluiten.

10. De achter het derde gelid staande rotsluiters moeten te gelijk met hetzelfde achterwaarts marcheren, en zich op den gewonen afstand plaatsen, zoo dra hetzelfde in de rigting zal gekomen wezen.

11. De pelotons-kommandant en de vervullings-onderofficier ieder hun gerigt hebbende, zal de onderwijzer kommanderen:

STAAT.

12. Op dit kommando moeten de pelotons-kommandant en de op den lin-

kervleugel van het tweede gelid staande rotsluiter zich weder op hunne plaatsen in het eerste gelid stellen.

13. De onderwijzer de gelederen wel gerigt bevindende, zal de houding der manschappen en het dragen van het geweer in het eerste gelid nazien, en zoo het een pelotons-onderwijs is, den pelotons-kommandant benevens den vervullings-onderofficier gelasten, om hetzelfde in het tweede en derde gelid te doen.

A R T I K E L 2.

Rigting met opene gelederen.

14. De gelederen geopend zijnde, moet de onderwijzer, in het begin van de exercitiën de soldaten zich, man voor man, laten rigten, om de grondbeginselen des te beter te doen nakomen.

15. Hij zal de drie man van den rechter- of linkervleugel van ieder gelid twee of drie pasfen voorwaarts doen marche-

ren en na dezelve gerigt te hebben, kommanderen:

Met roffen regts = RIGT U.

16. Op dit kommando moeten de soldaten van ieder gelid zich in opvolgende orde in het allignement begeven, latende ieder soldaat zich, door zijnen nevenman naar de zijde van de rigting, twee pasfen vooruit gaan.

17. Wanneer de manschappen op deze wijze gewoon zijn geworden, zich naar behooren te rigten, moet de onderwijzer de geheele gelederen in eens, voorwaarts en achterwaarts, in evenwijdige en schuinsche directiën doen rigten, telkens drie man tot grondslag der rigting voor ieder gelid stellende, en ten dien einde kommanderen:

Regts (of links) = RIGT U.

of wel:

Achterwaarts regts (of achterwaarts links) = RIGT U.

18. In de schuinsche rigtingen met opene gelederen, zullen de manschappen van het tweede en derde gelid niet trachten zich ieder achter den vóórsten man van zijn rot te plaatsen; omdat in dit onderwijs alleen op eene nauwkeurige rigting, naar allerlei directiën, van ieder gelid afzonderlijk gezien wordt.

19. In alle deze onderscheidene rigtingen zal de onderwijzer het eerste, de pelotons-kommandant het tweede, en de vervullings-onderofficier het derde gelid gadeslaan, en zich ten dien einde plaatsen op de flank naar de zijde van het alignement.

20. In de schuinsche rigtingen moeten de soldaten de lijn hunner schouders naar de nieuwe directie van hun gelid voegen, en zich in het alignement plaatsen op de wijze, welke voorgeschreven is in de soldaten-school n°. 247 — 256, naar gelang de nieuwe directie voorwaarts of achterwaarts

zal zijn, in vergelijking van den aanvankelijken stand van hun gelid.

21. Na elke rigting moeten de onderwijzer, de pelotons-kommandant en de vervullings-onderofficier, ieder langs zijn gelid gaande, de houding en het dragen van het geweer nazien, om den soldaat aan het niet veronachtzamen dezer bijzonderheden te gewennen.

A R T I K E L 3.

Handgrepen.

22. De gelederen geopend zijnde, zal de onderwijzer zich plaatsen voorwaarts van den regter flank, zoodanig dat hij de drie gelederen overzien kan, en van daar in navolgende orde, de handgrepen kommanderen:

Presenteert = 'T GEWEER.

Op schouder = 'T GEWEER.

Zet af = 'T GEWEER.

Legt neder = 'T GEWEER.

Neemt op = 'T GEWEER.

Op schouder = 'T GEWEER.

In den arm = 'T GEWEER.

Op schouder = 'T GEWEER.

Bajonet = AF.

Op schouder = 'T GEWEER.

Verdekt = 'T GEWEER.

Op schouder = 'T GEWEER.

Bajonet = OP.

Op schouder = 'T GEWEER.

Lading in twaalf tempo's.

23. De onderwijzer moet zorgen dat het ligchaam, de voeten en het geweer zich altijd in den juisten stand bevinden, dat de tempo's met levendigheid en kort bij het ligchaam worden uitgevoerd, en dat er geene overrijlde bewegingen plaats grijpen.

Bemerkingen betrekkelijk de bewegingen:

velt = 't GEWEER en *omlaag* = 't GEWEER.

24. Er zijn gelegenheden waarin de soldaat de bajonet op het geweer moet hebben, om zich daarvan, hetzij tot aanval en hetzij tot verdedigen te bedienen.

25. Er zijn andere waarin de soldaat het geweer niet op schouder kan dragen, bij voorbeeld, als hij door een digt bosch moet gaan, ja, waarin hij zelfs verplicht is, om ter zijner onderschraging, op hetzelfde te leunen, gelijk wanneer hij steilen beklimmen of over slooten springen moet. Het is dus noodzakelijk, dat de onderwijzer somtijds de tempo's van *velt 't geweer* en *omlaag 't geweer* doet uitvoeren, om de soldaten, in deze verschillende omstandigheden, van hun geweer het voordeeligste gebruik te leeren maken.

ARTIKEL 4.

De gelederen sluiten.

26. De handgrepen geëindigd zijnde, zal de onderwijzer de gelederen doen sluiten, en ten dien einde kommanderen:

1. *Gelederen sluit u.*
2. MARSCH.

27. Op het kommando *marsch*, moeten de twee achterste gelederen met den gewonen pas, en terwijl ieder man zich op zijnen voorman rigt, opsluiten. De pelotons-kommandant en vervullings-onderofficier hernemen alsdan hunne plaatsen in bataille.

ARTIKEL 5.

Rigtingen met geslotene gelederen.

28. Nadat de gelederen gesloten zijn, moet de onderwijzer, evenwijdig, schuins regts en schuins links, voorwaarts en achterwaarts laten rigten; daarbij in acht ne-

mende, van telkens te voren drie rotten te plaatsen om tot grondslag der rigting te dienen: en hij zal ten dien einde de hierboven in n°. 17 voorschrevene kommando's doen.

29. In de rigtingen met geslotene gelederen, zal de pelotons-kommandant over de rigting van het eerste, en de vervullings-onderofficier over die van de beide achterste gelederen het opzigt houden. Zij moeten zich gewennen om de rigting te beoordeelen naar den lijn der oogen en schouders, en ten dien einde hun oog vóór en achter langs het gelid laten gaan.

30. Zoo dra de pelotons-kommandant het grootste getal manschappen van het eerste gelid gerigt ziet, zal hij STAAT kommanderen, en wijders, zoo het noodig is, de rigting der overige, door de in de soldaten-school, n°. 254, voorgeschrevene middelen, verbeteren. De twee achterste gelederen moeten zich schikken naar de rig-

ting van het eerste, en de vervullings-
onderofficier moet hiervoor zorgen.

31. Wanneer de gelederen weder on-
bewegelijk stil staan, zal de onderwijzer
zich naar de flank begeven, om de rigting
der drie gelederen op te nemen. Ook
moet hij toezien, of de manschappen van
de twee achterste gelederen juist hunne
voorlieden dekken.

32. In de schuinsche rigtingen, zal de
onderwijzer alles wat hierboven in n°. 20
is voorgeschreven, doen nakomen.

33. Het opsluitend gelid zal zich al-
tijd twee passen achter het derde gelid
stellen.

34. De onderwijzer willende laten rus-
ten, zal daartoe kommanderen:

1. *In den arm* = 'T GEWEER.

of

Zet af = 'T GEWEER.

2. RUST.

Hetgene bij het einde van iedere les zal
worden in acht genomen.

35. Op het kommando *rust*, zal de
soldaat niet langer aan de onbewegelijk-
heid, noch aan de plaats verbonden zijn.

36. Wanneer men den soldaat alleen
eenige rust wil verschaffen, zonder de rig-
ting te verbreken, zal men, na het ge-
weer in den arm te hebben doen nemen,
kommanderen:

Op de plaats = RUST.

37. Op dit kommando zullen de sol-
daten niet meer aan de onbewegelijkheid
gebonden zijn, maar altoos den eenen
of anderen hiel op deszelfs plaats laten.

T W E E D E L E S.

38. Om tot de tweede les over te gaan,
zal de onderwijzer kommanderen:

1. *Geeft acht.*

2. PELOTON.

3. *Op schouder* = 'T GEWEER.

En de ladingen en vuren in de volgende orde doen uitvoeren.

E E R S T E A R T I K E L.

Lading in vier tempo's.

39. De versnelde lading in vier tempo's zal gekommandeerd en verrigt worden, gelijk in de soldaten-school, in n°. 156 en volgende, is voorgeschreven. De onderwijzer moet dezelve verscheidene malen doen herhalen, alvorens hij tot de gezwinde lading overgaat.

A R T I K E L 2.

Gezwinde lading.

40. De gezwinde lading zal gekommandeerd en verrigt worden, gelijk in de soldaten-school, n°. 162, is voorgeschreven.

41. Bij het eerste tempo van de versnelde of van de gezwinde lading, zullen de pelotons-kommandant en de vervul-

lings-onderofficier half regtsom, even als de soldaten maken, en zich in front herstellen, wanneer de naast hen staande soldaat het geweer links brengt.

42. De onderwijzer moet er zich met de grootste zorgvuldigheid op toeleggen, dat de soldaten, in het doen der ladingen, zich gedragen naar de grondregels, welke in n°. 163 en 164 der soldaten-school, in de bemerkingen nopens de ladingen, zijn voorgeschreven.

43. Dewijl de gezwinde lading degene is waarvan men zich in het gevecht bedient, en er dus het meest aan gelegen is om de soldaten met dezelve gemeenzaam te maken, moet men hen zoo dra zij in de grondbeginfelen wel bedreven zijn, bij voorkeur daarop toeleggen, en hen trapswijze daartoe brengen, om ten minste drie ja zelfs vier schoten in eene minuut geregeld en met gemak te kunnen doen.

ARTIKEL 3.

Pelotons-vuur.

44. De onderwijzer het pelotons-vuur willende doen verrigten, zal, daartoe kommanderen:

1. *Pelotons-vuur.*
2. *Chargeert.*

45. Op het eerste kommando zal de pelotons-kommandant zich schielijk achter het midden van zijn peloton begeven, twee passen achter het opfluitend gelid.

46. De vervullings-onderofficier zal terug gaan tot in de rigting van het opfluitend gelid, en zich aldaar regt achter zijne ledig geworden plaats stellen: welke regel door dezen onderofficier in alle vuren zal worden nagekomen.

47. Op het tweede kommando zal de pelotons-kommandant kommanderen.

1. *Peloton.*
2. *VAARDIG.*
3. *AAN.*
4. *VUUR.*
5. *LAADT.*

48. Op het kommando *laadt*, zullen de soldaten hun geweer vlak nemen, laden en schouderen. De pelotons-kommandant moet dadelijk het vuur op dezelfde kommando's wederom doen beginnen, hetwelk op deze wijze, tot dat er eene roffel wordt geslagen, zal blijven aanhouden.

49. De pelotons-kommandant zal somtijds schuins regts en links doen vuren; daarbij alleen in acht nemende om telkens, na het kommando *VAARDIG*, en vóór het kommando *AAN*, de waarschuwing *schuins regts* of *schuins links* te doen, en vervolgens zonder verdere waarschuwing, nu eens regts en dan eens links

te laten schieten. Ook moet hij van tijd tot tijd, na het kommando AAN, kommanderen *zet* = AF, om den soldaat aan de bedaardheid, de kloelbloedigheid en de oplettendheid op het kommando te gewennen.

ARTIKEL 4.

Twee-gelederen-vuur.

50. Om het twee-gelederen-vuur te doen verrigten, zal de onderwijzer kommanderen:

1. *Twee-gelederen-vuur.*
2. *Peloton.*
3. VAARDIG.
4. *Chargeert.*

51. Op het eerste kommando zal de pelotons-kommandant zich één' pas achter het derde gelid, vlak achter zijne opening begeven.

52. Het derde en vierde kommando

zullen zoodanig, als in de soldatenschool, n°. 186 en volgende, is voorgeschreven, worden ten uitvoer gebragt.

53. Het vuur zal beginnen bij het rechter-rot van het peloton. Het volgende rot moet niet eer aanleggen, dan op het oogenblik dat het laatst gevuid hebbende, kruid op de pan doet: en zoo vervolgens tot aan den linkervleugel. Doch deze opvolging zal alleen voor het eerste vuur plaats hebben; moettende daarna elk man laden en vuren, zonder zich naar de anderen te regelen, en zich daarbij gedragen overeenkomstig hetgeen in de soldatenschool, n°. 190 en 191, is voorgeschreven.

54. De onderwijzer zal, zoo wel het tweegelederen-vuur als het pelotons-vuur, met eene roffel doen eindigen. Zoodra de roffel begint moeten de soldaten ophouden te vuren. Indien zij gevuid hebben moeten zij het geweer laden en

schouderen. Zoo zij daarentegen *vaardig* hadden gemaakt, moeten zij weder front maken, den haan tevens in de rust zetten, en het geweer op schouder brengen: en indien zij aangelegd hadden, moeten zij afzetten, front maken, den haan in de rust brengen, en schouderen. Bij het pelotons-vuur moet het eerste gelid, om den haan in de rust te zetten, opstaan. Bij het twee gelederen-vuur moeten de manschappen van het tweede en derde gelid elkander hunne geweren weder overgeven, indien zij dezelve niet reeds hebben, nadat zij den haan hebben in de rust gebragt en vóór dat zij het geweer op schouder nemen.

55. De roffel zal altijd met eenen slag eindigen: en op dit teeken moeten de pelotons-kommandant en de vervullings-onderofficier schielijk hunne plaatsen in bataille hernemen, en de rigting der gelederen, indien het noodig is, verbeteren.

56. In deze school zal de roffel aangeduid worden door het kommando *roffel*, hetwelk de onderwijzer doen zal, wanneer hij het vuur wil doen ophouden.

De slag op de trom, dienende om den pelotons-kommandant en vervullings-onderofficier weder op hunne plaatsen van bataille te doen treden, zal insgelijks aangewezen worden door het kommando *slag op den trom*, hetwelk de onderwijzer, zoodra hij ziet, dat de geweren geschouderd zijn, doen zal.

ARTIKEL 5.

De vuren achterwaarts.

57. De onderwijzer zal om met verkeerd front te doen vuren, kommanderen:

1. *Vuur achterwaarts.*
2. *Peloton.*
3. *Regtsom* = KEERT.

58. Op het kommando *regtsom*, zal de pelotons-kommandant zich met het

gezig naar, en tegen den man op den regtervleugel van het eerste gelid van zijn peloton plaatsen; de vervullings-onderofficier en het opsluitend gelid zullen zich spoedig door het ledig geworden vak van den pelotons-kommandant begeven, en zich met verkeerdt front, twee pasfen van het eerste gelid, juist tegenover hunne plaatsen in bataille stellen.

59. Op het kommando *keert*, zal de pelotons-kommandant zich weder in zijne opening, maar in het derde gelid, dat nu het eerste geworden is, begeven, en de vervullings-onderofficier zich achter denzelfden, in het eerste, nu het derde, gelid stellen.

60. Nadat het peloton alzoo verkeerdt front heeft gemaakt, zal de onderwijzer het pelotons-vuur regtuit en schuins, en het twee-gelederen-vuur, op de kommando's, die in het voorgaande artikel

zijn voorgeschreven, doen verrigten. De pelotons-kommandant, de vervullings-onderofficier en de foldaten zullen zich insgelijks, overeenkomstig hetgeen aldaar is uitgelegd, gedragen.

61. In het pelotons-vuur met verkeerdt front, zal het derde gelid, nu het eerste, op de knie vallen.

62. Het twee-gelederen-vuur met verkeerdt front zal aan den linkervleugel, nu de regter geworden, beginnen.

63. Om het peloton in front te herstellen, zal de onderwijzer kommanderen:

1. *In front herstellen.*
2. *Peloton.*
3. *Regtsom = KEERT.*

64. Op het kommando *regtsom* moeten de pelotons-kommandant, de vervullings-onderofficier en het opsluitend gelid zich, overeenkomstig met hetgeen hierboven is voorgeschreven, gedragen.

65. Op het kommando *keert*, zullen de pelotons-kommandant en de vervullings-onderofficier hunne plaatsen in de orde van bataille hernemen.

Bemerkingen betrekkelijk de vuren.

66. In deze les moet de onderwijzer het gelid, hetwelk op de knie ligt, gewennen om horizontaal of waterpas aan te leggen, en de anderen, welke staande vuren, om de tromp van hunne geweren, in het aanleggen, eenigzins te laten zakken.

67. De onderwijzer moet den pelotons-kommandant aanbevelen, eene genoegzame tusfchenpoozing te laten tusfchen de kommando's *aan*, en *vuur*, om den soldaat tijd van mikken te geven.

68. De onderwijzer moet zich voorwaarts van de rechter-flank plaatsen, zoo dat hij de drie gelederen overzien kan, ten einde de feilen te kunnen opmerken. Hij moet den pelotons-kommandant en de

rotsluiters gelasten, om insgelijks daarop toe te zien, en hem, wanneer er gerust wordt, daarvan verslag te doen: en hij zal de manschappen, welke kwalijk laden, of die doorgaans in het pelotons-vuur de achterlijkste zijn, tot het afzonderlijk (*individueel*) onderwijs doen terugkeeren.

69. De onderwijzer moet den soldaten de grootste bedaardheid en koelbloedigheid onder het vuren, zonder dat door haar iets van de snelheid in de uitvoering verloren gaat, aanbevelen, en niets verzuimen om hen daaraan te gewennen.

70. Hij zal als eenen algemeenen grondregel in het vuren aan de soldaten voorschrijven, dat zij opmerkzaam moeten zijn om den linkerhiel nooit van deszelfs plaats te brengen, ten einde de rigting der gelederen en rotten niet kunne verbroken worden, en zal na het vuren onderzoeken, door het nazien van de rigting, of deze regel wel is nagekomen.

71. De onderwijzer moet bij deze bemerkingsen al degenen voegen, welke in de soldaten-school, n°. 194, 195 en 196, voorgeschreven zijn.

72. Wanneer men met kruid vuurt, moet de onderwijzer somtijds, zonder de gelederen te openen, het geweer bij den voet laten zetten, en den laadtok in den loop laten doen, om te onderzoeken, of niet de eene of andere soldaat den mislag begaan heeft, van drie patronen in zijn geweer te doen: in welk geval hij dezelve met den krasfer zal laten aftrekken.

DERDE LES.

EERSTE ARTIKEL.

Marsch in bataille.

73. Het peloton in orde van bataille staande en nauwkeurig gerigt zijnde, zal de onderwijzer, hetzelve in den bataillemarsch willende oefenen, zich vijf-

vijftien of twintig passen vóór de pelotons-kommandant begeven, verkeerd front maken, en zich nauwkeurig in de verlenging der lijn stellen, waarop de pelotons-kommandant en de vervullings-onderofficier, die achter denzelfden in het derde gelid staat, zich bevinden.

74. De onderwijzer moet zich alvorens verzekeren, dat de pelotons-kommandant en de vervullings-onderofficier hunne schouders juist geplaatst hebben in de rigting hunner gelederen, en dat zij nauwkeurig achter elkander staan.

75. De onderwijzer zich naar behooren op het rot van directie gerigt hebbende, zal kommanderen:

1. *Peloton voorwaarts.*

76. Op dit kommando zal een tevoren benoemde onder-officier uit het opsluitend gelid zich zes passen vóór de pelotons-kommandant begeven, en

door den onderwijzer, die op de zoo even bepaalde wijze geplaatst is, nauwkeurig gerigt worden in de verlenging van het rot van directie.

77. De rotsluiter die zes passen vóór den pelotons-kommandant geplaatst is, zal, als met de zorg voor de directie belast zijnde, zoodra zijn stand ten volle is bepaald, twee punten op den grond nemen, in de rechte lijn, die, bij hem beginnende, tusfchen de hielen van den onderwijzer doorgaat.

78. Nadat deze voorbereiding gemaakt is, zal de onderwijzer kommanderen:

2. MARSCH.

79. Op dit kommando moet het peloton schielijk aantreden. De onderofficier, die met de directie belast is, moet met de grootste nauwkeurigheid de lengte en tijdmaat van den pas in acht nemen, in de directie der beide

punten, welke hij tusfchen zich en den onderwijzer heeft uitgezocht, marcheren, en naar gelang hij vooruit komt, altoos een weinig vóór dat hij het naaste punt bereikt, nieuwe punten voorwaarts aannemen, die zich nauwkeurig in de verlenging der beide eerste, en vijftien of twintig passen van elkander, bevinden. De pelotons-kommandant moet de voetstappen van de met de directie belasten onderofficier onveranderlijk volgen, en zich steeds zes passen van denzelfven afhouden. De soldaten moeten het hoofd regtuit en de voeling zachtelijk naar het rot van directie houden, en zich voorts naar de grondregelen gedragen, die omtrent den marsch in front in de soldaten-school zijn voorgeschreven.

80. De nevenman van den pelotons-kommandant moet eene bijzondere oplettendheid aanwenden, om denzelfven

nooit voorbij te komen, en ten dien einde de lijn zijner schouders altoos een weinigje achter, doch in dezelfde rigting houden met die van den pelotons-kommandant.

81. Het opfluitend gelid zal twee pasfen achter het derde gelid marcheren.

Zoo de soldaten uit den pas geraken, zal de onderwijzer kommanderen:

In den pas.

82. Op dit kommando moeten de soldaten het oog naar den met de directie belasten onderofficier wenden, terstond gelijken pas met denzelven aannemen, en dadelijk weder regtuit zien.

Bemerkingen betrekkelijk den marsch in bataille.

83. Zoo het peloton dat men exerceert een peloton van instructie is, zal de onderwijzer den pelotons-kommandant en

den vervullings-onderofficier nu eens op den regter, dan eens op den linkervleugel van het peloton stellen. Doch bij aldien het een peloton is uit het bataillon, zullen dezelve, wanneer het peloton tot het regter-halve bataillon behoort, op den linker-, en wanneer het tot het linker-halve bataillon behoort, op den regter-vleugel van het peloton geplaatst worden.

84. Dewijl de met de directie belast zijnde onderofficier op den marsch van het peloton den grootsten invloed heeft, moet de onderwijzer tot dit einde geene andere gebruiken, dan alleen die, welke zich zoo de naauwkeurigheid van den pas, als de hebbelijkheid om de lijn der schouders gestadig regthoekig te houden, en zonder af te wijken in eene gegevene directie verder voorwaarts te marcheren, in de volkomenste mate hebben eigen gemaakt.

85. Bijaldien de onderofficier die met de directie belast is deze regelen niet

nakwam, zou het peloton noodwendigerwijze slijperen, en zouden de soldaten de hebbelijkheid niet kunnen verkrijgen om hunne passen van gelijke groote en snelheid te maken, en onveranderlijk hunne schouderen in het vierkant te houden: de eenige middelen om tot de volmaaktheid van den marsch in bataille te geraken.

86. De onderwijzer moet wanneer de ruimte zulks toelaat, drie of vier honderd passen, zonder te doen halt houden, na elkander in bataille doen marcheren, om de soldaten met de lengte en de tijdmaat van den pas, en met de grondregels van den marsch in bataille te gemeenzamer te maken. In het begin der exercitiën zal hij met opene gelederen kunnen laten marcheren, om des te beter over den marsch der beide laatste het toezigt te houden, en alsdan een' rotsluiter op de flank van het tweede gelid, achter den pelotons-kommandant doen overgaan.

87. De onderwijzer moet voor het nakomen van al de regels van den marsch in bataille met de grootste zorgvuldigheid waken. Hij moet zich het meest onthouden op de flank aan den kant der directie, zoo dat hij de drie gelederen overzien, en al de fouten kan bemerken. Ook moet hij zich somtijds achter het rot van directie stellen, en aldaar zoo lang blijven staan, tot dat er twintig of dertig passen na elkander gedaan zijn, ten einde met zekerheid te kunnen nagaan, of de onderofficier die met de directie is belast, zich niet van de loodregte lijn verwijdert.

ARTIKEL 2.

Het peloton in bataille marcherende, doen halt houden, en hetzelfde rigten.

88. Om het peloton te doen halt houden, zal de onderwijzer kommanderen:

1. *Peloton.*
2. HALT.

89 Op het kommando *halt*, zal het peloton stil houden. De met de directie belaste onderofficier zal vóór hetzelfde blijven, ten zij dat de onderwijzer, niet verder voorwaarts willende doen marcheren, hem gelast deszelfs plaats in bataille te hernemen.

90. Nadat het peloton halt gehouden heeft, zal de onderwijzer de drie eerste rotten aan den kant der directie kunnen doen vooruit treden, en het peloton op dezelve doen rigten, of wel zal hij zich alleenlijk tot het doen verbeteren der rigting kunnen bepalen. In het laatste geval zal hij kommanderen: *verbetert de rigting*; en op dit kommando moet de pelotons-kommandant terstond het oog op het gelid slaan, en de rigting verbeteren; zich daarbij gedragende overeenkomstig met hetgeen in de soldatenschool, n°. 254, is voorgeschreven.

ARTIKEL 3.

Schuinsche marsch in bataille.

91. Het peloton regtuit marcherende, zal de onderwijzer, hetzelfde schuins willende doen marcheren, de kommando's doen:

1. *Schuins regts (of links)*.
2. MARSCH.

92. Op het kommando *marsch*, hetwelk gedaan moet worden overeenkomstig den in n°. 45 der soldatenschool voorgeschrevenen regel, zal het peloton den schuinschen marsch aannemen. De met de directie belast zijnde onderofficier moet mede half regtsom maken, en de grootste oplettendheid aanwenden om zijne schouders regt-hoekig te houden en goed regt vóór zich uit, zonder slingeren in de diagonale lijn voort te marcheren. De pelotons-kommandant moet zijnen marsch

naar dien van dezen onderofficier rigten, eene gelijke oplettendheid in het regthoekig houden zijner schouders, en het gelijkmatig marcheren in acht nemende. De soldaten moeten de rigting naar den kant, werwaarts schuins gemarcheerd wordt, houden, hunnen nevenman aan die zijde nooit voorbij komen, en zorgvuldig de regels, die in de soldatenschool n°. 35. en volgende zijn voorgeschreven, opvolgen.

93. Wanneer de onderwijzer den marsch in front weder wil doen aannemen, zal hij kommanderen:

1. *Voorwaarts*

2. MARSCH.

94. Op het kommando *marsch*, hetwelk als in n°. 48 der soldatenschool moet worden uitgesproken, zullen de soldaten den marsch in front hernemen, overeenkomstig n°. 47. der soldaten-

school, en de voeling naar de zijde der directie houden. De onderwijzer zal zich schielijk vijftien of twintig passen vóór den pelotons-kommandant, met het aangezicht naar denzelfven begeven, voorts zich naauwkeurig op den pelotons-kommandant en den vervullingsonderofficier rigten, en den onderofficier, die met de directie belast is, door eenen wenk in deze rigting doen komen, ingevalle hij niet reeds in dezelfde mogt wezen. Deze onderofficier zal dadelijk twee punten op den grond, tusschen zich en den onderwijzer, en vervolgens, naar gelang hij vooruit komt, nieuwe punten aannemen, in dier voege als hier boven n°. 79, is verklaard geworden.

Bemerkingen betrekkelijk den schuinschen marsch.

95. Bijaldien de pelotons-kommandant niet oplettend was op het regthoekig hou-

den van de lijn zijner schouders, na de wending, of deze te groot of te klein gemaakt had, zoude hij eene valsche directie aan het peloton geven, en de soldaten zouden niet regelmatig ter hoogte van hunne nevenlieden kunnen blijven.

96. Wanneer het peloton schuins links marcheert, terwijl zich de pelotons-kommandant op den regtervleugel bevindt, moet een onderofficier op den linkervleugel van het eerste gelid geplaatst worden, welke den marsch zal aangeven, en hetzelfde in acht nemen wat hierboven voor den pelotons-kommandant gezegd is; de met de directie belast zijnde onderofficier blijft dan ter hoogte van den pelotons-kommandant de beweging volgen.

97. De onderwijzer moet met veel zorgvuldigheid de mislagen voorkomen, en hen spoedig verhelpen zoo dra hij dezelve ontdekt; hij zal zich gedurende den schuinschen marsch vóór en met het

gezicht naar het peloton ophouden, zoo wel om den marsch van den pelotons-kommandant, of linkervleugel-onderofficier nauwkeurig gade te slaan en te regelen, als toe te zien, dat de grondbeginselen worden nagekomen.

A R T I K E L 4.

Den pas marqueren, en marcheren met den gezwinden en met den achterwaartschen pas.

98. Om den pas te doen marqueren, wanneer het peloton regtuit met den gewonen pas marcheert, zal de onderwijzer de kommando's doen:

1. *Marqueert den pas.*
2. MARSCH.

99. Om achtervolgens den gewonen pas te doen hervatten, zal hij kommanderen:

1. *Voorwaarts.*
2. MARSCH.

100. Om met den gezwinden pas te doen marcheren, zal de onderwijzer deze kommando's doen:

1. *Gezwinden pas.*
2. MARSCH.

101. Het kommando *marsch* zal geschieden op het oogenblik dat de voet, onverschillig welke, op het punt staat van neergezet te worden.

102. Om den gewonen pas weder te doen aannemen, zal de onderwijzer kommanderen:

1. *Gewonen pas.*
2. MARSCH.

103. Het kommando *marsch* zal een oogenblik vroeger worden uitgesproken, dan geschiedt, om van den gewonen pas tot den gezwinden te doen overgaan, en onverschillig voor welken voet.

104. Het peloton halt gemaakt hebbende, zal de onderwijzer het achter-

waarts kunnen doen marcheren, en ten dezen einde de kommando's doen:

1. *Achterwaarts.*
2. MARSCH.

105. De achterwaartsche pas zal naar de regels, in n°. 229 en 230 der soldaten-school voorgeschreven, geschieden. Doch dewijl dezelve van weinig gebruik is, zal de onderwijzer slechts nu en dan, en telkens niet meer dan vijftien of twintig passen na elkander, achterwaarts doen marcheren.

Bemerkingen betrekkelijk den gezwinden pas.

106. De onderwijzer moet het peloton niet in den gezwinden pas oefenen, dan nadat de soldaten grondig in de lengte en de tijdmaat van den gewonen pas zijn bedreven. Alsdan zal hij er zich op toeleggen, om hun de tijdmaat van 100

in eene minuut gemakkelijk en gemeenzaam te maken, en hen dezelfde houding van het ligchaam regt op en neer en dezelfde bedaardheid, als in den marsch met den gewonen pas, te doen in acht nemen.

107. In den aanval en in alle omstandigheden, welke eene groote snelheid vereischen kunnen, zal deze pas tot op 120 in eene minuut kunnen gebragt worden. Maar dewijl een troep niet lang, zonder uit zijn verband te worden gerukt, op deze wijze kan marcheren, heeft men denzelven, in de grondregels van den marsch niet op deze maat mogen bepalen: en gevolgelyk zullen ook de troepen doorgaans alleen in den gezwinden pas van 100 in eene minuut worden geoefend.

ARTIKEL 5.

Marsch in bataille met verkeerd front.

108. Het peloton halt gehouden heb-

bende en naauwkeurig gerigt zijnde, zal de onderwijzer, hetzelfde met verkeerd front in bataille willende doen marcheren, de volgende kommando's doen:

1. *Peloton.*

2. *Regtsom* = KEERT.

109. Het peloton regtsom keert gemaakte hebbende, zal de onderwijzer zich schielijk vóór het rot van directie begeven, en datgene nakomen, wat hierboven, in n°. 73, is vastgesteld.

110. De onderwijzer zal, na zich naauwkeurig geplaatst te hebben in de verlenging van het rot van directie, kommanderen:

3. *Peloton voorwaarts.*

111. Op dit kommando zal de onderofficier, benoemd om met de directie belast te wezen, te werk gaan overeenkomstig met hetgeen hierboven, in n°. 76 en 77, bepaald is, met dit onderscheid

alleen, dat hij zich stellen zal zes pas-
sen vóór het opsluitend gelid.

112. De vervullings - onderofficier zal
zich in de rigting van het opsluitend
gelid, vlak vóór zijne opening, bege-
ven, en de pelotons kommandant hem
in het derde gelid, nu het eerste ge-
worden, vervangen.

113. Deze schikking gemaakt zijnde,
zal de onderwijzer kommanderen:

4. MARSCH.

114. Op dit kommando zulten de
met de directie belast zijnde onderoffi-
cier, de pelotons kommandant en de
soldaten zich gedragen naar hetgene
hierboven, in n°. 79 en volgende
voorgescreven is.

115. De onderwijzer zal bij het mar-
cheren met verkeerd front, al hetgene
doen uitvoeren, wat hierboven ten aan-
zien van den bataille-marsch in front,

bepaald is, met uitzondering van den pas
achterwaarts. De kommando's en de mid-
delen van uitvoering zullen dezelfde zijn.

116. Wanneer de onderwijzer het pe-
loton hebbende doen halt houden, hetzel-
ve wil rigten, moet hij het op de hier-
boven, in n°. 109, voorgeschrevene kom-
mando's in front herstellen. De pelotons-
kommandant en de vervullings-onderoffi-
cier zullen, na regtsom keert te hebben
gemaakt, hunne plaatsen in bataille her-
nemen.

117. De onderwijzer zal daarop de drie
eerste rotten, aan den kant van de direc-
tie, kunnen doen vóórkomen, om tot
grondlijnder rigting te verstreken, of zich
bepalen, tot het doen verbeteren der rig-
ting: zich in beide gevallen gedragende
overeenkomstig met hetgeen hierboven,
in n°. 90, is vastgesteld.

VIERDE LES.

EERSTE ARTIKEL.

Uit de flank marcheren.

118. Wanneer de onderwijzer het in bataille stil staande peloton uit de flank wil doen marcheren, zal hij de kommando's doen:

1. *Peloton regts uit de flank.*
2. *Regts = OM.*
3. **MARSCH.**

119. (1) Op het tweede kommando zal het peloton regtsom maken. De pelotons-kommandant zal dezelfde beweging verrigten, en zich te gelijk éénen pas zoodanig buiten het eerste gelid plaatsen, dat hij zich naast en aan de linkerhand van den vervullings-onderofficier bevindt, die, insgelijks regtsom makende, zich in het eerste gelid zal begeven.

(1) PL. VII. fig. 1.

120. Op het kommando *marsch*, zal het peloton schielijk met den gewonen pas aantreden. De vervullings onderofficier, staande vóór den regter vleugelman van het eerste gelid en de pelotons kommandant, staande ter zijde van dezen onderofficier, zullen zich regt vooruit begeven. De manschappen van het tweede en derde gelid zullen op de hoogte van hunne voorlieden marcheren, en de hoofden regtuit houden. De rotsluiters zullen marcheren ter hoogte van hunne plaatsen in bataille.

121. De onderwijzer moet voor de uitvoering der regels van den marsch uit de flank zorg dragen, en ten dien einde zich gedurende den marsch, zoodanig plaatsen, als in n°. 236 en 237 der soldaten school is vastgesteld.

122. De onderwijzer zal uit de linkerflank doen marcheren op de kommando's, die voor het doen marcheren uit de regter-

flank zijn voorgefchreven, door de be-
woording *links* in de plaats der bewoor-
ding *regts* te stellen.

123. Op het oogenblik dat het peloton
linksom maakt, moet de rotfluitter die het
naast bij den linkervleugel staat, zich
fchielijk vóór den linkervleugelman van
het eerste gelid plaatsen. De pelotons-
kommandant, die zich spoedig naar den
linkervleugel vervoegt, zal zich naast dien
rotfluitter op deszelfs regterzijde stellen: en
de vervullings onderofficier zal in het eer-
ste gelid gaan, zoo dra de pelotons-kom-
mandant zich naar de linkervleugel begeeft.

A R T I K E L 2.

Met rotten van directie veranderen.

124. (1) Het peloton uit de flank mar-
cherende, of in dien stand stil staande, zal
de onderwijzer wanneer hij hetzelfde met
rotten wil doen zwenken, de kommando's
doen:

1. *Met rotten regts (of links.)*
2. MARSCH.

(1) PL. VII. fig. 1.

125. Op het kommando *marsch* zal
het eerste rot zwenken. Bijaldien zulks
naar den kant van het eerste gelid ge-
schiedt, moet de man in het eerste gelid
van dit rot zorg dragen om niet eens-
klapste wenden, maar om eenen kleinen
boog te beschrijven, door de drie of
vier eerste passen een weinig te verkor-
ten, ten einde aan den man uit het
derde gelid tijd te geven, om zich naar
zijne beweging te kunnen voegen. Doch
zoo zulks geschiedt naar de zijde van
het derde gelid, moet de man in het
eerste gelid, onder het zwenken, de
passen twee voet groot maken, en die
van het derde gelid zich naar zijne be-
weging voegen, door eenen kleinen cir-
kelboog te beschrijven gelijk zoo even
verklaard is. Voorts moet elk rot op
dezelfde plaats, als het onmiddelijk
voorafgaande, zwenken.

126. De onderwijzer moet zorg dragen

dat de zwenking naar deze grondbeginfels verrigt wordt, zoo dat de afstand tusfchen de rotten altoos bewaard blijft, en er geen stilstand, gedrang of oploopen gedurende den marsch plaats grijpt.

A R T I K E L. 3.

Het peloton uit de flank marcherende, halt doen houden, en in front herstellen.

127. De onderwijzer zal kommanderen:

1. *Peloton.*
2. HALT.
3. FRONT.

128. Het tweede en derde kommando zullen zoodanig, als in n°. 243 en 244 der soldaten school vastgesteld is, worden uitgevoerd. De pelotons kommandant en de vervullings-onderofficier zullen, zoo dra het peloton front maakt, hunne plaatsfen in bataille wederom innemen.

129. De onderwijzer zal alsdan eene rigting kunnen doen aannemen, door drie rotten tot derzelver rigtsnoer te stellen, of wel de rigting door den pelotonskommandant, zoo zulks noodig is, kunnen doen verbeteren.

A R T I K E L. 4.

Het peloton uit de flank marcherende, hetzelve met rotten te regter- of te linkerzijde in bataille formeren.

130. Wanneer het peloton uit de regter flank marcheert, zal de onderwijzer het met rotten te regterzijde in bataille doen stellen, en daartoe de kommando's doen:

1. *Met rotten te regterzijde in bataille*
2. MARSCH.

131. (1) Op het kommando *marsch*, zullen het tweede en derde gelid den

(1) PL. VII. fig. 2.

pas markeren. De vervullings-onderofficier en de pelotons-kommandant zullen regtsom maken, en vervolgens regt vóór zich uit marcheren, tot dat de onderwijzer hen, wanneer zij het derde gelid van het marcherende peloton ten minste vier passen voorbij zijn, zal doen halt houden. De regter-vleugelman van het eerste gelid zal blijven doormarcheren, achter den vervullings-onderofficier voorbij gaan, regtsom maken, zoo dra hij dezen voorbij zal wezen, en zich naast en aan de linkerhand van den zelve komen plaatsfen. De tweede man van het eerste gelid zal insgelijks achter den eersten voorbij gaan, vervolgens regtsom maken, en zich aan de linker zijde naast den zelve voegen: en op dezen voet zal zulks tot op den laatsten man van dit gelid, uit hoe veel rotten en pelotons hetzelfde ook bestaan moge, blijven voortgaan. Het tweede en der-

de gelid zullen de beweging op dezelfde wijze als het eerste, volbrengen, in acht nemende, wat het tweede gelid aanbelangt, van deszelfs beweging niet te beginnen, dan nadat drie of vier man van het eerste gelid zich in de lijn van bataille gesteld hebben, en, wat het derde betreft, om niet eer de beweging aan te vangen, dan nadat insgelijks drie of vier man van het tweede gelid zich in deze lijn zullen hebben gerangschikt. De manschappen van het tweede en derde gelid moeten zich, naar gelang zij zich in de lijn van bataille stellen, nauwkeurig achter hunne voorlieden plaatsfen.

132. De pelotons kommandant zal zich zoo dra hij in de lijn van bataille komt, aan de regterzijde van den vervullings-onderofficier plaatsfen, en de rigting regelen, naarmate dat de manschappen van het eerste gelid op deze lijn geraken.

133. Indien het peloton uit de linkerflank marcheerde, zou de onderwijzer het ter linkerzijde met roten kunnen doen opmarcheren, door de hierboven, in n°. 131, voorgeschrevene kommando's, maar door de tegenovergestelde middelen, en noemende in het eerste kommando *linkerzijde* in plaats van *regterzijde*. De pelotons-kommandant, staande op den linkervleugel van het eerste gelid, zoude zijne plaats in bataille hernemen, zoo dra de onderwijzer, het peloton opgemarcheerd en gerigt ziende, hem daartoe het bevel zou geven.

134. Om het werktuigelijke van deze beweging voor den soldaat des te begrijpelijker te maken, moet de onderwijzer dezelve in het begin door ieder gelid afzonderlijk doen verrigten, en vervolgens door alle drie de gelederen te gelijk; hun alsdan aanbevelende, deze beweging uit te voeren, als of ieder gelid geheel op

zich zelve stond; doch tevens in acht nemende hetgeen voor de beide achterste gelederen, ten opzichte van het oogenblik om de beweging te beginnen, zoo even is vastgesteld geworden.

De onderwijzer moet de beweging nagaan, om zich te verzekeren, of elk rot zich naar het hierboven, in n°. 132, voorgeschrevene gedraagt.

A R T I K E L 5.

Het peloton uit de flank marcherende, het peloton of de sectiën in den marsch formeren.

135. (1) Het peloton verondersteld wordende, uit de regterflank te marcheren, zal de onderwijzer den pelotons-kommandant gelasten om hetzelve te doen opmarcheren. De pelotons-kommandant zal alsdan dadelijk de kommando's doen:

(1) Pl. VII. fig. 3.

1. *In pelotons opmarcheren.*

2. MARSCH.

136. Op het kommando *marsch*, zal de vervullings- onderofficier regt vóór zich uit blijven doormarcheren. De soldaten zullen den regterschouder vóór brengen, den gezwinden pas aannemen, en langs den kortsten weg, voor zoo verre zij van hetzelfde gelid zijn, zich naast elkander in dezelfde lijn begeven: in acht nemende, van den een na den ander, en zonder te loopen, in deze lijn op te marcheren.

137. Naar gelang de soldaten in linie opgemarcheerd zijn, zullen zij gelijken pas met den vervullings- onderofficier aannemen.

138. De manschappen van het tweede en derde gelid moeten zich naar de beweging van hunne voorlieden voegen, maar

zonder te gelijk met dezelve in front te willen komen.

139. Op het oogenblik dat de beweging eenen aanvang zal nemen, moet de pelotons-kommandant front naar zijn peloton maken, en over de uitvoering derzelve het toezigt houden. Zoo dra het peloton geformeerd is, zal hij kommanderen: *guide links* en zich twee passen vóór het midden van zijn peloton plaatsende, voorwaarts front maken, en den pas van het peloton aannemen.

140. Op het kommando *guide links* van den pelotons-kommandant, zal de, het naast aan den linkervleugel zijnde, rotfluiters zich op de linker-flank in het eerste gelid, op zijne plaats van guide, begeven ende vervullings- onderofficier, welke zich aan den tegenovergestelden vleugel bevindt, zal op denzelven blijven.

141. Indien het peloton uit de linkerflank marcheerde, zou deze beweging op dezelfde kommando's en naar gelijke grondbeginfelen worden uitgevoerd. Nadat het peloton opgemarcheerd was, zou de pelotons-kommandant, kommanderen: *guide regts*, en zich vóór het midden van hetzelfde begeven. De vervullings-onderofficier welke zich op den regtervleugel van het eerste gelid bevindt, zou alsdan tot guide verstrekkèn en de rotsluiter die op den linkerflank is geplaatst, op denzelfden blijven.

142. Alzoo zal in eene kolonne van pelotons, zij moge den regter- of den linkervleugel aan het hoofd hebben, altoos in ieder peloton de vervullings onderofficier op den regter-, en de zich het naast aan den linkervleugel bevindende rotsluiter op den linkervleugel des eersten gelids van zijn peloton geplaatst wezen. Zij

zullen *regter-* en *linker-guide* van het peloton genoemd worden, en altijd een van beiden, naar dat de kolonne den regter- of wel den linkervleugel aan het hoofd heeft, met de directie belast zijn.

143. Indien de onderwijzer het uit de flank marcherende peloton in sectiën wilde doen formeren, zou hij daartoe last geven aan den pelotons-kommandant, die daarop dadelijk kommanderen zou:

1. *In sectiën opmarcheren.*
2. MARSCH.

144. De beweging zou naar dezelfde grondregels volbragt worden. De pelotons-kommandant zou zich vóór het midden der eerste sectie, en de kommandant der tweede vóór het midden van de tweede sectie plaatsèn, en beide zouden kommanderen: *guide links* of *guide regts*, zoodra hunne sectie zou opgemarcheerd zijn.

145. Op het kommando *guide links* of *guide regts* door den kommandant van ieder sectie uitgesproken, zou de guide zich op de linker- of regter-flank zijner sectie begeven, bijaldien hij zich aldaar niet reeds bevond.

146. De *regter guide* van het peloton zal altijd tot regter- en linker-guide van de eerste, en de *linkerguide* van het peloton op gelijke wijze tot regter- en linker-guide van de tweede sectie verstreken.

147. Volgens dezen regel zal zich, in eene kolonne van sectiën, slechts een enkele guide op de flank van iedere sectie bevinden: en dezelve zal altijd op de linker-flank geplaatst wezen, als de kolonne met den regter-, en op den regter-flank, wanneer zij met den linkervleugel aan het hoofd marcheert.

148. In deze onderscheidene bewegingen, zullen de rotfluiters achter de sectie opsluiten, tot welke zij behooren.

V T F D E L E S.

E E R S T E A R T I K E L.

Met sectiën in kolonne afmarcheren.

149. Wanneer de onderwijzer met sectiën in kolonne regts wil doen afmarcheren, zal hij de kommando's doen:

1. *Met sectiën regts in kolonne.*
2. MARSCH.

150. (1) Op het eerste kommando zullen de kommandanten der sectiën zich twee passen vóór het midden hunner sectiën begeven. Die van de tweede sectie zal ten dien einde langs de linker flank van het peloton vóór komen. Zij zullen zich niet ophouden met zich naar elkander te rigten, maar het zal voldoende

(1) PL. VIII. fig. 1.

wezen dat zich elk twee pasfen vóór het eerste gelid plaatst.

151. Op het kommando *marsch*, zal van iedere sectie de regter-vleugelman van het eerste gelid regtsom maken, en de kommandant zich schielijk en langs den kortsten weg uitwaarts van de plaats begeven, alwaar de omzwenkende vleugel zal moeten te staan komen, en zich aldaar met verkeerd front zoodanig stellen, dat de lijn waarin hij met den regtervleugelman van het eerste gelid staat, loodregt is op degene, welke het peloton in bataille besloeg. De sectiën zullen, naar den regel voor de zwenking op de plaats, met den gewonen pas zwenken; en zoo dra den man die den omzwenkende vleugel geleidt, de loodlijn tot op twee pasfen afftands genaderd is, zal de kommandant der sectie kommanderen:

1. *Sectie.*

2. *HALT.*

152. Op het kommando *halt*, zullen de sectiën halt houden. Op hetzelfde oogenblik zal de vervullingsonderofficier zich begeven naar de plaats waar de linkervleugel der eerste sectie zal moeten aansluiten, gaande ten dien einde vóór langs het eerste gelid, en de zich het naast aan den linkervleugel bevindende rotfluitter zich naar de plaats vervoegen, alwaar de linkervleugel van de tweede sectie zal moeten te staan komen. Zij moeten in acht nemen van tusschen zich en den regter-vleugelman hunner sectie de noodige ruimte te laten, om het front der sectie te kunnen bevatten. De pelotons-kommandant en de kommandant der tweede sectie moeten hierop letten, en zorg dragen, om dezelve tusschen zich en den man,

welke in hunne sectie regtsom gemaakt heeft, te rigten.

153. Nadat de guide van iedere sectie in dezer voegen op de loodlijn (*la perpendiculaire*) geplaatst is, zullen de kommandanten der sectiën kommanderen:

3. *Links* = RIGT U.

154. Zoo dra de rigting voltooid is, zal iedere sectie-kommandant kommanderen: STAAT, en zich twee passen voor het midden zijner sectie begeven.

155. De rotsluiters die zich achter het derde gelid bevinden, moeten zich schikken ieder naar de beweging zijner sectie, en zich twee passen achter het derde gelid plaatsen.

156. Men zal naar dezelfde grondregels met sectiën links afmarcheren. De onderwijzer zal daartoe de kommando's doen:

1. *Met sectiën links in kolonne.*

2. MARSCH.

157. Het eerste kommando zal uitgevoerd worden op dezelfde wijze, als bij het stellen der sectiën regts in kolonne.

158. Op het kommando *marsch*, zal de linker-vleugelman van het eerste gelid van elke sectie *linksom* maken, en zullen de sectiën links zwenken, volgens den regel voor de zwenkingen op de plaats. Voorts zullen de kommandanten der sectiën te werk gaan naar het geen hierboven, in n°. 151, is voorgeschreven.

159. Op het kommando *halt* van den kommandant der sectie moet, in de eerste sectie, de vervullings-officier, die op den regtervleugel derzelve geplaatst is, en, in de tweede

de meest links staande rotsluiters zich naar het hierboven in n°. 151 bepaalde gedragen. De kommandant der sectie zal dezelve tusschen zich en den linker-vleugelman van het eerste gelid zijner sectie rigten, en vervolgens kommanderen:

Regts = RIGT U.

160. Iedere kommandant eener sectie zal, zoo dra dezelve gerigt is, kommandeeren STAAT, en zich voor het midden zijner sectie stellen.

Bemerkingen betrekkelijk het stellen in kolonne door zwenking.

161. De onderwijzer zal, staande voor het peloton, nagaan of de beweging volgens de hierboven vastgestelde regels verrigt wordt, — of de sectiën na in de kolonne omgezwonken te zijn, regthoekig staan op de lijn welke het peloton in bataille

besloeg, — en of de guide die zich naar de plaats heeft begeven, alwaar de vleugel zijner sectie zal moeten te staan komen tusschen zich en den regter- (of linker-) vleugelman van het eerste gelid de juist noodzakelijke ruimte gelaten heeft, om het front zijner sectie te bevatten.

162. Indien nadat de sectiën zich in kolonne gesteld hebben, de guide der laatste sectie niet naauwkeurig dien van de voorgaande dekken mogt, moeten zij niet eerder dan in den marsch, de directie zoeken te verkrijgen; ten ware dat de onderwijzer het peloton onmiddelijk willende in bataille herstellen, het noodzakelijk oordeelde, de rigting van de guides te verbeteren: hetgeen alsdan zoodanig geschieden zou, als hierna in het 5de artikel dezer les zal worden verklaard.

163. De onderwijzer moet doen opmerken dat, dewijl de regter- (of linker-)

vleugelman van iedere sectie, die op zijn tweede kommando, regts- of linksom heeft gemaakt, de ware spil der zwenking uitmaakt, de nevenman van denzelven onder het zwenken, eenigzins vóóruit moet komen, om zich van achter de spil te begeven.

ARTIKEL 2.

In kolonne marcheren.

164. Wanneer het peloton zich met sectiën in kolonne gesteld heeft, met den regtervleugel aan het hoofd, zal de onderwijzer, zoo hij de kolonne wil doen marcheren, zich met het front naar de guides en nauwkeurig in derzelve directie, vijftien of twintig passen vóór het hoofd der kolonne stellen, na alvorens den eersten guide te hebben gewaarschuwd, om op den grond punten in het oog te nemen.

165. Als de onderwijzer zich zoodanig

geplaatst heeft, zal de guide der eerste sectie op den grond twee punten, tusschen zich en den onderwijzer, in de regte lijn, die bij hem begint en tusschen de hielen van den laatsten doorgaat, in het oog nemen; en nadat dit gedaan is, zal de onderwijzer kommanderen;

1. *Kolonne voorwaarts.*

2. *Guide links.*

3. **MARSCH.**

166. Op het kommando *marsch*, zullen de kommandanten der sectiën, door welke hetzelve met vaardigheid moet herhaald worden, benevens de guides, met eenen vasten pas, den marsch hunner sectiën doen aanvangen, zoodanig dat dezelve schielijk en op hetzelfde oogenblik aantreden.

167. De soldaten moeten zachtjes de voeling houden naar de zijde van den

guide, en onder den marsch de grondregels in acht nemen, welke in n°. 208 der soldaten-school voorgeschreven zijn. De nevenman van de guide moet zich in iedere sectie, altoos omstreeks zes duim van denzelven verwijderd houden om voor te komen dat hij hem nooit uit de directie kan verdringen, en daarenboven in acht nemen, van denzelven nimmer voorbij te geraken.

168. De guide van het hoofd der kolonne moet met de grootste juistheid de lengte en tijdmaat van den pas in acht nemen, en de directie van zijnen marsch door de hierboven, in n°. 79, voorgeschrevene middelen verzekeren.

169. De volgende guide moet den eersten nauwkeurig volgen, tusschen zich en denzelven eenen afstand houden, die volmaakt aan de uitgestrektheid van het front zijner sectie gelijk is, en met die guide gestadig in denzelfden pas blijven.

170. Bijaldien de guide der tweede sectie zijnen afstand verloor, hetgeen niet anders dan door zijne eigene schuld zal kunnen gebeuren, moet hij denzelven slechts langzaam weder zoeken te verkrijgen, door op eene onmerkbaar wijze zijne passen, of te verlengen, of te verkorten, opdat er onder den marsch niet stil gestaan of geloopt worde.

171. Bijaldien de guide der tweede sectie, verzuimd hebbende van den eersten nauwkeurig te volgen, ongevoelig van de directie buitenwaarts was afgeweken, zou hij dezen mislag moeten herstellen, door den linkerschouder zoo veel als noodig is vóór te brengen, om langzamerhand met den pas regtuit de directie weder te verkrijgen. Zoo hij daarentegen ongevoelig van den directie binnenwaarts was afgedwaald, zou hij zulks door de tegenovergestelde middelen moeten verhelpen: en in beide gevallen moet de

kommandant der sectie zorgen, dat de soldaten zich schikken naar de beweging van den guide.

Bemerkingen betrekkelijk den marsch en directie in kolonne.

172. Indien de kommandanten der sectiën en de guides verzuimden hunne sectie schiekelijk in beweging te brengen, en van den eersten pas af de groote en snelheid van denzelven met nadruk te bepalen, zou de marsch met onzekerheid begonnen worden, en de pas benevens de afstand verloren gaan.

173. Indien de guide van het hoofd der kolonne niet met een' gelijken pas marcheerde, zou de marsch van zijne en van de volgende sectie ongewis wezen, en zouden er gedurende denzelven golving en oogenblikken van stil staan en loopen plaats grijpen.

174. Indien de guide van het hoofd der kolonne niet de hebbelijkheid had om eene gegevene directie zonder afwijking te verlengen, zou hij eene kromme lijn in zijnen marsch beschrijven, en de kolonne zich slangswijze bewegen.

175. Indien de volgende guide zich niet eigen gemaakt had in de voetstappen van den voorgaanden te marcheren, zou hij elk oogenblik zijnen afstand (*distantie*) verliezen, wiens onderhouding den eersten regel bij den marsch in kolonne uitmaakt.

176. De guide van iedere sectie zal verantwoordelijk voor den afstand, de directie en den pas wezen. De kommandant der sectie zal het zijn voor de orde en voor het geheel zijner sectie: en gevolgelyk moet hij om daarvoor te waken, zich dikwerf naar dezelve wenden.

177. De onderwijzer moet op de flank aan den kant der guides staande, zorg dra-

gen voor de uitvoering van alle de voorgeschrevene regels. Hij moet somtijds zich ook achter de guides, naauwkeurig in derzelve rigting, plaatsen, en aldaar gedurende den tijd, dat de kolonne twintig of dertig passen vooruit marcheert, blijven staan om waar te nemen, of de guide van het hoofd der kolonne niet van de directie afwijkt, en of de volgende de voetstappen van den eersten naauwkeurig opvolgt.

178. Zoo menigmaal als men in de kolonne omgezwonken heeft, zullen de kommandanten der afdeelingen de kommando's MARSCH EN HALT van den onderwijzer, op het oogenblik dat zij dezelve hooren, en zonder zich naar elkander te rigten, herhalen. Voorts moeten zij geene andere kommando's herhalen dan deze, maar alleen hunne soldaten waarschuwen, bijaldien dezelve het kommando niet mogten gehoord hebben.

ARTIKEL 3.

Van directie veranderen.

179. Wanneer de kolonne met den rechtervleugel aan het hoofd, marcheert, zal de onderwijzer indien hij haar links van directie wil doen veranderen, daartoe aan den kommandant der eerste sectie last geven, en zich zelve of eenen jalonneur dadelijk, met de rechterzijde naar het hoofd der kolonne, in de directie der guides stellen, op de plaats alwaar de beweging zal moeten beginnen.

180. De guide van het hoofd der kolonne zal zoodanig op den onderwijzer of jalonneur, die zich aan het zwenkingspunt bevindt, aanmarcheren, dat zijn linkerarm deszelfs borst rakelings voorbij gaat, en als hij nabij deze plaats gekomen is, zal de kommandant der sectie kommanderen:

1. *Wendt links.*

2. MARSCH.

181. (1) Het eerste kommando zal, wanneer men nog twee passen van het zwenkingspunt is, geschieden.

182. Op het kommando *marsch*, hetwelk uitgesproken moet worden op het oogenblik dat de guide aan het zwenkingspunt komt, zal de guide benevens de sectie, links wenden op de wijze, die in n°. 284 der soldatenschool vastgesteld is.

183. De guide der eerste sectie moet, na gewend te hebben, op den grond, punten, in de nieuwe directie in het oog nemen, om des te beter zijnen marsch te verzekeren.

184. De tweede sectie zal regt vóór zich uit blijven doormarcheren en haar

(1) PL. VIII. fig. 2.

guide zich zoodanig rigten, dat hij de borst van den aan het zwenkingspunt geplaatsten onderwijzer of jalonneur strijkend moet voorbij gaan. Ter hoogte van denzelfen gekomen zijnde, zal deze sectie links wenden, op dezelfde kommando's en na gelijke regels als de eerste.

185. Om naar de tegenovergestelde zijde van den guide van directie te doen veranderen, moet de onderwijzer, na daartoe aan den kommandant der eerste sectie last te hebben gegeven, zich zelven of eenen jalonneur dadelijk stellen op de plaats, alwaar de verandering van directie zal moeten uitgevoerd worden, en op dezelfde wijze als bij het veranderen der directie naar de zijde van den guide, is verklaard.

186. De guide van de eerste sectie moet zijne strekking zoodanig nemen als hierboven, in n°. 180, is voorgeschreven: en wanneer hij het zwenkingspunt

tot op twee pasfen is genaderd, zal de kommandant der sectie kommanderen:

1. *Regts zwenkt.*

2. MARSCH.

187. (1) Op het kommando *marsch*, hetwelk gedaan moet worden op het oogenblik, dat de guide het zwenkingspunt bereikt, zal de sectie regts zwenken, overeenkomstig hetgene in n°. 278 van de soldaten-school is vastgesteld.

188. Nadat de zwenking geschied is, zal de kommandant der sectie kommanderen:

3. *Voorwaarts.*

4. MARSCH.

189. Deze kommando's zullen naar het voorgeschrevene in n°. 280 en 281

(1) PL. VIII. fig. 3.

der soldaten-school, gedaan en uitgevoerd worden.

190. De tweede sectie zal regt vóór zich uit blijven doormarcheren, en derzelve guide er op bedacht wezen om zich op den onderwijzer of jalonneur aan te begeven. Deze sectie zal op hare beurt regts zwenken, ter zelfder plaats, op dezelfde kommando's en door gelijke middelen, als de eerste, en zal vervolgens den marsch regtuit weder aannemen.

191. De veranderingen van directie, in eene kolonne met den linkervleugel aan het hoofd, zullen naar dezelfde beginselen en door de tegenovergestelde middelen geschieden.

Bemerkingen betrekkelijk de veranderingen van directie in kolonne.

192. Het is van zeer veel aanbelang voor het bewaren van den afstand en der directie, dat alle de afdeelingen hare ver-

andering van directie juist op dezelfde plaats, als de eerste, ten uitvoer brengen. Het is om die reden dat de onderwijzer een weinig te voren zich zelven of eenen jalonneur, op het zwenkingspunt moet stellen, en dat aan de guides voorgeschreven is om op denzelven aan te marcheren, en aan de kommandanten der afdeelingen om de uitvoering der beweging juist te beginnen op het oogenblik, waarin de guide de borst van den onderwijzer of jalonneur rakend voorbij gaat.

193. De kommandanten der afdeelingen moeten zorgen, dat dezelve regthoekig op de plaats komen, waar zij van directie moeten veranderen. Uit dien hoofde moeten zij ieder, front naar hunne afdeeling maken, wanneer de voorgaande begint te zwenken of te wenden, ten einde toe te zien dat hunne afdeeling regthoekig vóór zich uit, tot aan het zwenkingspunt, blijft doormarcheren.

194. Bijaldien in de veranderingen van directie naar de tegenovergestelde zijde van den guide, de spil van de omzwenkende afdeeling het zwenkingspunt niet vrij maakte, zou de volgende afdeeling opgehouden worden, en zouden de afstanden verloren gaan. Want dewijl de guide die den omzwenkenden vleugel geleidt, zich door omstreeks anderhalf maal de uitgestrektheid van het front der afdeeling moet bewegen, zou de onmiddelijk volgende afdeeling reeds het punt, waar zij moet zwenken, bereikt hebben, terwijl de omzwenkende nog de helft der uitgestrektheid van haar front zou moeten afleggen, en derhalve genoodzaakt wezen den pas te marqueren, tot zoo lang de voorgaande afdeeling hare zwenking had voleindigd: en door dien deze laatstgenoemde afdeeling vervolgens anderhalf maal de uitgestrektheid van haar front zou doorloopen, onderwijl de volgende

hare zwenking deed, zou bijaldien de spil onbewegelijk was daaruit voortvloeijen, dat er zoo veel achtereenvolgende stilstanden zouden zijn, min één, als er zich afdeelingen in de kolonne bevinden, en dat de laatste afdeeling op het oogenblik dat zij hare zwenking volbragt zou hebben, de helft van de uitgestrektheid van het front, dat de kolonne in bataille beslaan zou, min het front van de eerste afdeeling, te ver van het hoofd der kolonne zou verwijderd wezen. Het is om in deze ongelegenheden te voorzien dat men bepaald heeft dat de spil de passen zes duim groot zou maken, ten einde niet de volgende afdeeling op te houden. De kommandanten der afdeeling, die met de grootste oplettendheid voor de uitvoering van dezen regel moeten zorg dragen zullen daarom front naar hun peloton maken, en de spil waarschuwen, om naar gelang zij zulks noodig oordeelen, de pas-

sen te verlengen of te verkorten. Door den aard dezer beweging, moet het midden der afdeeling iets achterwaarts inbuigen.

195. De guides moeten nimmer de lengte of tijdmaat van den pas veranderen, het zij de verandering van directie naar de zijde van den guide of naar den tegengestelden kant geschiede.

196. De onderwijzer op het zwenkingspunt staande, (of de jalonneur die hij derwaarts heeft gezonden,) zal altijd de rechterzijde naar de kolonne wenden, bijaldien dezelve met den regtervleugel aan het hoofd, en de linkerzijde zoo zij met den linkervleugel aan het hoofd marcheert, en zich steeds in de rigting der guides stellen. De onderwijzer moet met de grootste oplettendheid voor de nakoming van alle de hierboven vastgestelde grondregels zorgen, alsmede dat elke afdeeling de uitvoering harer beweging juist op het oogenblik begint, wanneer de gui-

de rakelings langs zijne borst marcherende, op het punt staat van hem voorbij te gaan, en dat in de veranderingen van directie naar de, aan de guides, tegenovergestelde zijde, de omzwenkende vleugel geen te grooten cirkelboog beschrijft, ten einde niet buitenwaarts van de nieuwe directie te geraken.

A R T I K E L 4.

De kolonne doen halt houden.

197. Wanneer de kolonne in beweging is, zal de onderwijzer om haar te doen halt houden, kommanderen:

1. *Kolonne.*

2. **HALT.**

198. Op het kommando *halt*, schiekelijk herhaald door de kommandanten der sectiën, zullen dezelve ter gelijker tijd stil houden, en de guides zich niet meer verroeren, zelfs wanneer zij

hunne afstand of hunne directie verloren hadden; ten zij dat de onderwijzer de kolonne willende in bataille stellen noodzakelijk oordeele, hunne directie te verbeteren; hetwelk alsdan uitgevoerd zal worden zoodanig als in het volgende artikel zal worden voorgeschreven.

199. De kommandanten der afdeelingen zullen niet het kommando doen van rigting: moettende dit kommando alleen door den onderwijzer, zoo dezen zulks noodig acht, geschieden, ingevalle hij de kolonne in bataille wilde stellen, gelijk in het volgende artikel zal worden verklaard.

Bemerkingen betrekkelijk het vastgestelde om de kolonne te doen halt houden.

200. Bijaldien het kommando **HALT** niet met de grootste levendigheit herhaald, en op hetzelfde oogenblik uitge-

voerd wierd, zouden de afstanden verloren geraken.

201. Indien een guide zijnen afstand verloren hebbende, dien weder op het kommando HALT zocht te verkrijgen, zou hij slechts zijne feil op den volgenden guide overbrengen, die zoo hij wel gemarkeerd heeft, alsdan den zijnen niet meer zou hebben: en zoo deze laatste op zijne beurt denzelven wilde hernemen, zou deze beweging zich in opvolgende orde tot aan het achterste der kolonne toe voortplanten.

202. Wanneer de onderwijzer de kolonne hebbende doen halt houden, haar niet in bataille wil stellen, zal hij het verbeteren van de directie der guides kunnen nalaten; dewijl deze directie zoo wel als de afstanden, genoegzaam nauwkeurig zal zijn, bijaldien de guide van het hoofd der kolonne en de volgende guides hetgene wat hierboven, in n°. 167 en

168, is voorgeschreven, hebben nagekomen.

A R T I K E L 5.

Als men met sectiën in kolonne is, zich links of regts in bataille formeren.

203. De onderwijzer de kolonne hebbende doen halt houden, die verondersteld wordt den regtervleugel aan het hoofd te hebben, en haar willende in bataille stellen, zal zich dadelijk op den afstand ter lengte eener sectie, vóór den guide van het hoofd der kolonne, met het front naar denzelven plaatsen, en zoo het noodig is den stand van den volgenden guide verbeteren: en nadat dit volbragt is, zal hij kommanderen:

Links = RIGT U.

204. Op dit kommando hetwelk niet door de afdeulings-kommandanten herhaald zal worden, zal de kommandant

van iedere sectie zich schiekelijk twee pasfen buiten zijnen guide begeven, en zijne sectie regthoekig rigten op de directie der kolonne.

205. De kommandanten der sectiën zullen ieder, zoo dra zij hunne sectie gerigt hebben, STAAT kommanderen, en zich schiekelijk vóór het midden van hunne sectie begeven.

Nadat deze voorbereiding geschied is, moet de onderwijzer kommanderen:

1. (1) *Links in bataille.*
2. MARSCH.

206. Op het kommando *marsch*, hetwelk schiekelijk door de kommandanten der sectiën herhaald wordt, zal de linker-vleugelman van het eerste gelid van elke sectie linksom maken, en zijne

(1) PL. VIII. fig. 4.

borst zachtjes tegen den regterarm van den naast hem staanden guide houden, dewelke zich niet moet verroeren. De sectiën zullen links zwenken, naar den regel voor de zwenkingen op de plaats, en door te werk te gaan overeenkomstig met hetgeen hierboven, in n°. 163, is voorgeschreven. Om daarvoor te zorgen, moet elke kommandant eener sectie naar dezelve front maken: en wanneer de regtervleugel zijner sectie de lijn van bataille tot op twee pasfen is genaderd, zal hij kommanderen:

1. *Sectie.*
2. HALT.

207. De kommandant der tweede sectie zal, na dezelve te hebben doen halt houden, zich in het opsluitend gelid begeven.

208. De pelotons-kommandant der eer-

ste sectie hebbende doen halt houden, moet zich schielijk op de lijn van bataille stellen, ter plaatse waar de regter vleugel van het peloton zal moeten te staan komen, en dadelijk kommanderen:

Regts = RIGT U.

209. Op dit kommando moeten de beide sectiën zich op de lijn van rigting stellen. De man der eerste, die met den in de directie der guides staanden onderwijzer op gelijke hoogte komt, zal zijne borst zachtjes tegen deszelfs linkerarm brengen, en de pelotons-kommandant de manschappen rigten op den linker vleugelman van het peloton.

210. Nadat het peloton gerigt is, zal de pelotons kommandant kommanderen:

STAAT.

211. Zoo dra de onderwijzer ziet dat

het peloton in bataille en onbewegelijk staat, zal hij kommanderen:

Guides = INGERUKT.

212. Op dit kommando moet de vervullings-onderofficier zich achter den pelotons-kommandant begeven, en de guide der tweede sectie in het opsluitend gelid.

De onderwijzer moet de rigting nazien, en dezelve zoo het noodig is, door den pelotons kommandant doen verbeteren.

213. Om de kolonne met den linker-vleugel aan het hoofd, *regts in bataille* te formeren, zal de onderwijzer zich op den afstand ter lengte eener sectie, vóór den guide van het hoofd der kolonne, met het gezicht naar denzelven plaatsen, en zoo hij zulks noodzakelijk oordeelt, den stand van den volgende guide verbeteren: voorts zal hij nadat dit verrigt is, kommanderen:

1. *Regts in bataille.*

2. MARSCH.

E

214. Op het kommando *marsch*, zal de regtervleugelman van het eerste gelid van iedere sectie *regtsom* maken, en zijne borst zachtjes tegen den linkerarm houden van den te zijner zijde staande guide, welke zich niet moet verroeren. Elke sectie zal regts zwenken, en haar kommandant haar doen halt houden, wanneer de omzwenkende vleugel tot op twee passen de lijn van bataille is genaderd. Ten dien einde zullen de kommandanten der sectiën kommanderen:

1. *Sectie.*

2. **HALT.**

215. De kommandant der tweede sectie zal, na dezelve te hebben doen halt houden; zich begeven in het opsluitend gelid.

216. De pelotons-kommandant, de eerste sectie hebbende doen halt houden,

zal zich spoedig aan den linkervleugel van het peloton, in de lijn van bataille stellen, ter plaatse waar de linker-vleugelman zal moeten aansluiten, en dadelijk kommanderen:

Links = RIGT U.

217. Op dit kommando moeten de beide sectiën zich op de lijn van rigting begeven. De man van den linkervleugel der tweede sectie, die met den onderwijzer op gelijke hoogte komt te staan, zal zijne borst zachtjes tegen deszelfs regterarm brengen, en de pelotonskommandant het peloton op den regter vleugelman van hetzelfde rigten.

218. Nadat het peloton gerigt is, zal de pelotons-kommandant kommanderen:

S T A A T.

219. Vervolgens zal de onderwijzer het kommando doen.

Guides = INGERUKT.

220. Op dit kommando moet de pelotons-Kommandant zich op den rechter-vleugel van zijn peloton begeven, de vervullings-onderofficier zich achterden-zelfen in het derde gelid plaatsen, en de guide van de tweede sectie in het opsluitend gelid gaan.

Bemerkingen betrekkelijk de beweging om zich links of rechts in bataille te formeren.

221. De onderwijzer zal niet behoeven *links* (of *rechts*) = RIGT U te kommanderen, alvorens hij het kommando *links* (of *rechts*) *in bataille* doet; ten zij het door de verbetering van de directie der guides noodzakelijk zij geworden, dat de sectiën te rechter of te linkerzijde aansluiten.

222. De onderwijzer moet alvorens te kommanderen *links* (of *rechts*) *in bataille*, opmerken, of de laatste sectie nauwkeurig haren afstand heeft. Deze opmerk-

zaamheid is van belang, ten einde de guides te gewinnen om dit wezenlijk stuk nimmer te verzuimen.

Z E S D E L E S.

E E R S T E A R T I K E L.

Rotten doen afbreken, en dezelve wederom doen opmarcheren.

223. Wanneer het peloton verondersteld wordende een gedeelte uit te maken van eene kolonne, die den rechter- of linkervleugel aan het hoofd heeft, in den marsch is, moet de onderwijzer indien hij rotten wil doen afbreken, daartoe aan den pelotons-kommandant last geven; die terstond hierop zich met het front naar zijn peloton wenden, en kommanderen zal:

1. *Een linker- (of rechter) rot achter.*
2. MARSCH.

224. (1) Op het kommando *marsch*

(1) PL. VII. fig. 1.

moet het eerste regter- of linker-rot van het peloton den pas markeren, terwijl de overige voorwaarts blijven doormarcheren. De man in het derde gelid van dit rot zal, zoo dra het derde gelid van het peloton hem voorbij is, links schuiven bijaldien het een regter-, en regts schuiven zoo het een linker-rot is, en zich achter het derde rot van denzelfden vleugel voegen. De man in het tweede gelid zal zich op gelijke wijze achter het tweede rot begeven, en die in het eerste achter het eerste rot, op het oogenblik dat het derde gelid van het peloton hen voorbij is. Ieder man zal zich naar de hem voorgeschrevene plaats vervoegen, door den buitensten schouder een weinig vóór te brengen, en bijzonder oplettend wezen, van geenen afstand te verliezen.

225. Als de onderwijzer nog een rot

aan denzelfden kant willende doen afbreken, daartoe aan den pelotons kommandant last gegeven heeft, zal deze dezelfde kommando's doen, als hierboven.

226. (1) Op het kommando *marsch* van den pelotons-kommandant zal het reeds afgebroke rot, door de buitenste schouder een weinig vooruit te brengen, zich ter breedte van een rot, verder regts zoo het linker-rotten, en verder links bijaldien het regter rotten zijn, begeven: verkortende te gelijker tijd den pas, om voor zich plaats te maken voor het nieuwe rot hetwelk op gelijke wijze als het eerste zal afbreken.

227. De onderwijzer kan aldus bij opvolging, het front van het peloton zoo vele rotten doen verminderen als hij goedvindt, door altijd op nieuw rotten aan denzelfden kant te doen afbreken, tot

(1) PL. XIII. fig. 9.

zoo lang dat er niet meer dan drie in het front overblijven.

228. De rotsluiters moeten zich achter het in front blijvende gedeelte van den troep verdeelen.

229. Wanneer de onderwijzer rotten wil doen opmarcheren, zal hij daartoe last geven aan den pelotons kommandant, die alsdan dadelijk zal kommanderen:

1. *Een regter- (of linker-) rot marcheert op.*
2. **MARSCH.**

230. (1) Op het kommando *marsch*, moet het voorste van de rotten die uit de flank marcheren, schielijk opmarcheren, en moeten de volgende rotten, bijaldien men aan den linkervleugel heeft doen afbreken, door het vóór brengen van den regter-schouder, zich ter breedte van een rot links, of zoo men van den regter-

(1) PL. XIII fig. 10.

vleugel heeft doen afbreken, door het vóór brengen van den linkerschouder, zich ter breedte van een rot regts begeven.

231. De pelotons-kommandant moet, front makende naar zijn peloton, voor de nakoming der voorgeschrevene grondregels zorgen.

232. (1) Na aldus de rotten het een na het ander te hebben doen afbreken en weder opmarcheren, moet de onderwijzer twee of drie rotten te gelijk doen afbreken. De genoemde rotten moeten den pas markeren, en ieder gelid zal zoo dra het derde gelid van het peloton voorbij is, den buitensten schouder een weinig vóór brengen, te gelijker tijd schuins marcheren, en zich achter een van de drie naburige rotten voegen, even als of de beweging rot voor rot verrigt

(1) PL. XIII fig. 11.

wierd, en daarbij in acht nemen van geenen afstand te verliezen.

233. De onderwijzer zal vervolgens den pelotons-kommandant gelasten, om twee of drie rotten te gelijk weder te doen opmarcheren: en deze laatste zal ten dien einde kommanderen:

1. *Drie voorste rotten marcheert op.*
2. **MARSCH.**

234. (1) De genoemde rotten moeten schiekelijk, en langs den kortsten weg, opmarcheren.

235. Telkens wanneer men met rotten doet afbreken, moet de guide die op de flank van het peloton marcheert zich regts af links aansluiten, naarmate het front afneemt, zoo dat hij zich altoos bevindt ter zijde van den eersten man van degenen die in front marcheren: en

(1) PL. XIII. fig. 12.

hij moet door eene tegengestelde beweging plaats maken, naar gelang de rotten opmarcheren.

Bemerkingen betrekkelijk de beweging tot het afbreken en weder opmarcheren der rotten.

236. Het is ten aanzien van het bewaren der afstanden in de op marsch zijnde kolonnes, die uit verscheidene bataillons bestaan, van het hoogste aanbelang, de soldaten in de bijzondere scholen te gewennen dat zij deze bewegingen met eene groote nauwkeurigheid uitvoeren.

237. Indien de rotten welke op nieuw afbreken, in den schuinschen marsch den pas niet behoorlijk verlengden, of indien de weder opmarcherende rotten zulks niet gezwind genoeg uitvoerden, zouden zij in beide gevallen de volgende rotten in derzelver beweging ophouden, hetwelk de afstand zou doen verloren gaan, en

daardoor de verlenging der kolonne zou veroorzaken.

238. De onderwijzer moet zich op de flank plaatsen, aan den kant waar deze bewegingen worden uitgevoerd, om zich van de juiste nakoming der grondregels te verzekeren.

239. De onderwijzer moet doen opmerken dat men, door het achtervolgende afbreken van rotten aan denzelfden kant, het front tot op drie rotten kan verminderen, achter welke zich de afgebrokene kunnen aanhaken.

240. Maar zoo men in plaats van slechts aan ééne zijde, aan beide vleugels te gelijk rotten deed afbreken, hetwelk somtijds geschieden moet, zou men het front van het peloton tot niet minder dan zes rotten kunnen brengen; dewijl er wederzijds drie voor de afgebrokene rotten zouden vereischt worden, om zich achter dezelve te kunnen aanhaken. Bijaldien

in zoodanig geval, het gebrek aan ruimte mogt vorderen dat het front nog meer verminderd, en tot vijf of vier rotten gebragt wierd, hetgeen de onderwijzer somtijds zal veronderstellen, moest hij te gelijk alle de rotten die aan de tegenovergestelde zijde van den guide afgebroken zijn, weder doen opmarcheren, en te zelfden tijde aan den kant van den guide op nieuw even zoo veel rotten, met nog ééne of twee daarenboven, naar dat hij het front tot vijf of vier rotten brengen wil, doen afbreken. Zoo zal bij voorbeeld, wanneer eene kolonne met den regtervleugel aan het hoofd, wier pelotons verondersteld worden uit twaalf rotten te bestaan, van welke wederzijds drie zijn aangehaakt, door gebrek aan ruimte genoodzaakt wierd het front tot op vijf man te doen afnemen de onderwijzer drie regterrotten weder doen opmarcheren, en tevens vier nieuwe rotten te gelijk op den

linkervleugel doen afbreken, hetwelk het front tot op vijf man zal verminderen. Om de uitvoering van deze beweging gemakkelijk te maken, is het noodig dat de beide rotten welke niet moeten afbreken, naar de linkerzijde sterk schuins marcheren, ten einde de drie rechter-rotten welke verondersteld worden, zich kort op den kant der engte te bevinden, plaats tot het weder opmarcheren bekomen.

A R T I K E L 2.

In kolonne met den pas de route (Langen wegs pas) marcheren, en de onderscheidene in het voorgaande artikel voorgeschrevene bewegingen der rotten verrigten.

241. Wanneer het peloton stil staat en verondersteld wordt een gedeelte van eene kolonne uit te maken, moet de onderwijzer, hetzelfde met den *pas de route*

willende doen marcheren, de kommando's doen:

1. *Kolonne voorwaarts.*
2. *Guides links (of regts)*
3. *Pas de route.*
2. MARSCH.

242. Op het kommando *marsch*, hetwelk door den pelotons kommandant herhaald wordt, zullen de drie gelederen te gelijkaantreden, en de beide achterste zullen in den marsch omtrent drie voet afftands nemen van het onmiddelijk voorgaande gelid. Nadat dit geschied is, zal de onderwijzer kommanderen:

5. *Over = 'T GEWEER.*

243. Op dit kommando zullen de soldaten het geweer naar welgevallen dragen, zoodanig als in n°. 120 der soldatenschool is voorgeschreven, en niet langer verplicht wezen om pas te houden, of het stilzwijgen te bewaren.

De rotten zullen op hun gemak marcheren; doch men moet er op letten dat de gelederen nimmer door elkander geraken, dat de manschappen van het eerste gelid nimmer den guide voorbij komen die zich aan de zijde van de directie bevindt, en dat de beide achterste gelederen altoos omstreeks drie voet afftands houden van het onmiddelijk voorgaande gelid.

244. Indien de kolonne met den tijdmatigen of in tijd afgemeten en pas marcheerde, en de onderwijzer haar den *pas de route* wilde doen aannemen, zou hij de kommando's doen:

1. *Pas de route.*

2. MARSCH.

245. Op het kommando *marsch*, zou het eerste gelid met den pas van twee voet blijven doormarcheren; doch het tweede en derde den afstand van

omstreeks drie voet, waar op zij ieder van het onmiddelijk voorgaande gelid moeten verwijderd zijn, in den marsch aannemen. Voorts zou de onderwijzer kommanderen: *over* = 'T GEWEER, hetgeen in dier voege, als zoo even is vastgesteld uitgevoerd zou worden.

246. Wanneer de soldaat met den *pas de route* marcheert, zal de onderwijzer naar de zijde van den guide, alsmede naar den tegenovergestelden kant, van directie doen veranderen, hetwelk zonder kommando, alleen op de waarschuwing van den pelotons-kommandant zal geschieden. Het tweede en derde gelid zullen in opvolgende orde op dezelfde plaats als het eerste, komen wenden.

Ieder gelid moet, offchoon in den *pas de route* zijnde, zich gedragen overeenkomstig met de regels die voor het veranderen van directie met geslotene gelederen en met den pas op de tijdmaat

zijn voorgeschreven, met dit onderscheid alleen, dat in de veranderingen van directie naar de aan den guide tegenovergestelde zijde, de man welke zich aan de spil bevindt, aan zijne pasfen de lengte van één' voet, in plaats van zes duim zal geven, om het zwenkingspunt vrij te maken.

247. De onderwijzer moet ook de onderscheidene bewegingen der rotten, die in het voorgaande artikel zijn voorgeschreven, op dezelfde wijze als daar is aangewezen doen verrigten. Hij moet ook somwijlen de gelederen doen sluiten, en de pelotons kommandant zal ten dezen einde kommanderen:

1. *Achterste gelederen opgerukt.*

2. MARSCH.

248. Op het kommando *marsch*, moet het eerste gelid den naar de tijdmaat bepaalden pas aannemen, en moe-

ten de beide achterste gelederen, benevens de afgebroke rotten schielijk opsluiten, en zich met het eerste gelid in denzelfden pas begeven. Daarenboven moeten alle drie de gelederen het geweer in den arm nemen.

249. Wanneer het peloton met den *pas de route* marcherende halt houdt, moeten op het kommando HALT, de beide achterste gelederen opsluiten, en de soldaten het geweer scherp schouderen: welk laatste, bijaldien het peloton in geslotene gelederen met het geweer in den arm marcheerde, insgelijks zou moeten gebeuren. Deze regel is algemeen, hoe veel pelotons er ook zijn mogen.

250. De snelheid van den *pas de route* zal in deze school wezen van 76 in eene minuut, om den soldaat in deze beweging van 76 des te vaster te maken: doch in de bataillons school zal zij van 85 tot

zo zijn hetwelk doorgaans de snelheid van de kolonnes op weg moet wezen, indien de gesteldheid van het land en van de wegen zulks veroorlooft.

A R T I K E L. 3.

De sectiën formeeren, en dezelve wederom doen opmarcheren.

De sectiën formeren.

251. Wanneer het peloton vorondersteld wordende, een gedeelte uit te maken van eene kolonne welke den rechter-vleugel aan het hoofd heeft, met den tijdmatigen pas marcheert, zal de onderwijzer indien hij sectiën wil doen formeren, daartoe last geven aan den pelotons-kommandant, die alsdan zal kommanderen:

1. *Formeert halve pelotons.*

(1) En zich terstond vóór het midden der eerste sectie zal begeven.

(1) PL. IX fig. 1.

252. De kommandant der tweede sectie welke zich achter het midden derzelve bevindt, zal zich op dit kommando, vóór het midden dezer sectie begeven, en zoo dra hij aldaar gekomen is, kommanderen *marqueert den pas.*

253. De pelotons-kommandant zal vervolgens kommanderen:

2. **MARSCH.**

254. De eerste sectie zal regt, vóór zich uit blijven doormarcheren, en de vervullings-onderofficier zich op hare linker-flank plaatsen, zoo dra zij zich niet meer met de tweede sectie in dezelfde rigting bevindt of gedéboiteerd heeft; gaande ten dien einde vóór langs het eerste gelid.

255. Op het kommando *marsch*, van den pelotons kommandant, zal de tweede sectie den pas markeren, ten gevolge der waarschuwing van den kommandant dezer sectie, en op eene dergelijke

waarschuwing schuins regts marcheren, zoo dra het derde gelid van de eerste haar voorbij zal zijn.

256. Als de guide der tweede sectie bijna gekomen is in de directie van dien van de eerste, zal de kommandant der tweede sectie kommanderen: *voorwaarts*, en zoo dra dezelfde guide dien van de eerste volkomen dekt: MARCH.

257. Men zal wanneer de kolonne den linkervleugel aan het hoofd heeft, door de tegenovergestelde middelen de halve pelotons formeren; op de eerste sectie al hetgeen wat men ten aanzien der tweede heeft vastgesteld, en zoo omgekeerd, toepassende.

258. Onder deze veronderstelling, dat de linkervleugel aan het hoofd marcheert, zal de linker guide van het peloton zich op de rechter-flank van de tweede sectie plaatsen, zoo dra dezelve

heeft gedéboiteerd, en de vervullings- onderofficier welke zich op de rechter-flank van de eerste sectie bevindt, zich aldaar blijven onthouden.

Het peloton formeren.

259. Indien de kolonne met sectiën marcheert, met den regtervleugel aan het hoofd, zal de onderwijzer wanneer hij het peloton wil doen formeren, daartoe aan den pelotons kommandant last geven, die alsdan zal kommanderen:

1. (1) *Formeert het peloton.*

260. De pelotons-kommandant moet, dit kommando gedaan hebbende, de eerste sectie verwittigen dat zij schuins regts zal moeten marcheren.

261. De kommandant der tweede sectie zal dezelve waarschuwen dat zij zal moeten blijven regtuit marcheren.

(1) PL. IX fig. 2.

262. De pelotons-kommandant zal voorts kommanderen:

2. MARSCH.

263. Op dit kommando hetwelk door den kommandant der tweede sectie herhaaldt wordt, zal de eerste schuins regts marcheren om het front van de tweede vrij te maken, en de vervullings-officier welke op de linker flank van de eerste sectie marcheert, zich op de rechter flank begeven; gaande te dien einde voor langs het eerste gelid.

264. Wanneer de eerste sectie de tweede ten naaste bij gedemasqueerd heeft, zal de pelotons-kommandant kommanderen, *voorwaarts*, en zoo dra zulks ten volle geschiedt zal zijn: MARSCH.

265. De tweede sectie zal in dien tusschentijd regt vooruit blijven marcheren met denzelfden pas, en de eerste zal na dezelve gedemasqueerd te hebben, den

pas marqueren om de tweede in te wachten, met welke zij zich vereenigen zal.

266. Men zal in eene kolonne die den linkervleugel aan het hoofd heeft, het peloton door de tegenovergestelde middelen formeren; op de tweede sectie al het geen ten aanzien van de eerste is vastgesteld, en zoo omgekeerd, toepassende.

267. De guide van de tweede sectie die op de rechter-flank dezer sectie geplaatst is, zal zoo dra dezelve begint schuins te marcheren, zich op de linker flank begeven, en de guide der eerste welke zich op de rechter-flank dezer sectie bevindt, aldaar blijven.

268. De onderwijzer moet vervolgens het peloton oefenen, om met den *pas de route* halve pelotons te formeren en weder op te marcheren: hetwelk op dezelfde kommando's en door gelijke middelen, als met den tijdmatigen pas, uitgevoerd zal worden.

269. De onderwijzer moet ook somtijds het peloton in sectiën formeren, en wederom doen opmarcheren, op zijne eigene kommando's; en zal alsdan diegenen doen, welke hier boven aan den pelotons-kommandant zijn voorgeschreven.

Bemerkingen aangaande de beweging van het formeren en opmarcheren der sectiën.

270. In het formeren der sectiën en het weder opmarcheren, is het noodzakelijk dat de sectiën, onder het schuins marcheren den pas behoorlijk verlengen, om geen grond te verliezen en niet den marsch van den volgende afdeeling te vertragen.

271. Indien bij het formeren van sectiën, of het breken van het peloton, de sectie die afbreken moet, den pas te lang marqueeerde, zou hij het volgende peloton in deszelfs marsch ophouden, hetgeen de kolonne zou verlengen.

272. Indien bij het formeren of opmarcheren der sectiën, dezelve te lang schuins marcheerden, zouden zij achtervolgens genoodzaakt zijn, in eenen tegengestelden zin schuins te marcheren, om dezen mislag te herstellen: en hierdoor zou het volgende peloton in deszelfs marsch kunnen worden opgehouden.

273. Wanneer men in eene kolonne van verscheidene pelotons, de pelotons het eene na het andere in sectiën moet formeren, is het van het grootste gewigt dat ieder peloton met denzelfden pas blijft doormarcheren, zonder dien, terwijl het voorgaande peloton afbreekt, te verkorten of te vertragen, al ware het ook genoodzaakt om ganschelijk op dit laatstgenoemde op te sluiten. Deze voorzorg is onontbeerlijk om het verlengen der kolonne voor te komen.

274. Weinig merkbare feilen in eene kolonne van een klein getal pelotons zou-

den, in eene kolonne van onderscheidene bataillons, groote ongelegenheden veroorzaken. Daarom moet de onderwijzer met de grootste zorgvuldigheid op de nakoming dervoorgeschrevene grondregels letten, en zich ten dien einde op de flank aan de zijde van de directie stellen, van waar hij alle de bewegingen het best zal kunnen gewaar worden.

ARTIKEL 4.

Contra-marsch.

275. Indien het peloton, verondersteld wordende een gedeelte uit te maken van eene kolonne met den regtervleugel aan het hoofd, stil staat, zal de onderwijzer wanneer hij den contra-marsch wil doen verrigten, kommanderen:

1. (1) *Contra marcheren.*
2. *Peloton regts uit de flank.*
3. *Regts = OM.*

(1) PL. IX. fig. 3.

4. *Met roten links.*

5. MARSCH.

276. Op het derde kommando zal het peloton regtsom maken, de pelotons-kommandant zich naast den regter-guide begeven, en de linker-guide *regtsom keert* maken.

277. Op het kommando *marsch*, moet de linkerguide zich niet bewegen, en het peloton schielijk aantreden. Het eerste rot door den pelotons-kommandant geleid, zal eenen halven cirkelboog links zwenken, en zich voorts zoodanig langs het eerste gelid begeven, dat het twee passen achter den linkerguide komt, welke de beweging van het peloton niet heeft gevolgd. Elk rot moet bij opvolging op dezelfde plaats en naar gelijke regels zwenken, als het eerste: en zoo dra het eerste rot ter hoogte van den linker-guide is ge-

komen, zal de pelotons-kommandant kommanderen:

1. *Peloton.*
2. HALT.
3. FRONT.
4. *Regts* = RIGT U.

278. Het eerste kommando moet, als het peloton twee passen van de plaats is, waar het zal moeten halt houden, geschieden.

279. Op het tweede kommando moet het peloton halt houden.

280. Op het derde moet hetzelfde front maken.

281. Op het vierde moet het peloton zich in de lijn van rigting begeven, die door den stand van den linker-guide wordt aangewezen. De regter-vleugelman van het eerste gelid zal zich links naast denzelfden, en de pelotons-kommandant

op omtrent twee passen afstands, uitwaarts van dezen guide plaatsen, en van daar de rigting bestieren. Nadat dit geschied is zal hij kommanderen: *staat*, en zich vóór het midden van zijn peloton stellen. De vervullings-onderofficier moet zich alsdan vervoe-gen op den regtervleugel van het eerste gelid, en de linker-guide welke aldaar gestaan heeft, zich naar den linker-vleugel van hetzelfde begeven.

282. In eene kolonne met den linker-vleugel aan het hoofd, zal de contra-marsch op dezelfde kommando's en door tegenovergestelde middelen maar naar dezelfde grondbeginselen, volbragt worden. Dus zal de beweging uit de regter-flank der afdeelingen geschieden, zoo de regter-vleugel aan het hoofd is, en uit de linker-flank, bijaldien zich de linkervleugel aan het hoofd bevindt; gaande de rotten altoos langs het eerste gelid.

283. Eindelijk wanneer eene kolonne uit sectiën bestond, zou de contra-marsch op dezelfde kommando's en op gelijke wijze als in eene kolonne van pelotons, geschieden.

ARTIKEL 5.

Met sectiën in kolonne zijnde, zich te regter- of linkerzijde in bataille formeren.

284. Wanneer eene kolonne, met den regtervleugel aan het hoofd, in sectiën marcheert, zal de onderwijzer haar te regterzijde willende doen opmarcheren, de kommando's doen:

1. *Te regterzijde in bataille.*
2. *Guides regts.*

285. Op het tweede kommando moet de guide van iedere sectie zich schiekelijk op de regter flank zijner sectie begeven, en moeten de soldaten de voeling regts houden. Voorts zal de kolonne regt vóór zich uit blijven doormarcheren.

286. De onderwijzer moet na zijn tweede kommando gedaan te hebben, zich spoedig naar de plaats begeven waar hij den regtervleugel van het peloton zal willen doen in bataille komen, en aldaar front maken naar het punt van directie dat hij voor den linkervleugel zal uitkiezen.

287. De lijn van bataille zal zoodanig moeten genomen worden dat iedere sectie, na regts gewend te hebben, ten minste vier passen zal moeten doen, om in dezelve te geraken.

288. Als het hoofd der kolonne bijna ter hoogte gekomen is van den, op het steunpunt staanden, onderwijzer, zal de kommandant der eerste sectie kommanderen:

1. *Wendt regts.*

289. En zoo dra hetzelfde vlak bij den onderwijzer zal zijn, zal de kommandant der sectie kommanderen:

2. **MARSCH.**

290. Op het kommando *marsch*, zal de eerste sectie regts wenden, overeenkomstig hetgeen in n°. 284 der soldatenschool is vastgesteld, en zich vervolgens voorwaarts begeven. De guide moet zijne marsch zoodanig inrigten, dat de naast hem staande man van het eerste gelid vlak tegenover den onderwijzer komt. De pelotons-kommandant zal twee pasfen vóór het midden van de eerste sectie marcheren, en wanneer de zelve ter hoogte van den onderwijzer is gekomen, de kommando's doen:

1. *Sectie.*

2. HALT.

291. Op het kommando *halt*, zal de sectie blijven staan, en de guide zich dadelijk op de lijn van bataille, tegenover een van de drie linker-rotten zijner sectie begeven, en front maken naar den onderwijzer, die hem op het punt van directie van den linkervleugel rigten zal.

Te gelijker tijd zal de pelotons-kommandant zich naar de plaats vervoegen, alwaar de regtervleugel van het peloton zal moeten te staan komen, en alsdan het kommando doen:

Regts = RIGT U.

292. Op dit kommando moet de eerste sectie zich rigten.

293. De tweede sectie zal regt vóór zich uit blijven marcheren, tot dat zij tegen over den linkervleugel der eerste komt. Alsdan zal zij op het kommando van haren kommandant regts wenden, en zich voorts naar de lijn van bataille begeven; rigtende de guide zijnen marsch op het linkerrot der eerste sectie.

294. Wanneer de tweede sectie de lijn van bataille tot op twee pasfen genaderd is, zal haar kommandant haar doen halt houden op de kommando's, die voor de eerste zijn voorgeschreven. Op hetzelfde

oogenblik zal de guide zich schiekelijk, met het front naar de guide der eerste sectie, in de directie stellen, en door den onderwijzer daarin gerigt worden: moe- rende hij in acht nemen van zich regt over een van de drie linker-rotten zijner sectie te plaatsfen.

295. De kommandant van de tweede sectie zal, zoo dra hij ziet dat zijn guide in de lijn van bataille gerigt is, kommanderen:

Regts = RIGT U.

296. De kommandant der tweede sectie zal na dit kommando gedaan te hebben, in het opsluitend gelid gaan, en de tweede sectie zich in de rigting der eerste begeven.

297. In iedere sectie moet de man, die regt tegen over den guide van zijne sectie komt te staan altijd, zoo dra de sectie zich in de lijn van rigting begeeft, zijne borst zachtjes tegen den arm van dezen guide brengen.

298. De onderwijzer het peloton in bataille ziende, moet kommanderen:

Guides — INGERUKT.

299. Op dit kommando zal de vervullings-onderofficier zich achter den pelotons-kommandant, en de guide der tweede sectie zich in het opsluitend gelid begeven.

300. Eene kolonne van sectiën met den linker-vieugel aan het hoofd, zal zich naar dezelfde regels, *ter linker zijde in bataille* stellen. Ten dien einde zal de onderwijzer kommanderen:

1. *Te linkerzijde in bataille.*

2. *Guide links.*

301. Op het tweede kommando moet de guide van iedere sectie zich schiekelijk op de linker-flank derzelve begeven, en moeten de soldaten de voeling links houden: terwijl voor het overige

de kolonne zal blijven regt vóór zich uit marcheren.

302. De onderwijzer zal na zijn tweede kommando gedaan te hebben, zich schielijk naar de plaats begeven, waar hij den linkervleugel van het poloton in bataille wil aansluiten, en zich aldaar stellen met het front naar het punt van directie, dat hij voor den regtervleugel zal verkiezen.

303. De onderwijzer moet in acht nemen om zich zoodanig te plaatsen, dat iedere sectie na gewend te hebben, om zich naar de lijn van bataille te begeven, ten minste vier passen zal moeten doen om in deze lijn te geraken.

304. Als het hoofd der kolonne bijna ter hoogte gekomen is van den, op het steunpunt staanden, onderwijzer, zal de kommandant der tweede sectie kommanderen:

1. *Wendt links.*

En zoo dra het regt tegenover den onderwijzer is gekomen, daarop laten volgen het kommando:

2. MARSCH.

305. Op het kommando *marsch*, zal de tweede sectie links wenden, overeenkomstig met hetgene in n°. 284 van de soldaten-school is vastgesteld, en zich verder regtuit begeven. De guide moet zijnen marsch zoodanig inrigten dat de man, die in het eerste gelid naast hem staat, regt tegenover den onderwijzer komt. De kommandant der sectie zal vóór het midden derzelve marcheren, en zoo dra de tweede sectie ter hoogte van den onderwijzer gekomen is, de kommandant van dezelfde de kommando's doen:

1. *Sectie.*

2. HALT.

306. Op het kommando *halt*, zal de

tweede sectie blijven staan, en de guide zich dadelijk op de lijn van bataille vóór een van de drie regter-rotten zijner sectie en in front naar den onderwijzer stellen, door wien hij op het punt van directie van den regtervleugel zal gerigt worden. Te gelijker tijd zal de kommandant der tweede sectie zich op de plaats begeven, waar de linkervleugel van het peloton zal moeten aansluiten, en het kommando doen:

Links = RIGT U.

307. Op dit kommando zal de tweede sectie zich rigten. De man welke in het eerste gelid op gelijke hoogte met den guide staat, moet zijne borst zachtjes tegen den linkerarm van dezen guide aansluiten, en de kommandant van de tweede sectie op dezen man de rigting nemen.

308. De eerste sectie zal regt vóór zich uit blijven doormarcheren, tot dat zij ter

hoogte van den regtervleugel der tweede gekomen is. Alsdan zal hij op het kommando van haren kommandant links wenden, en zich vervolgens vooruit begeven: zullende de guide op het regter-vleugelrot der tweede sectie aanmarcheren.

309. Als de eerste sectie de lijn van bataille tot op twee passen genaderd is, zal haar kommandant haar op de kommando's die voor de tweede bepaald zijn, doen halt houden: en zoo dra zij zulks doet, zal de guide zich schiekelijk op de directie, met het front naar den guide van de tweede sectie stellen, en daarin door de onderwijzer gerigt worden: in acht nemende van zich tegenover een van de drie regterrotten zijner sectie te plaatsen.

Te gelijker tijd zal de pelotons-kommandant zich op den linkervleugel van het peloton begeven, in de plaats van den kommandant der tweede sectie, dewelke in het opsluitend gelid zal gaan.

310. De pelotons-kommandant zich op den linkervleugel van zijn peloton geplaatst hebbende, zal dadelijk kommanderen:

Links = RIGT V.

311. Op dit kommando zal de eerste sectie zich in de lijn begeven, en de pelotons-kommandant dezelve rigten op den man van den regtervleugel, die tegen den guide dezer sectie staat.

312. Zoo dra de onderwijzer het peloton in bataille ziet staan, zal hij kommanderen:

Guides = INGERUKT.

313. Op dit kommando zal de pelotons-kommandant zich op den regtervleugel van zijn peloton, de vervullings-onderofficier zich achter denzelven in het derde gelid, en de guide van de tweede sectie zich in het opsluitend gelid plaatsen.

Algemeene bemerkingen betrekkelijk de pelotons-school.

314. De onderwijzer moet onder het uitvoeren van de vier laatste lessen, dikwerf het geweer doen in den arm nemen, en de soldaten gewennen om alzoo met dezelfde regelmatigheid en juistheid, alsof zij het scherp geschouderd droegen, te marcheren; hetwelk een voornaam middel is om hen minder te vermoeijen, en te beletten dat zij in het dragen van het geweer, hetgeen altijd geregeld geschieden moet, met onachtzaamheid te werk gaan. Wanneer de soldaat onder den marsch het geweer in den arm draagt, zal het hem vrij staan de regterhand aan de greep te blijven houden, of haar langs de zijde te laten neêrhangen, naar dat hem het eene of andere gemakkelijker valt.

315. Insgelijks zal de soldaat, in den marsch de route, zijn geweer kunnen dragen op de wijze welke hem het ge-

makkelijkste is, alleenlijk daarop lettende, dat hij de tromp van hetzelfde ver genoeg naar boven houdt om ongelukken voor te komen.

316. Wanneer de kompagniën ieder afzonderlijk in de pelotons-school moeten geoefend worden, zal de regiments-, of bijaldien het een enkel bataillon is, de bataillons-kommandant de les of lessen welke zij moeten uitvoeren bepalen, en altijd door eene roffel het teeken geven om alle te gelijk te beginnen. Naarmate dat de kompagnien iedere les geëindigd hebben, zullen zij het geweer afzetten: en wanneer de regiments- of bataillons-kommandant weder wil doen aanvangen, zal hij op nieuw eene roffel doen slaan.

VERORDENING OMTRENT HET SCHIETEN
NAAR DE SCHIJF.

Het wordt algemeen erkend van hoe groot aanbelang het is, de soldaten juist te leeren schieten.

Om aan dit wezenlijk oogmerk van hunne onderrigting te voldoen, zal men zich van de navolgende middelen bedienen.

Men zal voor iedere bataillon eene of verscheidene schijven doen vervaardigen, die elk vijf en een halve voet hoog en een en twintig duim breed zijn, en waarvan het midden alsmede het bovenste einde, met een waterpas getrokken streep, die de breedte van drie duim heeft, van eene afstekende verf, moet getekend zijn.

De soldaten zullen geoefend worden om aanvankelijk op 25, daarna op 50 en eindelijk op 75 roeden naar dit doel te schieten.

Op 25, alsmede op 50 roeden, moeten zij op de benedenste, en op 75 roeden op de bovenste streep mikken. Men zal hen man voor man laten schieten, in het eerst zonder, en naderhand op het kommando, zoo dra zij het juist aanleggen geleerd hebben.

Men zal hun gelasten om hij het aanleggen, de kolf vast tegen den regterschouder te houden, het geweer met de linkerhand behoorlijk te ondersteunen, en met vaardigheid de staartschroef en de tromp van hetzelfde op de streep, waarop zij moeten mikken, te rigten. Somwijlen moet men na het kommando *AAN*, kommanderen *zet* = *AF*, ten einde hen daardoor de bekwaamheid, om gemakkelijk in de directie van het doel aan te leggen, en vaardig te mikken, te doen verkrijgen.

Ook moet men hun aanbevelen om op het kommando *vuur*, den voorste vinger met kracht op den trekker te drukken, zonder het hoofd te bewegen, noch de strekking van het geweer in het geringste te veranderen: en om deze wezenlijke bevelen des te beter te doen nakomen, moet men de manschappen, nadat zij gevraagd hebben, tot op het kommando *laadt*, in den aanslag laten liggen.

Alle de korporaals, grenadiers en fusiliers zullen ieder jaar tot dit onderwijs overgaan, en men zal daartoe het grootste gedeelte besteden van het kruid en lood, dat tot de exercitiën bestemd is. Men moet bij elke kompagnie aantekening houden van degenen die het best hebben geschoten.

De rekruten van ieder jaar moeten met eene bijzondere zorgvuldigheid in het schieten naar de schijf onderwezen worden, nadat zij in het blind vuren en vuren met kruid zijn geoefend.

Men moet zorg dragen om de kogels, welke men weer vinden kan, op te zamen om dezelve te doen hergieten.

HANDGREPEN DER ONDEROFFICIEREN MET HET GEWEER.

De onderofficieren der flankeurs en fusiliers moeten altijd, even als de soldaten, de bajonet op het geweer hebben.

De vervullings- en opsluitende onder-

officiëren moeten, benevens degenen die tot de vaandelwacht behooren, het geweer zoodanig dragen als dadelijk bepaald zal worden.

Het dragen van het geweer.

Het geweer in den rechterarm en in de buiging van den schouder, den loop naar achteren en regt op en neer, den laadstok naar buiten, den rechterarm bijna gestrekt, omvattende de rechterhand den haan en beugel, de kolf plat langs de rechterdij, de linkerhand ter zijde achter de sabel neerhangende.

Presenteert = 'T GEWEER.

Eén tempo en twee bewegingen.

Eerste beweging.

Met de rechterhand het geweer regt op en neer vóór het linkeroog brengen, den laadstok naar voren, den haan ter hoogte van den laatsten knoop van het vest; te gelijker tijd het geweer forsich met de

linkerhand omvatten, de pink dezer hand tegen de panveer, den duim uitgestrekt langs de loop tegen de lade, den linker-vóórarm ongedwongen aan het lijf gesloten, in front blijven staan zonder de voeten te verzetten.

Tweede beweging.

Het geweer met de rechterhand, even als de soldaten, onder tegen den beugel aan omvatten.

Op schouder = 'T GEWEER.

Eén tempo en twee bewegingen.

Eerste beweging.

De linkerhand laten opschuiven tot op de hoogte van den schouder, en met deze hand het geweer regt op en neer tegen den rechterschouder brengen, met de rechterhand den haan en beugel omvatten, den rechterarm bijna gestrekt.

Tweede beweging.

De linkerhand laten neervallen achter de sabel.

Zet af = 'T GEWEER.

Eén tempo en twee bewegingen.

Eerste beweging.

Gezwind de linkerhand aan den middelsten ring slaan, met de rechterhand het geweer van den schouder een weinig afbrengen, te gelijker tijd de rechterhand loslaten, het geweer met de linkerhand laten zakken, het met de rechterhand boven den onderste ring weder aangrijpen, den rechterduim op den loop om het te omvatten, de vier vingers gestrekt op de lade, het geweer regt op en neer, de kolf drie duim van den grond, de hiel der kolf gerigt op de zijde van de punt van den rechtervoet en de linkerhand laten neervallen achter de sabel.

Tweede beweging.

Het geweer door de rechterhand, de vingers een weinig openende, laten glijden zoodanig dat de hiel der kolf

naast en tegen de punt van den rechtervoet komt te staan.

Legt neer = 'T GEWEER.

Even als de soldaat.

Neemt op = 'T GEWEER.

Even als de soldaat.

Op schouder = 'T GEWEER.

Eén tempo en twee bewegingen.

Eerste beweging.

Met de rechterhand het geweer loodregt omhoog brengen tot op de hoogte van den rechtertepel, tegen over den schouder, twee duim van het lijf, terwijl de rechterelleboog aan het ligchaam gesloten blijft; benedende de rechterhand het geweer met de linker, bij den eersten ring grijpen, en terstond de rechterhand omlaag brengen, om den beugel en haan te omvatten, en het geweer tegen den schouder laten leunen.

Tweede beweging.

De linkerhand laten neervallen achter de fabel, den regterarm bijna gestrekt.

In (den) *arm* = 'T GEWEER.

Eén tempo en drie bewegingen.

Eerste beweging.

Met de regterhand het geweer vooruit brengen tusfchen beide de oogen, en regt op en neer, den laadftok naar buiten; met de linkerhand het geweer bij den onderften ring grijpen, het omhoog brengen tot op de hoogte der kin, en te gelijker tijd hetzelfde met de regterhand vier duim beneden het flot omvatten.

Tweede beweging.

Het geweer met de regterhand omdraaijen, den loop naar buiten; het tegen den linkerschouder steunen, en den linkervóórm waterpas op de borst brengen, tusfchen de regterhand en den haan door,

die op den linkervóórm moet rusten; de linkerhand op den regtertepel.

Derde beweging.

De regterhand vallen en langs de zijde laten neerhangen.

Op *schouder* = 'T GEWEER.

Eén tempo en drie bewegingen.

Eerste beweging.

Het geweer met de regterhand, beneden tegen den linker-vóórm aan, omvatten.

Tweede beweging.

Het geweer met de regterhand, regt op en neer, tegen den regterschouder brengen, den laadftok naar voren, het met de linkerhand ter hoogte van den regterschouder grijpen, te gelijk de regterhand omdraaijen, om den beugel en haan te omvatten, den regterarm bijna gestrekt.

Derde beweging.

De linkerhand vallen en achter de fabel laten neer hangen.

Handgrepen der korporaals met het geweer.

Als de korporaals in het gelid staan, moeten zij het geweer dragen even als de soldaat: maar wanneer zij als rotsluiters moeten dienen, of zoo zij aan het hoofd van eene troep moeten marcheren, of posten moeten opbrengen, zullen zij hetzelfde, even als de sergeanten, hoog in den regterarm dragen; hetgeen op de navolgende wijze zal worden ten uitvoer gebragt:

Schoudert, als sergeant, = 'T GEWEER.

Eén tempo en drie bewegingen.

Eerste beweging.

Het geweer met de regterhand omvatten, het slot naar voren draaijende, gelijk in de eerste beweging van *presenteert = 'T GEWEER.*

Tweede beweging.

Het geweer regt op en neer met de reg-

terhand tegen den regterschouder brengen, den laadstok naar buiten, den regterarm bijna gestrekt, omvattende met de regterhand den haan en beugel; het geweer met de linkerhand grijpen ter hoogte van den schouder.

Derde beweging.

De linkerhand achter de sabel laten neervallen.

Schoudert als soldaat, = 'T GEWEER.

Eén tempo en drie bewegingen.

Eerste beweging.

Het geweer van den regterschouder af, en regt op en neer tusschen beide de oogen brengen; het met de linkerhand grijpen ter hoogte van de das; het met de regterhand bij de greep nemen, houdende deze hand ter hoogte van den laatste knoop van het vest, den laadstok naar voren.

Tweede beweging.

Het geweer met de rechterhand om hoog brengen, den duim gestrekt langs de schroef- of zijplaat den loop buitenwaarts draaijen; het geweer tegen den linkerschouder plaatsen, en te gelijker tijd de linkerhand onder de kolf brengen.

Derde beweging.

De rechterhand op zijde laten vallen.

HANDGREPEN DER OFFICIEREN
MET DEN DEGEN.

Het dragen van den degen in de gelederen.

De greep in de rechterhand, die gehouden moet worden ter hoogte van en tegen de rechterheup, de kling rustende tegen den schouder.

Het dragen van den degen buiten het gelid.

De greep in de rechterhand, die voor de rechterheup zal worden gehouden; de kling in de linkerhand, met de punt vier

vingeren breed buiten den linkerduim, welke op de kling gestrekt moet zijn, uitstekende; den linker-elleboog gebogen, de voorste helft van den arm een weinig naar voren, de linkerhand tegenover, maar vier duim lager dan den linkerschouder.

Zet af = 'T GEWEER.

De hand en de greep omdraaijen, de nagels naar boven; de rechterarm gestrekt, de punt van de kling een weinig voorwaarts en twee duim van den grond.

*Het saluëren met den degen, hetzij in het gelid, hetzij in den marsch.**Vier tempo's.*

EEN.. Den degen loodregt oprigten met de punt naar boven, het platte van de kling tegenover het rechteroog, het gevest ter hoogte van den rechtertepel, den elleboog aan het ligchaam gesloten.

TWEE. De klingforsch om laag bren-

gen, door het uitstrekken van den arm, zoodanig dat de rechterhand naast de rechterdij komt, en in deze houding blijven, tot dat men den persoon, welken men gesaluëerd heeft, twee passen voorbij is.

DRIE . Forsch den degen weder opligten, en hem houden even als in het eerste tempo hierboven.

VIJF . Den degen tegen den rechter-schouder brengen, of wel de kling in de linkerhand laten zakken.

HET SALUËREN MET HET VAANDEL.

In het gelid moeten de vaandeldragers altijd, hetzij stil staande, hetzij in den marsch, het vaandel met den schoen tegen de rechterheup dragen; en wanneer de vaandels de eerbewijzingen moeten doen, zullen de vaandeldragers op de volgende wijze saluëren.

Wanneer men van de persoon dien

men saluëren moet, zes passen verwijderd is, de stang tot op zes duim van den grond langzaam neerlaten, blijvende in front en zonder dat de schoen des vaandels van de heup geraakt; de stang langzaam weder oprigte wanneer men den persoon, welken men gesaluëerd heeft, twee passen voorbij is.

VERORDENING VOOR DEN TAMBOERMAJOOR.

De plaats der tamboers in de orde van bataille is in het 1ste hoofddeel bepaald geworden.

In eene manoeuvrerende kolonne zullen de tamboers ter hoogte des derden pelotons van hun bataillon, aan de tegenovergestelde zijde van den guide, marcheren.

In de kolonne op weg, zoo wel als in den doortogt door den hollen weg (*defile*) in het avanceren en retireren, zullen zij aan het hoofd hunner aanhorige bataillons, in de tusschenruimten (*intervalles*), marcheren.

*Seinen van den tamboer-majoor voor de
verschillende tromroeringen.*

1ste DE GENERALE MARSCH. Den rechterarm
uitstrekken, den stok
in het midden, vat-
ten, en den knop
ter hoogte van de
das opligten.

2de DE VERGADERING. . Den arm uit-
strekken, den stok ten
naaste bij ééne voet
van den grond oplig-
ten, leggende den
duim op den knop.

3de HET APPEL. . . . Den stok op den
rechter schouder leg-
gen, met de punt
naar achteren.

4de DE VAANDEL-MARSCH. Den arm oplig-
ten, het gewricht naar
binnen draaijen, zoo-

danig dat men den
stok waterpas dwars
vóór zich houdt op
de hoogte van de das.

5de DE BATAILLE MARSCH. Den stok regt-
hoekig opligten, de
punt naar boven, den
arm uitgestrekt ter
hoogte van den reg-
terschouder.

6de DE GEZWINDE MARSCH. Den stok regt
vóór zich uitbrengen,
de punt naar voren,
den arm gestrekt.

7de DE TAPTOE. . . . Den stok krui-
selings achter den
rug brengen.

8ste DE KERK-MARSCH. . Den knop van
den stok op den reg-
terschouder dragen.

9de DE WERK-MARSCH. Den stok bij den band nemen, en den arm tot op de hoogte van den schouder uitstrekken.

10de IN HET GEWEER. . Den stok, met de punt naar achteren, op den linker-schouder dragen.

*Seinen voor de bewegingen (evolutiën)
der tamboers.*

1ste Om regts uit de flank te doen marcheren: den stok in het midden vatten, en den arm regts uitstrekken.

2de Om links uit de flank te doen marcheren: hetzelfde sein doen, door het links uitstrekken van den arm.

3de Om halve pelotons te doen formeren: de punt van den stok in de linkerhand laten vallen, ter hoogte der oogen.

4de Om weder het peloton te formeren: den knop van den stok in de linkerhand laten vallen, ter hoogte der oogen.

5de Om van directie te doen veranderen: zich half naar de tamboers toe wenden, en hun door eene beweging met den stok aanduiden, naar welke zijde zij wenden moeten.

6de Om schuins regts te doen marcheren: den rechterarm uitstrekken, ter hoogte van den schouder, den stok schuins houden, en de punt van denzelfven in de linkerhand vatten, op de hoogte van de heup.

7de Om schuins-links te doen marcheren: het tegenovergestelde teeken doen. De knop van den stok moet altoos de zijde aanwijzen; naar welke men schuins moet marcheren.

De trom afleggen.

Drie bewegingen.

1ste DE STOKKEN BERGEN. Den stok onder den knop vatten, hem opligten tot op de hoogte der oogen, en den arm voorwaarts uitstrekken.

2de DE TROM AFDOEN. Den knop tegen de borst brengen.

3de DE TROM OP DEN GROND ZETTEN. Even als voor het opsteken der trommelstokken.

1ste DE TROM OPNEMEN.

2de DE TROM AANHANGEN.

3de DE STOKKEN TREKKEN.

} Met den stok dezelfde feinen doen als voor het bergen der stokken, het afdoen der trom en het zetten van dezelve op den grond.

